

OBRANA

TÉMA: vzdušné sily

Rozhovor s brig. gen.
Róbertom Tóthom

Najvyššie položené
pracovisko OS SR

Osud vojenského psa

Symbolika osobnej pečate

Adam a Andreas Žampovci

Minister obrany SR Jaroslav Naď,
náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zmeko
a mesačník Obrana
vyhlasujú

XX. ročník výtvarnej súťaže pre žiakov základných škôl

VOJACI OČAMI DETÍ

Súťaž je rozdelená do dvoch kategórií

MLADŠÍ ŽIACI (1. až 5. ročník)

a **STARŠÍ ŽIACI** (6. až 9. ročník).

Záujemcovia, jednotlivci aj kolektívy, môžu posilať svoje výtvarné práce označené názvom, menom autora, spätočnou adresou, adresou školy, ročníkom a telefonickým kontaktom najneskôr **do 15. mája 2021** na adresu
Redakcia OBRANA, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava
v obálkach označených nápisom **SÚŤAŽ**.

Spomedzi súťažných prác porota zložená z výtvarníkov, zamestnancov rezortu obrany a profesionálnych vojakov vyberie po tri najlepšie v každej kategórii.

Ocenení získajú diplomy, finančné i vecné ceny.

Spolu s prácami treba zaslať aj písomný súhlas zákonných zástupcov súťažiacich detí so spracovaním osobných údajov súťažiacich na účely verejnej medializácie súťaže a jej výsledkov.

Milé vojačky a vojaci, milé kolegyně a kolegovia, dovoľte mi prihovoriť sa vám v čase prvého výročia nového vedenia rezortu obrany. Teší ma, že práve v úvodných slovách aprílovej Obrany môžem v krátkosti zhodnotiť uplynulý rok. Rok, ktorý sa stal príznačným pandemiou Covid-19. Vaším osobným vkladom do boja proti pandémie koronavírusu ste opäť preukázali, že Ozborené sily SR a celý rezort obrany sú neprehliadnuteľnou a nenahraditeľnou

súčasťou systému krízového riadenia štátu. Za vašu ťažkú prácu počas tejto zdravotníckej krízy vám patrí obrovská vďaka.

Ambíciou súčasného vedenia rezortu obrany je na jednej strane potvrdiť postavenie Slovenskej republiky ako zodpovedného a predvídateľného člena NATO a EÚ, ktorý si plní svoje medzinárodné záväzky, na druhej strane výrazne zlepšiť pracovné podmienky vojakov, vojačiek a zamestnancov. Tým, že sme počas prvého roka navštívili takmer všetky útvary a zariadenia MO SR, získali sme detailný obraz o ich stave a problémoch, s ktorými zápasia. Začali sme spoločne pracovať na zlepšení pracovných podmienok prierezovo v oblastiach infraštruktúry, modernizácie a dostupnosti výstroja a techniky alebo kvality života. Verím, že niektoré zmeny sú už viditeľné, niektoré si však vyžadujú dlhodobšie plánovanie a prípravu. Vytvorením optimálneho prostredia dokážeme stabilizovať personál ozbrojených síl, pritiahnúť mladých a šikovných ľudí a ešte viac zvýšiť dôveru verejnosti k OS SR a celému rezortu.

Prvý rok vládneho obdobia je tradične rokom prípravy strategických dokumentov. Osobne ma teší, že máme už v parlamente schválenú novú Obrannú stratégiu SR, v kolégiu ministra schválenú Komunikačnú stratégiu MO SR a krátko pred schválením Vojenskú stratégiu SR. Po dlhých rokoch všetky dokumenty reflektujú súčasné rýchlo sa meniace bezpečnostné prostredie a nachádzame v nich jasné euroatlantické ukotvenie Slovenska. Práve z týchto dokumentov budú vychádzať ďalšie opatrenia a kroky, ktoré budú mať pozitívny vplyv na rezort a obyvateľov nášho štátu.

Na záver mi dovoľte všetkým zaželať veľa zdravia, úspechov a síl tak v pracovnom, ako aj osobnom živote.

Marian Majer, štátny tajomník Ministerstva obrany SR

ČÍSLO MESIACA

Pred **60** rokmi

12. apríla 1961 o 06:07 h

svetového času odštartoval

nadporučík Jurij Alexejevič Gagarin

v kozmickej lodi **Vostok 1** z kozmodrómu Bajkonur na prvý let človeka do vesmíru. Uskutočnil jeden oblet Zeme a po 106 minútach pristál pri dedine Smelovka v Saratovskej oblasti.

- 4 Rok v prvej línii
- 6 Minister navštívil Izrael
- 8 Močiar v Štiavnických vrchoch je najvyššie položené pracovisko Ozborených síl SR
- 13 Pohreb kapitána Toma
- 14 70 rokov rádiotechnického vojska na Slovensku
- 16 Rozhovor s veliteľom vzdušných síl brig. gen. Róbertom Tóthom
- 18 TÉMA: vzdušné sily
- 24 Unikátny švédsky tank Stridsvagn 103
- 26 F-35A pre Austráliu

- 28 Osud služobného psa Vojenskej polície Roniho
- 30 Cvičenie Wolverine Strike v Lotyšsku
- 32 Štvrtá protifrancúzska koalícia vojna a boj o Bratislavu v roku 1809
- 34 Symbolika osobnej pečate
- 36 Adam a Andreas Žampovci o pravidlách a ambíciách
- 38 Jednotka 8200: Hi-tech inkubátor Izraelských obranných síl
- 40 Ekonomika hackera
- 43 Vakcína nezasahuje do DNA
- 44 Kliešť – obávaný parazit
- 46 Slováci na bojiskách druhej svetovej vojny: Zaisťovacia divízia
- 47 Pamätný odznak Za ťaženie proti ZSSR

NA TITULNEJ STRANE: Vrtuľníky UH-60M Black Hawk predstavujú pre Vzdušné sily OS SR významnú zmenu • Foto: Ivan Kelement

Rok v pr

Rezort obrany nasadzuje už rok na boj s pandémiou denne stovky vojakov.

Profesionálni vojaci sú už rok nepretržite nasadzovaní na pomoc v boji proti Covid-19. Ozbrojené sily SR plnia v nemocniciach, na hraničných priechodoch, v uliciach či odberových miestach viaceré asistenčné úlohy podľa požiadaviek Policajného zboru SR, samospráv a zdravotníckych zariadení v zmysle uznesenia vlády.

„Aj dnes pomáha policajnému zboru 737 profesionálnych vojakov na 30 hraničných priechodoch, v zmiešaných hliadkach s príslušníkmi PZ sú aktuálne v 79 okresoch a podieľajú sa tiež na strážení šiestich karanténizovaných sídel. Okrem toho 588 vojakov pomáha zdravotníkom v nemocniciach, v mobilných odberových miestach a v regionálnych úradoch verejného zdravotníctva. Ďalších 66 je nasadených na pomocné zdravotnícke práce v nemocniciach. Spolu s ďalšími operáciami je tak vyčlenených celkovo 1 624 našich profesionálov,“ povedal minister obrany SR Jaroslav Nad'. Zároveň zdôraznil, že stovky vojakov sú na pomoc v boji proti pandémie nasadzovaní nad rámec svojich štandardných úloh spojených

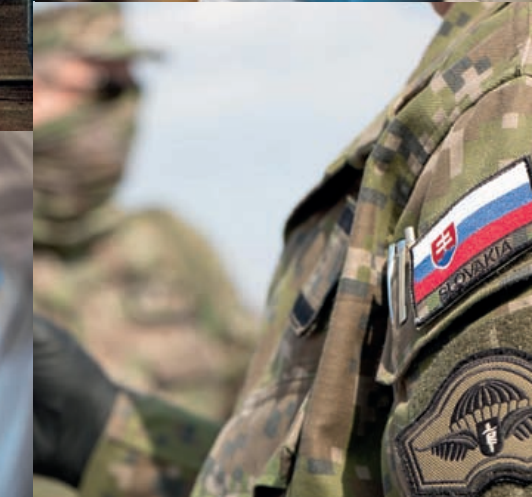
vej línii

so zabezpečením obrany a bezpečnosti štátu. „Tie sú, samozrejme, zabezpečené v plnom rozsahu aj naďalej,“ dodal.

Ako uviedol náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zmeko, ozbrojené sily sú pripravené pomáhať všade, kde je to potrebné. „Robíme to už takmer rok a sme pripravení pokračovať aj naďalej,“ potvrdil. Zároveň sa vyjadril aj k ochrane a údajnej premorenosti vojakov v súvislosti s ich nasadzovaním. Počty nakažených vojakov zodpovedajú počtom pozitívnych prípadov v rámci bežnej populácie, pričom však, na rozdiel od nej, sú vojaci pravidelne testovaní. „Navyše, epidemiologickým trasovaním prípadov sa potvrdzuje, že väčšina z nich bola infikovaná v domácnosti, čo poukazuje na to, že prijaté opatrenia, aj napriek plneniu úloh v rizikovom prostredí, sú účinné,“ podotkol.

V rámci legislatívy môžu byť ozbrojené sily nasadené iba na tzv. asistenčné úlohy pre policajný zbor, o ktoré oficiálne žiada ministerstvo vnútra. Taká medzirezortná spolupráca funguje na základe uznesenia vlády už od začiatku vypuknutia pandémie, pričom rezort obrany je pripravený vyhovieť požiadavkám na zabezpečenie takejto pomoci.

Foto: kpt. Peter Poldruhák

Minister navštívil Izrael

Kontrakt na nákup nových 3D rádiolokátorov stredného, malého a blízkeho dosahu, ktoré rezort obrany plánuje obstarat' pre Ozbrojené sily SR na základe vládou schváleného mandátu formou vláda-vláda od štátu Izrael, je v súčasnosti pripravený na 99 percent. Počas pracovnej cesty v Izraeli to 11. marca potvrdil minister obrany SR Jaroslav Naď po bilaterálnom rokovaní s ministrom obrany štátu Izrael Benjaminom Gantzom. „Do zmluvy sa premietne aj zapojenie slovenského obranného priemyslu vo výške 30 percent,“ priblížil minister, ktorý v rámci pracovnej cesty v Izraeli navštívil aj tamojšie podniky obranného priemyslu.

Veľtrh v Abú Dhabí

Slovenské podniky obranného priemyslu potrebujú reálnu podporu vo forme zabezpečenia vhodných podmienok doma a tiež v rámci marketingu u partnerov v zahraničí. Na ich rozvoj chce prispieť aj rezort obrany. Počas medzinárodného obranného veľtrhu IDEX 2021 v Abú Dhabí to potvrdil minister obrany SR Jaroslav Naď. Prostredníctvom expozície ministerstva obrany v spolupráci s rezortnou akciovou spoločnosťou DMD Group predstavilo produkty a schopnosti slovenských podnikov. Súčasťou cesty bolo aj stretnutie s ministrom obrany Spojených arabských emirátov Mohammedom Al Bowardim. Pri tejto príležitosti podpísali dohodu medzi SR a SAE o ochrane a výmene utajovaných skutočností. Jaroslav Naď sa na veľtrhu stretol tiež s ministrami obrany Grécka, Egypta a s námetníkom ministra obrany Českej republiky.

► Spomienka na tragédiu

Minister obrany SR Jaroslav Naď sa 2. marca pri príležitosti 14. výročia tragickej udalosti vo Vojenskom opravárenskom podniku v Novákoch zúčastnil na pietnej spomienke, počas ktorej si pripomenul pamiatku zamestnancov, ktorí prišli o život pri výbuchu v priestoroch delaboračnej haly.

► Vláda schválila dokumenty

Vláda SR schválila 2. marca štvrtý Národný plán vykonávania účasti Slovenskej republiky v Stálej štruktúrovanej spolupráci Európskej únie. Dokument sa predkladá na rokovanie každý rok na základe rozhodnutia Rady EÚ o nadviazaní Stálej štruktúrovanej spolupráce EÚ (PESCO) v roku 2017. V ten istý deň vláda SR schválila aj Medzirezortný program 06E - Podpora obrany štátu na roky 2021 až 2023.

► Uctili si generálov

Pri Pamätníku zmierenia v areáli Ministerstva obrany SR sa 4. marca konala pietna spomienka na štyroch slovenských generálov, ktorí boli počas druhej svetovej vojny popravení v nemeckom koncentračnom tábore Flossenbürg. Ich pamiatku si uctili minister obrany SR Jaroslav Naď a náčelník Generálneho štábu OS SR gen. Daniel Zmeko. Rezort si pamiatku divízneho generála Rudolfa Viesta, brigádneho generála Jána Goliana, generálov II. triedy Štefana Jurecha a Augustína Malára pripomína od roku 2015.

► Deň pre mimovládky

Predstavitelia mimovládneho sektora a akademickej obce na Slovensku mali jedinečnú príležitosť zúčastniť sa na online videokonferencii s názvom INFO deň. Ministerstvo obrany im poskytlo informácie spojené s podávaním žiadostí o dotácie, určené pre mimovládne organizácie, ktoré svojou činnosťou prispievajú k zvyšovaniu povedomia o témach obrany štátu a činnosti rezortu obrany. Rezort tento rok plánuje medzi ne rozdeliť 320 000 eur.

Americká trojka z Martina

Americký tím pre civilno-vojenskú spoluprácu, ktorý pôsobí v martinskom Stredisku CIMIC a PSYOPS, odovzdal v priestoroch ZŠ Aurela Stodolu základným školám v meste Martin dar americkej ambasády na Slovensku v podobe 245 ozónových generátorov v hodnote 75-tisíc dolárov.

Ako sa zvykne hovoriť, v núdzi spoznáš priateľa. V súčasnej situácii poznačenej pandémie to platí dvojnásobne,“ povedal štátny tajomník MO SR Marian Majer a vyzdvihol význam bilaterálnej spolupráce s USA. „Ide o nášho kľúčového spojenca, s ktorým máme dlhodobú a kontinuálnu spoluprácu na vysokej úrovni, čo sa potvrdzuje aj dnes.“ Generátory dodala slovenská spoločnosť a dokážu likvidovať vírusy a mikroorganizmy, ktoré sa môžu nachádzať vo vzduchu či na rôznych povrchoch.

Madeline, Thomas a Sean

„Veľmi oceňujem profesionalitu príslušníkov CIMIC a PSYOPS Martin a môžem konštatovať, že výmena skúseností je naozaj obojstranná,“ potvrdila veliteľka americkeho tímu kapitánka Madeline Gramlingová. Sama slúži v US Army od roku 2012 a má aj skúsenosti napríklad z nasadenia v Džibuti. „Pôvodne som bola personalistkou, ale oblasť CIMIC a PSYOPS je mi bližšia, takže som si dala žiadosť a velitelia súhlasili so zmenou odbornosti,“ vysvetlila. Rotmajster Thomas Vanderhein slúži od roku 2002, bol inštruktorom základného výcviku a cvičil aj vojakov odchádzajúcich do operácií. Podobne ako jeho veliteľka sa rozhodol pre CIMIC až neskôr. „V tejto špecializácii slúžim len štyri roky, ale viem, že je čoraz dôležitejšia, takže zmenu neľutujem.“ Desiatnik Sean Walsh je v porovnaní s kolegami nováčik, no od vstupu do armády v roku 2015 slúži u „cimi-károv“. „V zahraničí som vlastne prvý raz a vidieť, ako spolupracujú slovenské ozbrojené sily s civilným sektorom najmä počas boja proti Covid-19, je úžasné,“ komentoval. „Celoplošné

testovanie v réžii vojakov sme mali možnosť sledovať už v novembri a bol to naozaj excelentný príklad civilno-vojenskej spolupráce, aký sa len tak nevidí,“ zduplovala kpt. Gramlingová. „Musím spomenúť aj naše stretnutie so správcom Vojenskej podpornej nadácie Milanom Gajdošom. Nadácia nie je súčasťou rezortu obrany, pritom pomáha nielen vojakom, ale aj ich príbuzným, no a na jej činnosť sa skladajú väčšinou samotní vojaci, čo je tiež perfektný príklad CIMIC,“ ocenil rtm. Vanderhein. Kpt. Gramlingová, ktorá doma žije na rovine, a ako s úsmevom dodala, jej manžel tam teraz stráži ich rodinný kozub, sa poďakovala martinským vojakom, že ich vo voľnom čase zobrali do hôr. „Skvelé boli kopce a rovnako výborní sú aj ľudia, ktorých sme počas nášho pobytu na Slovensku stretli, či už to boli vojaci, alebo civil,“ dodal rtm. Vanderhein.

Obojstranná ústretovosť

Trojčlenný americký tím vyslalo do Martina americké veliteľstvo Civil Military Operations Command so sídlom v poľskej Poznani, ktoré je zároveň súčasťou aliančnej operácie Atlantic Resolve v Európe so zámerom prezentovať jednotu a aj súdržnosť NATO. „Američania sú u nás od konca októbra a je to už ich štvrtá rotácia. Cieľom ich pobytu je podpora rozvoja spôsobilostí v oblasti civilno-vojenskej spolupráce a zvyšovanie interoperability medzi aliančnými partnermi,“ konštatoval veliteľ Strediska CIMIC a PSYOPS Martin podplukovník Branislav Krajčík, jeden z najskúsenejších slovenských dôstojníkov v tejto oblasti, ktorý vo svojej odbornosti už slúžil v Afganistane či v Bosne a Hercegovine, pričom skúsenosti má aj z Kosova a Eritrey. „Dôležitá je aj obojstranná výmena individuálnych skúseností a pobyt Američanov je tiež na prospech našej jazykovej pripravenosti,“ dodal nadrotmajster Juraj Majer, veliteľ 1. taktického tímu CIMIC, ktorý už slúžil v Iraku, Afganistane aj v Bosne a Hercegovine. Keďže našich hostí sprevádzal predovšetkým práve on, spomenul, že v rámci pobytu na Slovensku boli na testovaní v Čadci, v Bratislave navštívili veľvyslanectvo USA, Vojenskú podpornú nadáciu a svoj čas venovali tiež redakcii Obrana, vo Vajnorochoch boli v NFU, navštívili trebárs aj letisko Kuchyňa a, samozrejme, na Mestskom úrade v Martine riešili dodávku spomenutých generátorov.

„Začiatkom mája sa naša rotácia končí, ale už teraz môžem povedať, že to boli jedny z najcennejších skúseností, aké som doteraz získal,“ uviedol najmladší z Američanov desiatnik Sean Walsh. V zmysle platného mandátu schváleného NR SR následne pricestuje do Martina piata rotácia jeho kolegov.

Text: Pavol Vitko

Foto: Jakub Neubauer, nrtm. Juraj Majer

Vojaci v nebi

Priestory roty rádiolokačného prieskumu Močiar v Štiavnických vrchoch predstavujú najvyššie položené trvalo obsadené pracovisko celých našich ozbrojených síl. Jeho zabezpečovacia časť sa nachádza v nadmorskej výške okolo 730 metrov a bojová vo výške 792 metrov nad morom.

Podľa jej veliteľa kapitána Daniela Németa rota zabezpečuje nepretržitý rádiolokačný prieskum vzdušného priestoru Slovenska a plní úlohy v rámci integrovaného systému protivzdušnej obrany NATO NATINAMDS.

Nebesá sú drsné

Zvolenská brigáda riadenia vzdušných operácií má svoje jednotky rozložené po celom Slovensku. Od jeho západu až po východ. Veliteľ brigády plukovník Miroslav Mišovic na margo práce príslušníkov jednotky na Močiaroch hovorí: „Pôsobia v oblasti, ktorá je v ťažko dostupnom horskom teréne, kam sa najmä v zimnom období musia často zložito dostať. Spomínané podmienky od nich vyžadujú horlivosť v práci a zrieknutie sa niektorých vymožeností, ktoré sú pre iných profesionálnych vojakov pôsobiacich v mestách bežné.“

Kapitán Daniel Némec, rodák zo Starej Ľubovne, si na život ďaleko od civilizácie, kde stretávajú diviaky, jelene, líšky, ale aj ďalšiu zver, zvykol. Na rôznych pozíciách tu pracuje už od roku 2002, keď ukončil v Liptovskom Mikuláši štúdium vojenskej akadémie. Na kopci začínal ako veliteľ rádiolokátora a s malou prestávkou je na ňom dodnes. Čím mu Močiar prirástol k srdcu? „Ja hovorím, že tu človek buď chce, alebo nechce slúžiť. Keď neberiete do úvahy tú odlahlosť a najmä v zime problémové dochádzanie do práce, tak je tu okolo krásna príroda, pokoj a menší kolektív. A ten je taký, aký si ho urobíme. Tvorí ho ľudia, ktorí tu chcú zostať, čo je pozitívum. Sú vlastne odkázaní často na pomoc druhých. Keď v zime zapadnete autom na prístupovej komunikácii, musí vám niekto pomôcť,

Najmladší zväzok vzdušných síl

Brigáda riadenia vzdušných operácií Zvolen je vlastne najmladším zväzkom pôsobiacim v štruktúrach Vzdušných síl OS SR. Vznikla 1. apríla 2006 spojením štyroch dovtedy samostatných útvarov: Centra riadenia vzdušných operácií Zvolen, spojovacieho práporu Vlkanová, práporu rádiolokačného prieskumu Bakova Jama a práporu podpory velenia Zvolen.

História Centra riadenia vzdušných operácií sa píše od 5. augusta 1991, keď sa začalo s výstavbou veliteľského stanovišťa vytvárajúcej 1. divízie PVO na Slovensku. Centrum prešlo od tohto obdobia mnohými reorganizačnými zmenami. 1. divízia PVO sa neskôr transformovala na 3. zbor letectva a PVO a nakoniec na Vzdušné sily OS SR. Významným medzníkom pre centrum bol 29. marec 2004, keď sa Slovenská republika stala plnohodnotným členom Severoatlantickej aliance a centrum sa stalo integrálnou súčasťou systému kolektívnej

protivzdušnej ochrany v rámci operácie NATO – NATINAMDS.

Prápor rádiolokačného prieskumu Bakova Jama, ktorý oficiálne vznikol 1. októbra 2003, nezačal na zelenej lúke. Predchádzal mu 156. hlásny pluk v roku 1950 a vytvorenie rádiotechnického útvaru v roku 1976. Po viacerých organizačných zmenách v štruktúre vzdušných síl bol na báze zrušených skupín rádiolokačného prieskumu a uvedomovania Košice, Bakova Jama a Mierovo vytvorený prápor rádiolokačného prieskumu. O dva roky neskôr boli do zostavy práporu začlenené roty rádiotechnického prieskumu Prešov a Voderady a v tejto podobe existuje dodnes.

Spojovací prápor Vlkanová vznikol 1. mája 1991. Jeho úlohou bolo zabezpečiť 1. divíziu PVO a jej tvoriaci sa pohotovostný systém kvalitným a nepretržitým spojením. Nadväznými reorganizačnými a redislokačnými zmenami, začlenením

sami to nezvládnete. To všetko svojím spôsobom utužuje kolektív, formujú sa pritom vzťahy. Často chodíme viacerí spolu do práce jedným autom a nechýba v ňom ani motorová píla. Lebo keď padne na cestu strom, treba ho prepíliť a odvaliť. A to zasa nie je v silách jedného človeka. Buď tu človek zapadne do kolektívu, alebo nie a vtedy takito jedinci sami odchádzajú,” sumarizuje svoje doterajšie skúsenosti veliteľ roty.

Niekedy sú bez elektriny a vody. Keď je nepriaznivé počasie, naskočí generátor, ktorý majú aj v tylovej časti. Pitnú vodu musia dovážať aj do tylovej časti, kde je rezervoár. Raz za dva týždne privezu vodu. Z tejto nádrže ju prevážajú do nádrže v bojovej časti. Tam však voda vydrží ako pitná len nejaký čas. Hore majú cisternu na pitnú a úžitkovú vodu, aby mohli udržiavať predpísaný hygienický štandard.

Ešte 20 rokov?

Kapitán Nemet však za tie roky registruje mnohé pozitívne zmeny a zlepšenia. S trochou humoru pripomína, že keby tu slúžil ešte ďalších 20 rokov, podarilo by sa všetky problémy vyriešiť. A čo sa teda podarilo zlepšiť?

Teší sa, že zásobovanie vodou je na podstatne lepšej úrovni. Vybudoval sa integrovaný bezpečnostný systém, urobilo sa oploenie, kamerový systém, v bojovej časti sa vybudovali sociálne kontajnery. Ešte pred pár rokmi sa nedalo ísť na inde bežnú potrebu a po sebe spláchnuť. V lete vojaci nemohli ani snívať o tom, že sa budú môcť osprchovať. To všetko je pre ľudí veľká pomoc. Ale je to len v lete. V zime to nefunguje. Ťažko prístupný terén, zima a množstvo snehu si berú svoju daň pri prevádzke kontajnerov.

V tylovej časti bolo ešte pred rokom 2000 vybudované ústredné kúrenie. Podarilo sa modernizovať kuchynsko-jedáľenský blok, nakúpili sa potrebné spotrebiče (najmä kuchynské), nastúpila výpočtová technika. Aj keď dnes už nie je najnovšia, no postupne sa obmieňa. Samozrejme, býva problém so signálom. „Varíme si, teda sme po tejto stránke samostatní. Som rád, lebo nejaké úvahy o dovážaní stravy, ktoré sa možno osvedčia v mestských kasárňach, by v našich podmienkach nemali šancu na úspech. Často by sa k nám, a nielen v zime, nemali ako dostať a ľudia zabezpečujúci hotovostný systém by boli bez teplej stravy. Nejaké gastrolístky by pre nás neboli riešením. Čo s nimi, keď najbližšia reštaurácia je pätnásť kilometrov ďaleko? Ale často je problém aj s dodávkou základných potravín. Lebo keď nám má dodávateľ doviesť napríklad päť pečnov chleba, tak sa k nám nedostane. Riešime to spravidla vlastnými silami. Pri mojich začiatkoch za čias vojakov základnej služby sa všetko vynášalo ručne na bojovú časť. Teraz terénymi autami, máme hospodársky traktor, ktorý nám veľmi pomáha pri vyvážke,” priznáva kapitán Nemet.

Pasovačka s medveďom

Major v zálohe Milan Petko, v súčasnosti vedúci dozornej a strážnej služby, bol veliteľom strediska (roty) na Močiari. Absolvent vojenského gymnázia a vysokej vojenskej školy vo Vyškove spomína, že v čase jeho nástupu v roku 1991 chýbali potrebné technické prostriedky na zabezpečenie, strážilo sa vojakmi. „Na kopci bol chatrný plot, zvieratá nám chodili v bojovej časti

ďalších prvkov sa prápor transformoval na brigádu so širokým spektrom úloh. V prvý októbrový deň 2004 brigáda zanikla a vznikol spojovací prápor. Neskôr 1. októbra 2006 sa transformoval na spojovaciu rotu operačného centra brigády velenia, riadenia a prieskumu. Prvého júla 2009 spojovacia rota zanikla. Všetky jej spôsobilosti sa zachovali. Rovnako úloha ostala nezmenená – zabezpečiť kvalitné a nepretržité spojenie v pohotovostnom systéme VzS OS SR, spojenie s nadriadenými a s podriadenými jednotkami veliteľstva vzdušných síl a súčinnosťne spojenie v maximálnej miere kompatibilné so systémami NATO.

Za deň vzniku práporu podpory velenia je považovaný 1. december 1991, jeho úlohou bolo po-

skytnúť všestranné zabezpečenie novo sa tvoriacej 1. divízie PVO. Uskutočňované reorganizácie odzrkadľovali zmeny prebiehajúce vo veliteľstve a vo zväzkoch letectva a PVO na Slovensku. Od 1. januára 2008 existuje v dnešnej podobe ako rota podpory velenia.

Skupina taktického leteckého navádzania vznikla 1. januára 2004 ako súčasť Centra riadenia vzdušných operácií. Reorganizáciou sa 1. apríla 2006 stala samostatným prvkom brigády velenia, riadenia a prieskumu. V posledný októbrový deň 2010 sa skončilo pôsobenie skupiny taktických leteckých navádzačov v štruktúre brigády velenia, riadenia a prieskumu. Skupina sa začlenila do štruktúry 5. pluku špeciálneho určenia v Žiline.

až ku dverám, lebo oplatenie bolo nízke. V zime sa pri snehu dalo prekročiť. Zver sa naučila chodiť za odpadkami po jedle. Srny sa dali aj pohladkať, ale jelene boli v čase ruje poriadne nebezpečné. Medveď v ceste za jedlom jednoducho prešiel cez nízke oplatenie. Veru, stávalo sa, že veľké oceľové dvere z jednej strany držali vojaci a z druhej strany sa s nimi pasoval medveď.“

Podľa neho všetci profesionálni vojaci bývali v dedine Močiar, kde bola vojenská bytovka i ubytovňa, čo malo mnohé pozitíva. Žilo sa družnejšie aj s rodinami, veľa spolu športovali. Zimy boli neraz aj s oveľa väčším množstvom snehu ako teraz. „Často bol prekopaný iba tunel so šírkou pre jedného človeka z tylovej časti do bojovej. Záveje bývali aj štvormetrové. V zime sme z dediny chodili do práce často iba peši,“ hovorí bývalý veliteľ major v zálohe Pečko.

Podľa všetkých oslovených práca v náročnejších podmienkach roty rádiolokačného prieskumu na Močiaroch utužuje vojenský kolektív. Kapitán Némec je aj preto spokojný, že má okolo seba zapálených vojenských profesionálov a odborníkov, ako sú veliteľ družstva rotný Branislav Lukáč, veliteľ družstva operátorov rotný Štefan Boroška, skladník PHM rotný Miroslav Dobák, veliteľ hospodárskeho družstva rotný Marián Matúška či technik rotmajster Pavol Uhliar. Aj vďaka nim sa úlohy pri ochrane nášho vzdušného priestoru darí plniť. Mnohí príslušníci roty v uplynulom i súčasnom období navyše pôsobia ako výpomoc pri organizácii testovania, v zdravotníckych zariadeniach a podľa potrieb regionálnych úradov verejného zdravotníctva od Brezna až po Veľký Krtíš či Žiar nad Hronom.

Text: Jozef Žiak

Foto: autor, rota RLP Močiar, rtm. Martin Boháč

V roku 2019 z dôvodu reorganizácie došlo k zmene názvu na brigádu riadenia vzdušných operácií. Súčasnú poslание brigády je podľa jej veliteľa plukovníka Miroslava Mišovica predovšetkým plnenie úloh Air Policing v rámci NATINAMDS, vykonávanie aktívneho velenia a riadenie Vzdušných síl OS SR, zber, spracovanie a distribúcia informácií pre potreby Veliteľstva Vzdušných síl OS SR a nadriadených stupňov NATO.

Od začiatku pandémie Covid-19 v našich podmienkach pred rokom však jej príslušníci plnia aj mnohé úlohy v rámci pomoci obyvateľstvu v prvej

i druhej vlny celoplošného testovania, v nemocniciach, v mobilných odberných miestach, v rámci pomoci regionálnym úradom verejného zdravotníctva, pri zabezpečení karanténnych opatrení a ďalších úloh. A to vlastne na celom území Slovenska, lebo jednotlivé súčasti brigády sú rozmiestnené od západu Slovenska až po jeho východ. „Som rád, že sa pri nich osvedčili a šíria tak dobré meno nielen brigády, ale celých ozbrojených síl. Svedčia o tom mnohé pochvalné vyjadrenia na ich adresu, ktoré k nám prichádzajú,“ hovorí spokojný veliteľ brigády.

< ANKETA >

Vojenských profesionálov, ktorí pôsobia vrote rádiolokačného prieskumu a zabezpečujú nepretržitý rádiolokačný prieskum vzdušného priestoru Slovenskej republiky, sme sa spýtali: Ako sa slúži na Močiari, najvyššie položenom stálom pracovisku OS SR?

„Pôsobia v ťažko dostupnom horskom teréne, kam sa najmä v zimnom období musia často zložitodostávať. Podmienky od nich vyžadujú horlivosť k práci a zrieknutie sa vymožeností, ktoré sú pre vojakov pôsobiacich v mestách bežné.“

plk. Miroslav Mišovic
veliteľ brigády riadenia vzdušných operácií

Plukovník Mišovic zdôrazňuje, že súčasná situácia prináša pre všetkých príslušníkov brigády zvýšené nároky. „Usilujeme sa robiť všemožné opatrenia, aby naši ľudia na pracoviskách neochoreli, lebo sú len veľmi ťažko nahraditeľní. Napríklad špecialisti letovodi, ich výcvik a príprava trvá dva až tri roky, kým sa certifikujú. Pre operačné centrum sme vytvorili špeciálnu bublinu. Striedanie služieb je úplne iné ako predtým. Používame na to dva priestory a medzi nimi je dezinfekcia, aby sa zmeny pri striedaní navzájom nenakazili. Snažíme sa zachovať zloženie jednotlivých zmien, aby sa medzi sebou nemiešali. Tento prístup sa nám zatiaľ vypláca. Pred nástupom do služby sú všetci testovaní, niektorí mali koncom februára už za sebou vyše 40 testov. Prioritou je očkovanie ľudí v pohotovostnom systéme. Najmä v operačnom centre. Tých, čo sme odchytili pri pravidelnom rannom testovaní, sme nepustili ďalej a oni neinfikovali kolektív, podobne je to aj v našich rotách rádiolokačného prieskumu.“

Kapitán Daniel Nemet
(veliteľ roty):

„Sme v pohotovostnom systéme, ľudia sú doma pri telefónoch a v prípade potreby tak vieme zabezpečiť výmenu služieb aj havarijný stav. Aj keď sme bez elektriny, vtedy sa logicky pri prevádzke elektrocentrál míňa nafta. Preto náš ‚péhamák‘ musí prísť a dotankovať. Usilujeme sa aj v covidovej situácii riešiť všetky vzniknuté problémy. Sme malý kolektív, u nás sa nedá schovať za niekoho ako vo väčších útvaroch. U nás je každý viditeľný a nie je nahraditeľný, musí si svoju prácu odvieť, neurobí to nikto za neho. Tí, ktorí to nepochopia, od nás odchádzajú.“

Major v zálohe Milan Peťko
(vedúci dozornej a strážnej služby):

„Na Močiar som nastúpil v roku 1991. Začínal som ako veliteľ čaty operátorov, potom som bol veliteľom roty – vtedy strediska. Za tých tridsať rokov môžem porovnať, ako sa podmienky služby postupne zlepšovali. Vo všetkých oblastiach. Po ukončení služby vojakov v základnej službe sa vytvoril početne menší, no plne profesionalizovaný kolektív. Aj dnes platí, že každý si musí splniť na sto percent svoje úlohy. Len tak sa dá zabezpečiť plnohodnotný výkon pohotovostného systému.“

Rotný Miroslav Dobák
(skladník PHM – správca skladu):

„Napriek určitej odlahlosti od mnohých vymožeností civilizácie som si tu zvykol. Som tu spokojný. Najmä preto, lebo je tu dobrý kolektív, a to je základ spokojnosti. Lebo nie je nič horšie, ako chodiť do práce nasrdený, s pocitom, že ma to tam nebaví. Raz som mal síce taký chvíľkový zajačí úmysel, ale rýchlo ma to prešlo.“

Rotný Štefan Boroška
(veliteľ družstva operátorov):

„Robota je zaujímavá a celkom ma chytila. Nemenil by som ju, ani túto lokalitu, napriek jej odlahlosti a niekedy ťažšiemu dochádzaniu. Mám pod sebou dvanásť ľudí, ktorých treba riadiť, organizovať ich činnosť. V čase covidu je to ešte náročnejšie, lebo operátori i technici, aj keď sú doma, sú vlastne v pohotovosti stále. Každý deň môže niekto z rôznych dôvodov vypadnúť a treba ho hneď v pohotovostnom systéme nahradiť. Ani nie tak, že by bol on chorý, ale s niekým takým sa stretol... No darí sa nám, zatiaľ sa nám choroba vo väčšej miere vyhýba, ale karanténa urobila svoje a vyťaženosť tých, čo zostali, poriadne narastá.“

Tri stovky mierotvorcov

Na Nobelovu cenu mieru za rok 2021 nominovali do 1. februára celkovo 329 kandidátov, z toho 234 jednotlivcov a 95 organizácií. Ide o dosiaľ tretí najvyšší počet prihlásených kandidátov. Rekord v počte kandidátov zaznamenali v roku 2016, keď ich nominovali 376. Medzi nominovanými sú i Svetová zdravotnícka organizácia (WHO) či Globálna aliancia pre vakcíny a očkovanie (GAVI) za prínos v boji proti pandémie koronavírusu. Mená nominovaných sa udržiavajú v tajnosti minimálne 50 rokov. Môžu ich však zverejniť osoby, ktoré nomináciu navrhnu. Medzi nominovanými sú okrem iných bieloruská opozičná líderka Sviatlana Cichanovská, dlhoročný kritik Kremľa Alexej Navalnyj, švédska klimatická aktivistka Greta Thunbergová, bývalý americký prezident Donald Trump, ako aj hnutie Black Lives Matter, zasadzujúce sa za práva Afroameričanov v USA, hongkonské prodemokratické hnutie, Výbor na ochranu novinárov (CPJ), organizácia Reportéri bez hraníc (RSF), Severoatlantická aliancia či poľskí sudcovia obhajujúci občianske práva. Za sprostredkovanie série tzv. abrahámovských dohôd o normalizácii vzťahov, ktoré v USA vlni v septembri s Izraelom podpísali Spojené arabské emiráty (SAE) a Bahrajn, sú nominovaní bývalý poradca Bieleho domu Jared Kushner a americký vyslanec pre Blízky východ Avi Berkowitz.

Vlni získala Nobelovu cenu mieru humanitárna medzinárodná organizácia Svetový potravinový program (WFP) za úsilie v boji proti hladu a potravinovej neistote na celom svete. Návrhy

na laureátov Nobelovej ceny mieru môžu predkladať okrem iných zvolení zákonodarcovia z celého sveta, vlády, akademici, bývalí nositelia tohto ocenenia, zahraničnopolitické inštitúty či členovia Nobelovho výboru. Laureáti Nobelových cien dostanú zlatú medailu a finančnú odmenu desať miliónov švédskych korún (takmer 945 000 eur). Nobelov výbor ohlási tohtoročného laureáta 8. októbra.

► Stoltenberg o pandémie

Hlavnou úlohou pre Severoatlantickú alianciu je, aby sa pandémie ochorenia Covid-19 nepremenila na bezpečnostnú krízu. Uviedol to generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg v rámci svojho vystúpenia na videosomeite Európskej únie. „Počas pandémie bolo pre NATO hlavnou úlohou zabezpečiť, aby sa zdravotná kríza nepremenila na bezpečnostnú krízu,“ uviedol počas tlačovej konferencie s predsedom Európskej rady Charlesom Michelom. Stoltenberg v tejto súvislosti pripomenul, že hrozby, ktorým Európska únia aj NATO čelili pred pandemiou, stále existujú: agresívne akcie Ruska, brutálnejšie formy terorizmu, sofistikované kybernetické útoky, rozmach Číny a bezpečnostné dôsledky klimatických zmien.

► EÚ sa nemôže brániť sama

Európska únia nemôže brániť svojich občanov sama bez pomoci transatlantického spojenectva. Uviedol to generálny tajomník NATO Jens Stoltenberg. „Európska únia vynakladá viac prostriedkov na obranu, investuje do nových kapacít a znižuje fragmentáciu obranného priemyslu. To je prospešné nielen pre európsku, ale aj transatlantickú bezpečnosť,“ konštatoval počas návštevy Európskeho kolégia - postgraduálneho inštitútu európskych štúdií so sídlom v belgických Bruggách. Európska únia však nemôže brániť Európu sama. Podľa Stoltenberga viac ako 90 percent občanov Európskej únie žije v krajinách, ktoré sú členmi NATO. Európski členovia NATO však kryjú iba 20 percent celkových výdavkov Aliancie na obranu. „Nejde len o peniaze. Ide aj o geografii,“ povedal a zdôraznil úzku spoluprácu medzi dvoma bruselskými inštitúciami.

► Kosovo ide do Kuvajtu

Kosovo vyslalo svojich vojakov na šesť mesiacov do Kuvajtu, čím sa prvý raz zapojilo do medzinárodnej mierovej misie. Stalo sa tak na žiadosť Centrálného velenia armády Spojených štátov (CENTCOM), zodpovedného za operácie na Blízkom východe. Kosovskí vojaci budú v Kuvajte slúžiť pod velením príslušníkov americkej Národnej gardy zo štátu Iowa. Ich presný počet ani konkrétne miesto dislokácie však kosovské úrady nezverejnili. V Kuvajte pôsobí približne 13 500 príslušníkov americkej armády v rámci dohody o obrannej spolupráci.

► Francúzske vesmírne cvičenie

Francúzsko druhý marcový týždeň uskutočnilo prvé vesmírne vojenské cvičenie AsterX s cieľom posúdiť svoje schopnosti na ochranu družíc a monitorovanie kozmického priestoru. „Zadaním bolo sledovať potenciálne nebezpečný vesmírny objekt, ako aj monitorovať ohrozenie vlastnej družice,“ uviedol veliteľ francúzskych vesmírnych síl Michel Friedling v ich hlavnom štábe v Toulouse. Cvičenie označil za záťažovú skúšku francúzskych ozbrojených síl a pripomenul, že bolo prvé svojho druhu pre francúzsku armádu aj Európu.

Text a foto: SITA, TASR

Británia sa rozlúčila s hrdinom pandémie, storočným Tomom Moorom

Zajtra bude dobrý deň!

Británia sa štátnymi poctami rozlúčila so zosnulým storočným kapitánom Tomom Moorom na pohrebe prenášanom celoštátnou televíziou.

Tom Moore, známy ako „kapitán Tom“, zomrel 2. februára vo veku nedožitých 101 rokov v nemocnici v Bedforde, kde sa liečil na obojstranný zápal pľúc po tom, ako ho pozitívne testovali na Covid-19. Vojnový veterán sa stal hrdinom vďaka svojej výnimočnej zbierke peňazí pre zdravotníkov počas pandémie koronavírusu. Vojaci držali čestnú stráž na malom obrade v kruhu Moorovej rodiny – konal sa v krematóriu v meste Bedford v strednom Anglicku. Rakvu, zahalenú britskou vlajkou a s Moorovou vojenskou čiapkou a mečom navrchu, nieslo šesť vojakov z yorkshirského pluku, nástupcu vojenskej jednotky, v ktorej Moore slúžil počas druhej svetovej vojny. Štrnásť vojakov si jeho pamiatku uctilo čestnými salvami. Nad Bedfordom tiež preletelo bojové lietadlo z druhej svetovej vojny.

Neuveriteľný kapitán Tom

Thomas Moore sa narodil v roku 1920 v meste Keighley na sever od Manchestru a Leedsu do rodiny staviteľov. Aj on sa vyučil, aby mohol kráčať v rodinných šľapajach. Potom sa však začala druhá svetová vojna, do ktorej mladého inžiniera povolali. Najprv regrútoval v Indii učil jazdiť na motorkách. Jazda na motocykli bola jeho celoživotnou vášňou. Potom ho preložili do Barmy (dnes Mjanmarska), v roku 1940 sa stal kapitánom a po vojne pôsobil ako inštruktor v škole obrnených bojových vozidiel v Bovington.

Hoci mnohí ho ako kapitána Toma poznali aj predtým, skutočne známym sa stal až vlni, keď začal so svojimi prechádzkami po záhrade. Chcel vyzbierať tisíc libier, čo jeho rodina považovala za vysoký cieľ, lenže ako jeho okruhy pribúdali, rástli aj dary. Každý milión sa stal míľnikom. „Je to pre dobro zdravotných sestier a našej Národnej zdravotnej služby, pretože robia takú vynikajúcu robotu,“ povedal vtedy. „Každý cent, ktorý získame, si zaslúžia.“ Jeho prechádzky začali postupne vysielat viaceré televízie, od BBC cez CNN po al-Džazíru. Počas poslednej etapy chodníka, po ktorom kráčal, lemovali salutujúci vojaci.

Tom Moore vyzbieral takmer 33 miliónov libier (37,4 milióna eur) na charitu pre štátny zdravotný systém v Spojenom kráľovstve, keď splnil záväzok, že do svojich 100. narodenín vlni v apríli prejde s pomocným podporným zariadením svoju záhradu po dĺžke stokrát. Získal si tým srdcia Britov, ktorí práve vtedy znášali prvý vlnaňší lockdown. Jeho činom sa

inšpirovalo mnoho ďalších zbierok peňazí pre Národnú zdravotnú službu NHS.

Okrem osobného blahoželania od kráľovnej dostal na narodeniny viac ako 125-tisíc pohľadníc z celého sveta, ktoré vystavili v bedfordskej škole, a list od podplukovníka Thomasa Millera, v ktorom ho informoval o povýšení z kapitána na plukovníka. „Ľudia opakujú, že to, čo som urobil, je pozoruhodné, no v skutočnosti je pozoruhodné to, čo ste vy urobili pre mňa,“ reagoval kapitán Tom počas svojej oslavy. „Prosím, vždy si pamätajte, že zajtra bude dobrý deň,“ nezabudol dodať.

Vravel som vám, že som starý

V júli minulého roka 94-ročná britská kráľovná Alžbeta II., ktorá počas vojny pracovala ako vodička, pasovala storočného Toma Moora na znak úcty a vďaka za to, že vyzbieral milióny pre zdravotníctvo a výrazne podporil odhodlanie britského ľudu odolávať pandémie, za rytiera.

Tom Moore napokon sám vo februári na Covid-19 zomrel. V januári mu vyšiel pozitívny test a najskôr sa na pneumóniu liečil doma. Potom však začali problémy s dýchaním, potreboval pomoc, a tak ho hospitalizovali v nemocnici pri meste Bedford asi 80 kilometrov severne od Londýna, kde žil so svojou mladšou dcérou Hannah a jej rodinou. Vlajku na Downing Street 10 stiahli na pol žrde a premiér Boris Johnson povedal, že kapitán Tom sa stal „nielen národnou inšpiráciou, ale aj svetielkom nádeje pre svet“ a že bol „hrdinom v pravom zmysle slova“. Poslanci so sklonenými hlavami držali v parlamente minútu ticha.

Moorov pohreb bol viac súkromnou záležitosťou, pretože si to želala jeho rodina a vyžadovali si to aj protipandemické obmedzenia. Zúčastnili sa na ňom iba jeho dve dcéry Hannah Ingramová-Moorová a Lucy Teixeiraová s manželmi a štyri vnúčatá. Na začiatku obradu zaznel charitatívny singel You'll Never Walk Alone (Nikdy nekráčaš sám), ktorý Moore nahral spolu so spevákom Michaelom Ballom a stal sa tak najstarším interpretom na prvých priečkach britských hitparád.

Moore si želal mať na náhrobku nápis „I told you I was old“ (Vravel som vám, že som starý), inšpirovaný komikom Spikom Milliganom, ktorý má na náhrobku epitaf „I told you I was ill“ (Vravel som vám, že som chorý). Jeho popol má byť neskôr uložený na rodinnom pozemku v rodnom grófstve Yorkshire na severe Anglicka, vedľa jeho rodičov a starých rodičov.

Text a foto: SITA, TASR

Vo dne

Už 70 rokov sú v permanentnej pohotovosti vo dne v noci, 24 hodín denne, sedem dní v týždni. Taký je vojenský chlebíček príslušníkov jednotiek rádiolokačného a rádiotechnického prieskumu. Ich úlohou je nepretržitý rádiolokačný prieskum vzdušného priestoru Slovenska a poskytovanie úplného obrazu o vzdušnej situácii relevantným subjektom.

Vidová hláska

Rozvoj letectva v období druhej svetovej vojny priniesol so sebou aj rozvoj rádiolokačnej techniky na včasné varovanie vlastných vojsk pred leteckými údermi. Čs. armáda mala iba niekoľko nemeckých rádiolokátorov typu FuMG 80 Freya. Ich technický stav však bol na okamžité použitie nevhodujúci.

Prvé kroky

Preto vznikla dohoda medzi ministerstvami obrany a vnútra o monitorovaní vzdušného priestoru republiky pohraničnými oddeleniami Zboru národnej bezpečnosti (ZNB) a pozorovacími lietadlami ministerstva vnútra. Vidové hlásky ZNB zabezpečovali vizuálne pozorovanie vzdušného priestoru za dobrej viditeľnosti do výšky 8 – 10 km a vzdialenosti 10 – 15 km. Neskôr prešla hlásna služba od MV do podriadenosti veliteľstva letectva hlavného štábu. Prvého marca 1949 vznikla pri letectve mierová hlásna služba s tromi oblasťami: Čechy, Morava a Slovensko. Systém bol však vybudovaný iba v západných Čechách. Predpokladalo sa vytvorenie 4 – 6 okrskov po 25 až 30 vidových hlások v každom okrsku. Rádiolokačná služba v tomto období na Slovensku nebola.

V októbri 1950 sa hlásna služba (HS) stala súčasťou veliteľstva protileteckého vojska. Tvoril ju iba jeden prápor HS v západných Čechách. Už v decembri sa veliteľstvo protileteckého vojska reorganizovalo na Veliteľstvo protilietadlovej obrany štátneho územia (V PLOŠÚ). Postupne vznikli tri obvody PLOŠÚ. Do podriadenosti 2. obvodu v Olomouci prešli aj jednotky na Slovensku. V októbri toho roka bol zriadený aj 3. obvod PLOŠÚ so sídlom vo Zvolene. Bratislava a časť západného Slovenska však naďalej spadali pod obvod v Olomouci. Prvého marca 1951 vznikol v jeho podriadenosti 157. hlásny prápor Olomouc, ktorému podliehala aj stanica hlásnej služby (SHS) v Trnave.

Miesto zrodu: Zvolen

Dňa 1. júla 1951 vznikla SHS vo Zvolene, z ktorej sa k 1. 10. stal 156. hlásny prápor. Tento dátum môžeme považovať za vznik rádiotechnického vojska na Slovensku. Do jeho štruktúry pat-

řili dve stanice HS – Zvolen a Prešov. Neskôr vznikli v podriadenosti práporu ďalšie v Nitre a v Ružomberku. Prápor mal tak spolu 63 vidových hlások. SHS Trnava mala v tomto čase 17 vidových hlások, vzdialených od seba 8 – 12 km, s úlohou sledovať vzdušnú situáciu v južnom náletovom smere. V roku 1952 vznikla v rámci zvolenského práporu prvá rádiotechnická hláska v Šuranoch, vybavená trofejným rádiolokátorom RZ-III s dosahom do 50 km. V tom istom roku vznikla v podriadenosti 157. hlásneho práporu rádiotechnická rota aj vo Veľkých Úľanoch. Trofejný radarový vlak vybavený rádiolokátormi RZ-III a RZ-IV pôsobil na Slovensku od roku 1951 v oblasti Komárna. V roku 1954 bol pre značné opotrebovanie vyradený z výzbroje.

Prvého novembra 1954 sa vojsko PLOŠÚ premenovalo na vojsko Protivzdušnej obrany štátu (PVOŠ). Do jeho zostavy bolo okrem hlásnej služby a protilietadlovej delostrelectva zaradené aj stíhacie letectvo. V decembri toho roka bol 156. hlásny prápor preformovaný na 156. hlásny pluk. Mal tri rádiolokačné hlásky (RTH) v Šuranoch, v Cerove a v Ožďanoch.

Trenažér Letvis v AOS

i v noci

Do výzbroje jednotiek hlásnej služby boli postupne dodávané radary P-3A, P-8, P-10, P-20 sovietskej produkcie a začalo sa vyraďovanie nemeckých rádiolokátorov. Na jar 1955 bol zrušený 3. obvod PVOŠ Zvolen, jeho jednotky prešli do podriadenosti 2. obvodu PVOŠ. Hlásna služba sa 15. júna 1955 premenovala na rádiotechnické vojsko. 156. rádiotechnický pluk mal v tom čase už sedem RTH a dve SHS. Tie sa v roku 1958 zrušili a vidové hlásky boli začlenené pod RTH. Na juhozápade Slovenska pluk vytvoril súvislé rádiolokačné pole od výšky tisíc do osemmásťtisíc metrov.

Technická prestavba

Všetky útvary na Slovensku podliehali 2. zboru PVOŠ Brno. K 1. 9. 1961 bol zrušený 156. rtp a na jeho báze sa vytvorili dva rádiotechnické prápory: 63. rtp Trnava s rotami v Hlohovci, Bratislave (Vrakuní), Šuranoch a v Starom Hrozenkove a 64. rtp Zvolen s rotami v Cerove, Ožďanoch, vo Veľkej Ide a v Močiar. Rádiolokačné pole v malých výškach od 500 do 3 000 m zabezpečovali radary P-15, stredné výšky v rozsahu 3 – 20 km rádiolokátory P-20, P-30, P-35, P-12 a rádiolokačné výškomery PRV-10 a PRV-11. V roku 1967 bolo na Slovensku dvadsať rádiolokátorov.

Rastúce požiadavky na zabezpečenie bojovej činnosti protiletadlového raketového vojska a stíhacieho letectva vyžadovali skrátenie času spracovania a prenosu rádiolokačnej informácie. Od roku 1965 bol do výzbroje RTV postupne nasadzovaný automatizovaný systém velenia Vozduch-1P. V priebehu 70. rokov postupne došlo k obmene RL výzbroje. Staré typy rádiolokátorov sa nahrádzovali modernizovanými verziami (P-12M, P-15M, P-14F) i modernejšími typmi, ako boli diaľkomery P-37, RL-42 a výškomery PRV-13 a PRV-16.

Na jeseň 1977 sa v PVOŠ zborový systém zmenil na divízy. V 2. divízii PVOŠ v Brne vznikla 2. rádiotechnická brigáda Brno a do jej podriadenosti prešli 64. rtp Zvolen i 63. rtp Hlohovec, ktorý sa presunul z Trnavy. V roku 1977 vznikol 65.

Pasívny rádiolokátor Tamara

Rádiolokátor P-15

rtp Mierovo, ktorý zabezpečoval rádiolokačnou informáciou 186. plrb Pezinok. Do jeho podriadenosti patrili rádiotechnické rotty Mierovo, Moravská Nová Ves, Zohor a Rusovce. Prápor bol vybavený automatizovaným systémom spracovania rádiolokačnej informácie Vozduch a neskôr PORI. V osemdesiatych rokoch sa zavádzali do jeho výzbroje aj modernejšie rádiolokátory K-66, Oborona-14, P-18, P-37M2 a výškomery PRV-17.

V nových podmienkach

Na jeseň 1991 bola na Slovensko vyslaná z veliteľstva brnianskej brigády aktivačná skupina, ktorej úlohou bolo vytvoriť podmienky na vybudovanie štábu budúcej 1. rádiotechnickej brigády Sliač (existovala do konca roka 1994). Vznikla 1. marca 1992 a bola začlenená do podriadenosti 1. divízie PVO vo Zvolene. Do jej podriadenosti prešli rádiotechnické prápory dislokované na Slovensku, ktoré boli dovtedy podriadené brigáde v Brne, a zároveň boli premenované na skupiny rádiolokačného prieskumu a uvedomovania (SkRLPsU). Na báze 64. rtp Zvolen vznikla 64. SkRLPsU s veliteľstvom vo Zvolene na Bakovej Jame, 65. rtp v Mierove sa reorganizoval na 65. SkRLPsU s veliteľstvom v Mierove. Okrem toho vznikla nová 63. SkRLPsU s veliteľstvom v Košiciach. Každá zo SkRLPsU mala v podriadenosti niekoľko stredísk RLPsU (StrRLPsU). Jednými z nich boli aj strediská v Skalitom a v Michalovciach.

Neskôr sa strediská rádiolokačného prieskumu začlenili do 31. skupiny RLPs Bakova Jama, 37. skupiny RLPs Mierovo a 35. skupiny RLPs Košice. Ich nadriadenými útvarmi sa stali 31. letecká základňa Sliač, 37. plrb Pezinok a 35. plrb Rožňava. V 90. rokoch sa do výzbroje začal zavádzať nový digitálny systém zberu, spracovania a distribúcie RL informácie Letvis (letecký vizuálny informačný systém), ktorý nahradil automatizované systémy velenia typu Vozduch, PORI, Vektor a Krab. Rozbehla sa aj modernizácia rádiolokátorov zameraná predovšetkým na digitálne vyhodnocovanie a spracovanie rádiolokačnej informácie. Postupne sa vyradili rádiolokátory typu P-15, P-18, P-19, O-14, K-66, výškomery PRV-13, PRV-17.

Od 1. 1. 2000 nahradili 3. zbor letectva a PVO Vzdušné sily OS SR. V nasledujúcom roku sa dovtedajšie tri skupiny rádiolokačného prieskumu reorganizovali na dve skupiny v Mierove a Košiciach, pričom zanikli strediská RLPs v Zohore a v Cerove. Ani toto organizačné členenie nemalo dlhé trvanie. O dva roky, 1. 10. 2003, sa obe skupiny zrušili a vznikol prápor rádiolokačného prieskumu s rotami Michalovec, Veľká Ida, Ožďany, Močiar, Hlohovec a Mierovo. O ďalšie dva roky neskôr k nim pribudli aj dve rotty rádiotechnického prieskumu. Napokon v roku 2006 vznikla brigáda velenia, riadenia a prieskumu Zvolen, ktorá prebrala do svojej organizačnej štruktúry aj prápor RLPs. V súčasnosti je to brigáda riadenia vzdušných operácií.

Text a foto: pplk. v. v. Ladislav Záhradník
Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika
Liptovský Mikuláš

Nová technika už bude naprieč celými vzdušnými silami

Brigádny generál Róbert Tóth oblieka modrú uniformu vojenského profesionála od roku 1991, keď po absolvovaní Vysokej vojenskej leteckej školy v Košiciach začínal ako pilot bojového vrtuľníka Mi-24 na základni v Plzni. Od roku 1992 až do vlnajška slúžil v Prešove, kde bol ostatných osem rokov veliteľom vrtuľníkového krídla – a 1. januára dozrel čas na to, aby prevzal velenie vzdušných síl.

Stihli ste sa za posledné tri mesiace minulého roka v pozícii zástupcu veliteľa vzdušných síl zoznámiť s celou šírkou ich úloh?

Keďže pôsobím vo vzdušných silách viac ako tridsať rokov, hoci som bol profesionálne viac zameraný na vrtuľníky, celkovú situáciu poznám. Samozrejme, so spôsobilosťami protiletadlovej raketovej brigády som sa musel zoznámiť podrobnejšie. No mojím zástupcom je brigádny generál Ladislav Dovhun, ktorý je odbornosťou doma práve v protivzdušnej obrane, takže keby niečo, sedí na tej istej chodbe ako ja.

Čo je rozbehnuté vo vzdušných silách dobre a kde to škripe?

Dobre sú rozbehnuté predovšetkým veci, ktoré môžeme ovplyvniť, teda naj-

má výcvik. Či už na vrtuľníky UH-60M Black Hawk, ktorých už máme všetkých deväť a plnia širokú škálu úloh. Zapájame ich aj do Leteckej pátracej a záchrannej služby (LPZS), pomáhali hasiť požiare v horách, pomáhajú pri cove, takže osádky sa priebežne pripravujú na to, aby sa v roku 2024 dostali do Cieľov síl NRF. Pravdaže, očakávame na vrtuľníky výzbroj a okamžite potom s partnermi z Národnej gardy štátu Indiana začneme bojový výcvik. Spartany lietajú nielen nad Slovenskom, ale aj po celej Európe, takže pomáhajú a zároveň cvičia. V miernom sklze sme pri výcviku pilotov na F-16, no niektoré veci, ako je celosvetová pandémia, ovplyvniť nemôžeme. Školíme ich v Spojených štátoch a pre Covid-19 nám partneri posunuli

výcvik o tri či štyri mesiace. Z rovnakého dôvodu sa trochu naťahujú rozbehové práce pri rekonštrukcii letiska Sliač, ale veci riešime za pochodu a nestrácajú dynamiku.

Takže kde vidíte najväčšie výzvy?

Mimoriadne dôležité je už spomenuté preškolenie pilotov a technického personálu na F-16. Potom to bude prilet nových lietadiel a prevzatie pohotovosti v systéme NATINAMDS od lietadiel MiG-29. S tým úzko súvisí aj spomenutá rekonštrukcia letiska Sliač. Potrebovali by sme doplniť aj dopravné letectvo a vrtuľníky, keďže podľa viacerých dokumentov ešte nie sme na takých stavoch, ako by sme mali byť. Výzvou je aj modernizácia protivzdušnej obrany.

Je jasné, že nejde všetko hneď, o to viac nás teší, že napríklad radary už sú pred dverami.

Kolko ľudí sa už školí na pilotovanie F-16?
Momentálne máme v Amerike ôsmich pilotov, v máji idú ďalší dvaja. Vycestoval aj major Gregor, ktorý má skúsenosti z Albatrosov, teda L-39, a ktorý bude veliteľom letky. Ten bude na čele vytvorenia nového systému, keďže ďalšími pilotmi bude niekoľko mladších nadporučíkov a poručíkov, ktorí už lietali na Albatrosch. Nasledovať budú zregutovaní a vyškoľení piloti. Ďalšia skupina sú naši kadeti z Akadémie ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika, ktorí študujú na Leteckej fakulte Technickej univerzity Košice.

Aký je harmonogram obmeny stíhacieho letectva?

Nie je to také natiahnuté ako pri vrtuľníkoch. V prvej polovici roka 2023 prídu prvé dve F-16, plus jedna spárka, teda dvojmiestna verzia. Do konca roka doletia ďalšie štyri. V roku 2024 budeme mať opäť štyri ďalšie, ako aj jednu spárku.

A čo piloti MiG-ov a lietadlá samotné?

Títo piloti sú dôležití, aby na uvedených lietadlách až do ich výmeny udržali systém NATINAMDS. Po príchode F-16 viacerí z nich iste uplatnenia svoje skúsenosti vo vzdušných silách ako inštruktori na L-39 alebo aj mimo pilotnú kabínu. Lietadlá navrhujeme ako prebytočné a ďalej to už bude na Úrade správy majetku štátu nášho ministerstva, ktorý rozhodne, čo s nimi – či sa predajú, alebo niektoré pôjdu do múzea.

Naznačili ste, že vojenské vrtuľníkové a dopravné letectvo čo do počtu techniky ešte nie je kompletné.

Nie je. Máme nateraz deväť UH-60M a aj tucet Mi-17, z ktorých však väčšina nie je schopná letu a postupne ich vyradujeme, keďže majú prepadnutý technický rezurs. Dve mašiny sme síce ešte previezli na generálku do Leteckých opravovní Trenčín, ale ani po ich generálnej opravě to nebude 18 letuschopných strojov, ako by sme mali mať. Predstava je, že sa postupne nakúpia buď ďalšie UH-60M, alebo nové ľahšie vrtuľníky, ktoré by sme využívali najmä na LPZS a výcvik. V dopravnom letectve by sme mali mať nie dva, ale štyri Spartan. Preto, aby sme dokázali zabezpečiť pohotovosť, letuschopnosť a zároveň potrebné opravy. Nevyhnutná bude aj obmena malých troch dopravných lietadiel L-410. A je tu aj otázka taktických cvičných lietadiel.

A čo technické zázemie na všetkých troch leteckých základniach?

Ten výpočet plánov by bol veľmi dlhý, ale časť vecí sa už darí. V Prešove sme

zrekonštruovali a zmodernizovali jeden hangár, takže priestory na servisné práce na UH-60M sú na veľmi dobrej úrovni. Samozrejme, potrebovali by sme ešte jeden hangár, aby v ňom tieto vrtuľníky najmä počas zimy mohli parkovať. Teším sa, že v Malackách sú technici tiež preškolení, ale aj oni potrebujú na prácu vybudovať aspoň jeden nový hangár. Sliac sa bude rekonštruovať kompletne. Ide o rolovacie dráhy, niektoré hangáre, stojiská, takže keď prídu v roku 2023 lietadlá F-16, musíme byť schopní ich prevádzkovať.

Prioritou je udržať spôsobilosti, aby boli naše vzdušné sily pripravené na operačné použitie.

Vnímate ten paradox, že zdravotníci by asi len ťažko liečili liekmi po expiračnej lehote, pričom vojaci musia chrániť vzdušný priestor pomocou radarov, ktoré sú už dávno po plánovanej životnosti?
Takto by som to neporovnával, pretože keď sa radarom končí životnosť, prídu odborníci a posúdia, či sa ich technický život dá ešte predĺžiť. Spravidla je tam istá rezerva, hoci u nás už to bolo naozaj na hrane. Preto je pre nás skvelá správa, že nové radary sú už pomaly na ceste. Mali by sme dostať tiež letiskové radary, pričom ten prvý v Malackách by sme mali sprevádzkovať už tento rok. Plus podľa zmluvy, ktorú uzatvorila síce až po uzávierke tohto čísla, ale verím, že všetko klapne, dostaneme ďalších sedemnášť 3D radarov. Takto už takmer naprieč celými vzdušnými silami budeme mať novú techniku. Pravdaže, ostane nám ešte aj veľa tej staršej, ale bude sa nám pracovať lepšie a bezpečnejšie.

A bude mať kto pracovať, vzhľadom na to, že udržanie skúseného personálu, respektíve výchova nového, bola ešte pred pár rokmi takmer neriešiteľná úloha?

To je otázka aj na personalistov, hoci je zrejme, že ak na F-16 potrebujeme adekvátny počet technikov, neprídu pripravení do hangárov teraz a naraz. Niektorých dokážeme preškoliť z MiG-29 alebo L-39. Najmä spomedzi tých mladších, ktorí pôjdu na preškolenie do USA už v roku 2022. Verím, že to zvládneme tak, ako sme to zvládli v Prešove pri UH-60M. Tam sme si spočiatku mysleli, že nebudeme mať na preškolenie potrebný počet záujemcov, lebo treba nasávať nielen vedomosti, ale aj jazyk. Napokon sa ukázalo, že pre ľudí, ktorí pracujú v letectve, nie je ich robota iba

zamestnaním, ale naozaj povolaním či poslaním. Doslova ťahali dopredu jeden druhého, bolo v tom nadšenie pre novú techniku aj chuť niečo dokázať, za čo si ich veľmi vážim. Treba tiež povedať, že výcvik našich kadetov na leteckej fakulte v Košiciach sa osvedčuje čoraz lepšie. Ak nám ročne dodajú dvoch pilotov, hoci ich ešte stále potrebujeme viac, už sa pomaly blížíme k rovnovážnemu stavu. Pokiaľ ide o nábor nových technikov, ich ďalšie zaškolenie vrátane kurzov trvá na základni ešte minimálne dva roky. O to viac si vážim skúsených kolegov, ktorí nováčikom odovzdávajú skúsenosti. Tešilo by ma, keby medzi mladými bolo väčšie nadšenie pre letectvo, no vnímam to tak, že s novou technikou sa v nich bude prebúdať záujem.

Ktoré hlavné výcvikové úlohy vás čakajú tento rok?

Mojou prioritou je udržať spôsobilosti, aby boli naše vzdušné sily pripravené na operačné použitie. Hovorili sme o výcviku pilotov a technikov na zabezpečenie NATINAMDS, k prvoradým úlohám patrí výcvik LPZS, bojový výcvik na UH-60M, taktický výcvik na Spartanoch a výcvik jednotiek protivzdušnej obrany. Verím, že na našom území sa uskutoční cvičenie Slovenský štít, kde budú participovať aj naše vzdušné sily, v Slovinsku majú cvičiť vrtuľníky, v Bulharsku dopravné letectvo, je toho viac.

Ako sa vzdušné sily zapájajú do úloh v boji proti Covid-19?

Od začiatku sme pomáhali s prepravou, s policajtní sme slúžili na hraniciach či v uliciach, zabezpečujeme testovacie miesta, naši zdravotníci testujú aj očkujú. Skrátka, ani neviem, či by som vo vzdušných silách našiel niekoho, kto sa svojím dielom do boja proti Covid-19 nezapojil. Napokon – tak je to v celých ozbrojených silách. Chceme povzbudiť všetkých, aby vydržali najmä s nervami, lebo to nie je ľahké. Takisto sa chceme všetkým poďakovať, a keďže som optimista, verím, že bude lepšie.

Kde bol začiatok vášho lietania a nezaбудnete lietať vo funkcii šéfa vojenského letectva?

Odmalička ma zaujímali motory, stroje, rýchlosť a lietanie. Keď som prvýkrát ako chlapec sadol do lietadla v Aeroklube Košice, povedal som si, že nechcem byť nič iné, iba pilot. Na vysokej škole som sa rozhodol pre vrtuľníky a som šťastný, že sa mi sny naplnili. Nalietaných mám vyše 3 000 hodín, a hoci teraz nesadám do kokpitu tak často, ako by som chcel, o to viac sa sústreďujem na predletovú prípravu a verím, že ak mi vydrží zdravie, pilotné spôsobilosti si udržím.

Zhovárať sa: Pavol Vitko

Foto: autor

TÉMA

Modernizácia Vzdušných síl OS SR

Čo je vo vzduchu?

Vzdušné sily Ozbrojených síl SR pozostávajú celkovo z piatich zväzkov: Taktického krídla generálmajora Otta Smika Sliač, Dopravného krídla generála Milana Rastislava Štefánika Kuchyňa, Vrtuľníkového krídla generálplukovníka Jána Ambruša Prešov, protiletadlovej raketovej brigády Nitra a brigády riadenia vzdušných operácií Zvolen. V poslednom období zažili mnohé zmeny – a ďalšie ich ešte čakajú.

Vizualizácia budúceho slovenského vojenského lietadla F-16

Zmeny v slovenských vzdušných silách okrem iného súvisia s potrebnou obmenou techniky. Tá už je dlhodobo za hranicou životnosti a je morálne zastaraná. Nehľadiac na to, že pochádza prevažne ešte z čias bývalého Sovietskeho zväzu a neumožňuje efektívnu, plnohodnotnú spoluprácu s partnermi krajín NATO v rámci pohotovostného systému NATO – NATINAMDS.

Lady sa pohli

Zástupca náčelníka štábu veliteľstva vzdušných síl plukovník Adolf Uličný s uspokojením konštatuje, že modernizačné procesy vo vzdušných silách dostali zelenú. „Začali sa nákupom dvoch dopravných lietadiel C-27J Spartan pre dopravné krídlo, pokračovali zatiaľ deviatimi vrtuľníkmi UH-60M Black Hawk pre vrtuľníkové krídlo, bude dodaná nová rádiolokačná technika pre

letecké krídla, tiež 3D radarová technika pre brigádu riadenia vzdušných operácií a protiletadlovú raketovú brigádu. Vyvrcholením tohto procesu je obstaranie stíhacích lietadiel F-16, ktoré budú plniť úlohy pohotovostného systému a nahradia lietadlá MiG-29. Pevne veríme, že modernizačné procesy budú pokračovať obmenou protiletadlových systémov

pre nitriansku brigádu,“ vymenúva plukovník Uličný, ktorý sa od roku 2018 venuje projektu obmeny taktických lietadiel MiG-29 na lietadlá F-16 Block 70-72.

Táto najväčšia investícia v rámci vzdušných síl podľa neho okrem prípravy leteckého a technického personálu v USA zahŕňa aj logistické zabezpečenie prevádzky lietadiel a projekt zameraný na obnovu infraštruktúry letiska Sliač. Prví štyria piloti odišli do Spojených štátov v novembri 2019 a zatiaľ posledná dvojica odišla v marci tohto roka. Momentálne je na výcviku v USA osem slovenských pilotov. Všetci prešli výcvikom na lietadlách L-39. Každého najskôr čaká jazyková príprava v San Antoniu, potom presun na leteckú základňu, kde sa realizuje praktický výcvik na niekoľkých typoch lietadiel. Úvodný výcvik je na vrtuľových lietadlách T-6 Texan II, pokračuje sa na prúdovom lietadle T-38 Talon a až potom na F-16. „Americkí inštruktori v spolupráci s odborníkmi z veliteľstva vzdušných síl prispôbili program prípravy a výcviku doslova na mieru každému pilotovi. Piloti musia v Spojených štátoch zvládnuť nielen samotnú pilotáž, ale tiež taktický výcvik v skupinách, zameraný aj na plnenie úloh vo dvojiciach pre zabezpečenie pohotovostného systému na ochranu vzdušného priestoru krajín NATO – NATINAMDS. Počas úvodného leteckého výcviku a pokračovacieho výcviku na lietadlách F-16 slovenskí piloti v Amerike nalietajú 300 letových hodín. V súčasnosti sa na leteckej základni Sliač pripravujú na pod-

Od vrtuľníkov k dronom

Národný riaditeľ pre vyzbrojovanie – generálny riaditeľ sekcie modernizácie MO SR Jozef Zekucia hovorí, že od obrovských investícií smerujúcich na modernizáciu vojenského letectva sa postupne vraciame opäť na zem, pretože prioritou sa stáva ťažká mechanizovaná brigáda. Stále je však nevyhnutné modernizovať aj ďalšie súčasti vzdušných síl.

„Začal by som širšie, pretože po nástupe nového vedenia ministerstva obrany sme mali množstvo stretnutí na najvyššej úrovni ministerstva a generálneho štábu s cieľom aktualizovať špecifikáciu priorít v oblasti modernizácie techniky,“ obzrie sa o rok späť Jozef Zekucia, plukovník v zálohe, ktorý v ozbrojených silách odslúžil 28 rokov. „Ak hovoríme o investovaní do techniky ťažkej mechanizovanej brigády, musíme začať v podstate od nuly. Nevyhnutnosťou bude nakúpiť nové pásové bojové vozidlá, nové tanky či bojové kolesové vozidlá,“ prízvukuje. Spomeňme, že vláda SR vzala 7. januára na vedomie, že termín ukončenia výstavby brigády sa presúva na rok 2032. S jej budovaním pritom súvisí v istých oblastiach aj prezbrojenie celých ozbrojených síl vrátane tých vzdušných:

„Jedným z dôležitých zámerov, ktoré sú na základe požiadavky ozbrojených síl už v procese, je nevyhnutná obmena ručných zbraní, takže pripravujeme projekt náhrady takmer archaických samopalov vzor 58. Treba tiež zintenzívniť výmenu nákladných vozidiel, a to od tých bežnejších, určených na prepravu materiálu či osôb, až po špeciálne automobily, napríklad aj s balistickou ochranou, čo sa týka všetkých súčastí OS SR.“

Rádiolokátory

O tom, že vzdušné sily zostávajú v centre pozornosti modernizácie, svedčí viacero nových či pokračujúcich projektov. Začneme radarmi, o ktorých výmene sa hovorilo už celé dve desaťročia, pričom inovovaný návrh postupu a realizácie výmeny starej radarovej techniky ešte sovietskej výroby schválila aktuálna vláda čoskoro po svojom nástupe v máji 2020. A prečo vyhrala práve izraelská ponuka? „Tak ako to bolo prezentované po rozhodnutí vlády 13. januára tohto roka,

zvukových lietadlách L-39 ďalší,“ približuje plukovník Uličný zámery o príprave pilotov. A čo technici? Ani na nich sa nezabúda. Momentálne sú v jazykových a odborných kurzoch a ich preškolenie v Spojených štátoch je naplánované na budúci rok.

Nielen Sliach

V súvislosti s vrtuľníkovým krídlom plukovník Uličný pripomína: „Pripravuje sa zmluva na vyzbrojenie časti vrtuľníkov UH-60M a tiež dobudovanie ich pasívnej a aktívnej ochrany na zvýšenie spôsobilosti pre plnenie rôznych úloh. Súčasný počet vrtuľníkov sa zvýši o ďalšie dva, ktoré budú vyčleňované pre potreby našich špeciálov, a taktiež sa pripravuje obstarávanie ďalších deviatich ľahkých vrtuľníkov, ktoré by postupne mali nahradiť Mi-17 v Leteckej pátracej a záchrannej službe.“

Plukovník Uličný si pochvaľuje spoluprácu s talianskou stranou pri príprave pilotov a technikov lietadla Spartan C-27J. Piloti sa okrem iného musia precvičovať aj vo zvládnutí špecifických prípadov počas letu. Celá posádka musí ovládať postupy v nepredvídaných situáciách a ich reakcia musí byť veľmi rýchla. Keďže na Slovensku nemáme trenažér na lietadlo C-27J Spartan a ani na lietadlo L-410 Turbolet, posádky dopravných lietadiel školíme v simulačných centrách v Taliansku a v Českej republike. Samozrejme, pandemická situácia zamiešala karty aj v tomto prípade. V súčasnosti dopravné krídlo Kuchyňa disponuje štyrmi plne vycvičenými letovými posádkami a preškolenými technikmi na typ C-27J Spartan a piatimi letovými posádkami na typ L-410 Turbolet. Veliteľ

víťazstvo izraelskej ponuky na dodanie 17 kusov 3D rádiolokátorov stredného, malého a blízkeho dosahu na ochranu vzdušného priestoru bolo najmä vďaka cene. Z pôvodného limitu, ktorý bol na tento projekt vo výške 155 miliónov eur, víťazná ponuka bola za 148,2 milióna. Ďalšie dve tento limit výrazne prekračovali. Cena pritom nebola jediným kritériom, no ako vtedy uviedol minister obrany Jaroslav Nad', izraelská ponuka zároveň splnila všetky technické požiadavky a parametre, ktoré stanovili Ozbrojené sily SR.“ Vedenie rezortu a minister osobne zároveň trvali na tom, aby aspoň tretina z objemu investovaných peňazí takpovediac zostala na Slovensku. „Samotný kontrakt je medzi dvoma vládami, obišli sme teda sprostredkovateľov a znížili cenu. No v rámci rozvrhnutia prác na jednotlivých komponentoch samotným výrobcom, ktorým je firma Elta, je tento zámer veľmi zaujímavý aj pre slovenských producentov. Hlavným kontraktorm a koordinátorom za našu stranu budú Letecké opravovne Trenčín (LOT), teda štátna akciovka, ktorej stopercentným akcionárom je ministerstvo obrany. LOT takto po dlhom období práce zameranej výhradne na opravy získava šancu rozšíriť súčasné portfólio svojej činnosti aj o produkciu. Poddodávky sa, samozrejme, budú týkať aj ďalších spoločností,“ avizoval v polovici marca Jozef Zekucia, keď bolo ešte síce pred pod-

písaním zmluvy, ale všetko predznamenovalo jej úspešné finále naplánované na koniec uvedeného mesiaca. Ako prvé by pritom mali byť dodané rádiolokátory stredného a malého dosahu, a to v rokoch 2022 až 2025. Tie s krátkym dosahom by mali prichádzať v prospech protivzdušnej obrany štátu a vzdušných síl do roku 2026.

„Ďalší významný projekt, ktorý sa ťahal niekoľko rokov a ktorý sa nám darí dotiahnuť do konca, sú letiskové rádiolokátory,“ s uspokojením konštatuje národný riaditeľ pre vyzbrojovanie. Po výberovom konaní bola v roku 2020 podpísaná rámcová dohoda s firmou ELDIS Pardubice. „Kúpna zmluva je pred podpisom. Všetky tri súbory nových letiskových rádiolokátorov by mali byť dodané do konca roka 2023, čo výrazne skvalitní úroveň navádzania a bezpečnosť na základniach.“ Dodajme, že aktuálne sa pripravuje obchodná súťaž aj na obstaranie štyroch mobilných riadiacich stanovišť inžiniersko-leteckej služby.

Protivzdušná obrana

Zatiaľ sa na verejnosti menej hovorí o prezbrojení protivzdušnej obrany, ale je jasné, že z dôvodu ukončenia životnosti ručných protiletadlových raketových kompletov Igla bude nevyhnutné zameniť ich za nový mobilný protiletadlový

Spartan C-27J

komplet blízkeho dosahu do roku 2025. „Vo viacerých etapách musíme obmeniť aj mobilné protiletadlové systémy stredného dosahu, pričom ich úlohy doteraz plnia tiež už dožívajúce systémy Kub sovietskej výroby,“ avizuje Jozef Zekucia. Sekcia modernizácie bude musieť riešiť a pripraviť vedeniu rezortu na posúdenie aj požiadavku ozbrojených síl na obmenu systému S-300PMU za nový protiletadlový raketový komplet stredného dosahu so spôsobilosťou zásahu proti taktickým raketám. V hre o akvizíciu sú aj systémy SAMOC, GOC a LLAPI, pričom ten prvý je určený na velenie, plánovanie a riadenie protiletadlovej raketovej brigády na taktickej úrovni, druhý zabezpečí centralizované riadenie a tretí spôsobilosti prenosu informácií o vzdušných cieľoch pre pozemné jednotky. „Tieto modernizačné projekty budú rozpracované v blízkom období. Budú si síce vyžadovať značné finančné náklady, ale nesúvisia iba s modernizáciou vzdušných síl. Časť z nich totiž priamo súvisí s budovaním a zabezpečením ťažkej obrnenej brigády, čo ich posúva medzi priority súčasného vedenia rezortu obrany,“ prízvukuje Jozef Zekucia.

Dopravné lietadlá

Príbeh obmeny stredných dopravných lietadiel patrí medzi tie najdlhšie, keďže sa o nich začalo rokovať už v roku

krídla plukovník Peter Prokop spomína, že najväčší problém bol s výberom technického personálu na preškolenie, vzhľadom na vysoké nároky na jazykovú pripravenosť. Podobné to bolo aj vo vrtuľníkovej základni.

Obmeny techniky sa postupne dočkajú aj príslušníci zvoľenskej brigády riadenia vzdušných operácií, najmä jej rôt rádiolokačného prieskumu, ktoré doteraz využívajú rádiolokačtor P-37 MSK. Ten má svoje najlepšie roky už dávno za sebou. Plnenie úloh v rámci zabezpečenia vzdušného prieskumu nad územím Slovenska v pohotovostnom systéme NATO – NATINAMDS bude už onedlho zabezpečovať nová radarová technika. Okrem iného sa príslušníci operačného centra zvoľenskej brigády dočkajú aj nových dôstojných priestorov, kde budú vytvorené adekvátne podmienky na všetky nové systémy CIS, ktoré buď už boli zavedené do výzbroje Vzdušných síl OS SR, alebo budú implementované v súvislosti so zavedením nových taktických lietadiel. Na neposlednom mieste ide aj o ergonomicky usporiadané vybavenie bojovej sály CRC.

Ako plukovník Uličný uviedol, aj nitrianska protiletadlová raketová brigáda je zahrnutá do obmeny dosluhujúcej radarovej techniky. Jej protiletadlový raketový systém S-300PMU a protiletadlový raketový komplex 2K12 Kub sú už na konci technickej životnosti. „Na veliteľstve vzdušných síl spracúvame podklady na postupnú obmenu týchto systémov protivzdušnej obrany. Náš relatívne najmodernejší je prenosný protiletadlový raketový komplet 9K38 Igla, ktorého príslušníci by mali v tomto roku absolvovať bojové streľby v Českej republike.“

2006. V roku 2008 sa víťazom verejnej obchodnej súťaže stala talianska spoločnosť Alenia Aermacchi (v súčasnosti Leonardo) s lietadlami C-27J Spartan, pričom prvé bolo dodané v roku 2017 a druhé o rok neskôršie. „Samozrejme, že vieme o ambícii vzdušných síl rozšíriť svoje stredné dopravné letectvo ešte o ďalšie stroje. Tiež môžeme spomenúť, že v roku 2019 bola rezortu obrany doručená ponuka od spoločnosti Leonardo na modernizáciu lietadiel, ktoré už máme, pretože niektoré ich systémy boli dodané ešte v staršej verzii. Zároveň prišla od spomenutej spoločnosti ponuka na ďalší Spartan s už modernizovanou avionikou. Tieto ponuky nateraz neboli ďalej riešené z dôvodu iných priorít a finančnej náročnosti, ale nevypadli z hry.“ V aktuálnej hre je však v zmysle požiadavky OS SR spracovanie zmluvy na zástavbu systému ADS-B (Automatic Dependent Surveillance-Broadcast), ktorý zabezpečuje prehľad o situácii vo vzduchu, do dvoch lietadiel L-410. Zástavba ďalších dvoch systémov by sa mala uskutočniť budúci rok, realizácia bude na LOT.

Vrtuľníky

Vrtuľníky UH-60M sme obstarali podstatne rýchlejšie ako Spartany. Zmluva na dodávku bola podpísaná v apríli 2015,

UH-60M Black Hawk

Mi-17 LPZS

L-410 Turbolet

Náčelník oddelenia plánovania logistiky a vojenskej dopravy veliteľstva vzdušných síl podplukovník Róbert Senček dopĺňa: „Na letisku Sliač je naplánovaná komplexná modernizácia infraštruktúry na zabezpečenie prevádzky novej leteckej techniky. Zahŕňa rekonštrukciu všetkých spevnených pohybových letiskových a prevádzkových plôch.“ Pripomína, že vzletová a pristávacia dráha bola rekonštruovaná v roku 2010, preto ju nateraz nečaká žiadna investícia. Treba však modernizovať priestory na údržbu a prevádzku leteckej techniky aj priestory pre techniku, ktorá bude vyčleňovaná na zabezpečenie NATINAMDS. Rekonštrukcia čaká tiež priestory letky riadenia, budovy pilotov, ďalej pôjde o výstavbu novej budovy pre simulátor F-16, ale aj odborných učební na prípravu leteckého personálu. Vybudujú sa i nové priestory na manipuláciu a uloženie materiálu a napokon treba modernizovať lanové záchytné zariadenia pre prípad núdzového pristávania lietadiel F-16. Na zabezpečenie logistickej podpory pre prevádzku lietadiel F-16 je nevyhnutné vytvoriť dostatočnú kapacitu na státie nákladných lietadiel.

Nové hangáre a sklady

V prešovskom vrtuľníkovom krídle podplukovník Senček upozorňuje na vybudovanie nového hangáru, ktorý by spoločne s už modernizovaným hangárom číslo 3 zaistil dostatočné kapacity na údržbu a parkovanie leteckej techniky. Tak sa za-

všetkých deväť kusov je už v Prešove, posledné tri prišli vlni. Do roku 2020 boli zaplatené aj všetky zmluvné splátky vo výške 261,75 mil. dolárov. „V súčasnosti riešime dodávku leteckého simulátora a do konca marca bude hotový návrh dodatku č. 6 k zmluve, ktorý bude obsahovať dodávku dvoch desiatok guľometov M240H vrátane náhradných dielcov, dokumentácie, náradia a výcviku,“ avizuje J. Zekucia. Cvičiť našich v bojovom využití vrtuľníkov s už zastavanými guľometmi prídu vojaci Národnej gardy štátu India. „Som rád, že vrtuľníky, ktoré prišli bez výzbroje, budú nasaditeľné aj v prípadnej operácii medzinárodného krízového manažmentu, no predovšetkým budú plne hodnotné pri obrane vlasti, čo je predsa ťažisková úloha ozbrojených síl. Dva vrtuľníky, ktoré už máme, by mali byť v budúcnosti doplnené výbavou pre potreby síl pre špeciálne operácie.“ Jozef Zekucia dodáva, že „jeho“ sekcia modernizácie požiadala americkú stranu o nacenenie ďalších dvoch kusov UH-60M s už komplet výbavou pre „špeciálov“. Odpoveď očakávajú túto jar, pričom by išlo o polovičné financovanie, pretože približne 50 miliónov dolárov by zaplatila americká strana. Budú vybavené aj systémom vlastnej ochrany, čo tiež súvisí s kooperáciou bojovej činnosti s budovanou ťažkou brigádou.

Stíhacie a cvičné lietadlá

„Ak hovoríme o projektoch udržania spôsobilosti a modernizácie vzdušných síl, treba zdôrazniť ten najväčší, ktorým sú lietadlá F-16,“ konštatuje Jozef Zekucia. Dodáva: „Kontrakt podpísaný v roku 2018 je na dodanie štrnástich F-16 Block 70, zahŕňa aj kompletnú logistickú podporu, výcvik personálu a dodanie príslušnej výzbroje. Tieto lietadlá budú takmer okamžite po prilete nasadzované do hotovostí NATINAMDS, čo je previazané aj s rozsiahlou úpravou infraštruktúry letiska Sliač. Toto všetko sa rieši v súčinnosti s aliančnou agentúrou NATO Support and Procurement Agency, ktorá bude za NATO tento projekt zastrešovať.“ Rekonštruovať sa budú aj niektoré muničné sklady mimo základne a okrem všetkého iného bolo treba vyriešiť dopravu materiálu z USA na Slovensko, pretože tento bod v zmluve absentoval. Celkové počty vycvičených pilotov a mechanikov tu a ani na iných miestach neuvádzame, lebo nejde o verejné údaje. No a keďže o dodávkach F-16 hovoríme aj s veliteľom Vzdušných síl OS SR brigádnym generálom Róbertom Tóthom, dodajme len, že ak majú prvé stroje prísť v roku 2023, dodávky materiálu sa majú začať už budúci rok. Dôležité je aj to, že už boli uhradené splátky vo výške 1,21 miliardy dolárov, splátka 150 miliónov za tento rok sa uhrádza v marci.

Budúci slovenský rádiolokátor stredného dosahu 3DRL ELM-2084M-MMR

Strel'by 2K12 Kub v poľskom polygóne Ustka

MiG-29

Komplet Iglas na strel'bách v Poľsku

bezpečí jej optimálny technický život. „Počítame aj s dodaním simulátora na vrtuľník UH-60M Black Hawk, a preto je nevyhnutné vybudovať vhodný priestor na jeho uloženie a prevádzku. Zároveň musíme pokračovať aj v rekonštrukcii skladových priestorov.“

Podplukovník Senček konštatuje, že na letisku v Kuchyni prednedávnom realizovali havarijnú opravu VPD dvoch stredových pásov v dĺžke 2 400 metrov a vybudovali novú spojovaciu plochu. V tomto roku je plánovaná veľká rekonštrukcia samotnej prevádzkovej plochy z dôvodu ukončenia technickej životnosti a výstavba nového hangáru v spolupráci s agentúrou NSPA pre lietadlá Spartan. Súčasný hangár nemá dostatočné rozmery na parkovanie a technické ošetrovanie dopravného lietadla C-27J.

Plukovník Uličný na záver nášho stretnutia poznamenáva: „Symbolickou odmenou pre každého príslušníka vzdušných síl je spustenie spomenutých modernizačných projektov leteckej, ale aj pozemnej techniky. Všetkým príslušníkom slovenských vzdušných síl patrí veľké poďakovanie za ich doterajšiu zodpovednú a náročnú prácu. Pevne verím, že naše moderné vzdušné sily budú tiež inšpiráciou, motiváciou a výzvou pre nových mladých kolegov.“

Text: Jozef Žiak

Foto: Štefan Jusko, Jakub Neubauer, kpt. Peter Poldruhák, Pavol Vitko, Jozef Žiak a archív SMO

„Od vlaňajška je v riešení ďalšia požiadavka ozbrojených síl na akvizíciu cvičných taktických lietadiel, ktoré by zároveň mohli byť nasadené aj ako podpora pozemných síl vrátane súčinnosti s budovanou ťažkou obrnou brigádou,“ avizuje Jozef Zekucia. „Aktuálne je však predčasné hovoriť o podrobnostiach, sme vo fáze zberu a porovnávania informácií. Môžem len povedať, že už máme ponuky z Českej republiky, Talianska, Kórejskej republiky či Veľkej Británie, ale všetko je len v začiatkoch...“ Predbežné úvahy sú o ôsmich až desiatich lietadlách vrátane výzbroje, tréningu, výcviku a logistickej podpory.

Drony a ťažká mechanizovaná

„Budeme musieť intenzívnejšie riešiť tiež nákup taktických bezpilotných leteckých prostriedkov. Či už na zabezpečenie zberu spravodajských informácií a prieskumu, na ochranu proti bezpilotným prostriedkom nepriateľa, ako aj na samotné bojové využitie,“ avizuje národný riaditeľ pre vyzbrojovanie a generálny riaditeľ sekcie modernizácie Ministerstva obrany Slovenskej republiky Jozef Zekucia. Pravdaže, hoci ide o lietajúce drony, dodávky budú smerovať predovšetkým do štruktúr síl pre špeciálne operácie, práporu ISTAR a k ďalším jednotkám. „Úloha s cieľom

výrazne doplniť a rozšíriť spôsobilosti Ozbrojených síl Slovenskej republiky aj v tejto oblasti je stanovená vo viacerých etapách do rokov 2026 a 2030.“

Ako vidno z predchádzajúceho výpočtu projektov v prospech vzdušných síl, určite ostávajú v pozornosti vedenia rezortu obrany a ozbrojených síl. „Chcel by som však znova zdôrazniť, že aktuálnou prioritou rezortu sú a budú projekty zamerané na budovanie spôsobilostí v rámci nášho záväzku ťažkej mechanizovanej brigády,“ uviedol Jozef Zekucia. Konkretizoval: „Práve teraz, keď pripravujeme tento rozhovor, teda v polovici marca, prebiehajú používateľské skúšky samohybné húfnice Zuzana II. Do konca roka 2022 by Ozbrojené sily Slovenskej republiky mali mať k dispozícii 25 kusov tohto nového delostreleckého systému. V blízkej budúcnosti sa budú rozbiehať viaceré projekty, a to napríklad nové pásové bojové vozidlo, nový tank, kolesové bojové vozidlo 8x8, 4x4, obmena ručných zbraní, obmena nákladnej techniky (N2, N3, N2G, N3G, N3G s balistickou ochranou), prostriedky rádioelektronického boja, systémy velenia a riadenia a ďalšie. Realizácia všetkých uvedených projektov bude smerovať k dosiahnutiu spôsobilostí ťažkej mechanizovanej brigády v stanovenom termíne.“

Text: Pavol Vitko

Unikátny švédsky tank bez veže

Obrnenú techniku počas studenej vojny nevyrábali len štáty dvoch súperiacich blokov. Významné ozbrojené sily budovalo aj neutrálne Švédsko. A práve v jeho výzbroji sa objavil jediný sériový bezvežový tank od skončenia prvej svetovej vojny.

Stridsvagn 103, známy vo svete aj ako S-tank, prišiel s viacerými unikátnymi riešeniami. Koncept bez veže sme už spomínali. Výsledkom bol tank s veľmi nízkou siluetou s dôrazom na ochranu posádky. Bezvežové stroje nájdeme väčšinou medzi samohybnými delami či stíhačmi tankov, no Strv 103 mal vo švédскеj armáde plniť rovnaké bojové úlohy ako iné tanky, preto jednoznačne patrí medzi ne. Bolo to tiež prvé vozidlo tejto kategórie poháňané turbínou.

Jeho vývoj sa začal v polovici 50. rokov, keď Švédsko zvažovalo nákup nových tankov. Do úvahy prichádzali dve zahraničné alternatívy. Anglo-americký 50-tonový dizajn s menšou mobilitou, ale silnejšou pancierovou ochranou a menej chránený, no pohyblivejší 30-tonový stroj nemecko-francúzskej konštrukcie. Kým stihli z týchto dvoch možností vybrať, padol návrh prizvať do súťaže aj domácich konštruktérov. Nakoniec uspel práve švédsky dizajn, hoci bol drahší ako konkurencia. Rozhodli sa preň, aby podporili vlastný priemysel.

Konštruktér Sven Erik Berge a jeho tím najskôr dôkladne študovali hlásenia o stratách tankov z druhej svetovej vojny i z konfliktu v Kórei. Ukázalo sa, že výška tanku hrá významnú rolu a viac ako polovicu obrnencov vyradil zásah do veže. Berge sa preto rozhodol pre radikálny krok – nový tank bude bez veže a čo najnižší. Odstránenie veže znamenalo tiež veľkú úsporu hmotnosti a elimináciu zraniteľného miesta. Strv 103 bol o 40 cm nižší ako

sovietsky T-62 a o 95 cm nižší ako britský Centurion, ktorý tiež malo Švédsko vo výzbroji. Najmä v porovnaní so sovietskym strojom sa to nemusí zdať veľa, no tanky často bojujú v tzv. vežovom postavení – teda s korbou ukrytou v zákope alebo za terénou prekážkou. V tomto prípade mal Strv 103 jasnú výhodu a v úkryte bol veľmi málo viditeľný. Vďaka za to aj tomu, že podvozok mohol klesnúť o 13 cm, a tým ešte viac znížiť siluetu vozidla.

Mieril podvozkom

Keď sme pri podvozku, ten bol ďalším unikátnym prvkom konštrukcie. Kanón tanku kalibru 105 mm bol totiž pevne zamontovaný v korbe a námer i odmer sa riešili pohybom celého vozidla. Precízny stranový odmer umožňovala veľmi citlivá prevodovka. Námer zasa umožňoval hydro-pneumatický podvozok. Vďaka nemu sa celé vozidlo mohlo nakláňať buď dopredu, alebo dozadu. Vodič tak bol zároveň strelcom, pretože pohybmi podvozka mieril aj kanónom. Nabíjanie bolo automatické a umožňovalo vystreliť každé tri sekundy.

Pôvodne sa rátalo s tým, že posádku budú tvoriť len dvaja vojaci – vodič a veliteľ. Iné vtedajšie tanky mávali bežne štvorčlennú posádku. V Strv 103 sedeli obaja v korbe po stranách kanóna a všetky pozorovacie prístroje a ovládacie prvky mali zdvojené. V prípade núdze tak mohol celé vozidlo ovládať len jeden človek. Konštruktéri si však pri vývoji uvedomili, že dvaja ľudia síce zvládnu bojové situácie i bežnú jazdu vozidlom (v prípade únavy sa mohli striedať bez toho, aby opustili svoje sedadlá), no pri údržbe vozidla by boli preťažení. Najmä nakladanie munície či výmena pásu by mohli byť nad ich sily. Preto vytvorili priestor pre tretieho člena posádky. Aby tam nesedel len tak samoúčelne, vytvorili mu ovládacie prvky pre jazdu vzad. Pri cúvaní prebral riadenie a tank sa mohol pri tom pohybovať rovnakou rýchlosťou ako pri jazde vpred. Okrem toho dostal tretí člen posádky aj funkciu radistu, aby odľahčil veliteľa.

Slúžil tridsať rokov

Dodatočnú výzbroj tanku tvorili dva guľomety kalibru 7,62 mm. Tie boli tiež pevné a mieril nimi vodič spolu s kanónom. Guľomety boli umiestnené v schránke na čelnom pancieri. Ten bol vďaka koncepcii tanku extrémne zošíkmený, čo zvyšovalo jeho odolnosť. Maximálna hrúbka panciera bola 70 mm a pri jeho sklone bola vysoká šanca, že sa po ňom projektily zošmyknú. Proti priepalným kumulatívnym strelám sa používala špeciálna mriežka, ktorá sa

Strv 103

Hmotnosť: 40 t
Dĺžka s kanónom: 9 m
Šírka: 3,6 m
Výška: 2,1 m
Posádka: 3
Výzbroj: 105 mm kanón,
2 × 7,62 mm guľomet
Zásoba munície: 50 granátov
Rýchlosť: 60 km/h

nasadzovala na samý predok tanku. Dlhé roky bola jej existencia utajovaná a mala sa použiť len v prípade vypuknutia konfliktu.

Vždy jeden tank v čate bol vybavený buldozérovou radlicou. Tá bola sklopená pod prednou časťou a manuálne sa vyklopila v prípade použitia. Tank s ňou mohol napríklad zahrnúť zákop, ktorý čata potrebovala prekonať, alebo vytvoriť chránené postavenie pre vozidlá. Neskôr boli radlicami vybavené všetky tanky, pretože to jednak urýchlilo vykonávanie zemných prác a tiež zvyšovalo ochranu prednej spodnej časti korby.

Postupne vznikli štyri verzie tanku. Základný model bol poháňaný dieselo-

by, laserový diaľkomer a nový diesellový motor s výkonom 290 koní. Pri tejto modernizácii tiež vybavili všetky tanky radlicami. V polovici 90. rokov tiež vznikla ďalšia modernizovaná verzia Strv 103D. Tá mala nový počítač na riadenie streľby, posilňovač riadenia a prístroje na nočné videnie pre vodiča i veliteľa. Uvažovalo sa o modernizácii všetkých vozidiel a tiež o pridaní dodatočného panciera, ale napokon sa Švédsko rozhodlo zaviesť do výzbroje varianty nemeckých tankov Leopard 2. Strv 103D tak vznikol len jeden a všetky bezvežové stroje švédskej armády vyradila. Vyrobili ich spolu 290 a slúžili od roku 1967 do roku 1997. Žiadny iný štát okrem Švédska ich ni-

vým motorom Rolls-Royce s výkonom 240 koní na pomalú jazdu a pohyby pri mierení a turbínou Boeing s výkonom 300 koní, ktorá sa zapínala pri vyššej rýchlosti alebo v náročnejšom teréne. S touto kombináciou pohonu vzniklo 70 tankov. Čoskoro sa však ukázalo, že použitá turbína na hmotnosť tanku nestačí, a tak vzápätí vznikla verzia Strv 103B, ktorá dostala turbínu Caterpillar s výkonom 490 koní. Ako sme už spomínali, bol to prvý prípad použitia turbíny na pohon tanku. Neskôr ich dostali aj sovietske stroje T-80 a americké tanky Abrams.

Výsledkom modernizačného programu z roku 1986 bola verzia Strv 103C, ktorá dostala nový systém riadenia streľ-

by, laserový diaľkomer a nový diesellový motor s výkonom 290 koní. Pri tejto modernizácii tiež vybavili všetky tanky radlicami. V polovici 90. rokov tiež vznikla ďalšia modernizovaná verzia Strv 103D. Tá mala nový počítač na riadenie streľby, posilňovač riadenia a prístroje na nočné videnie pre vodiča i veliteľa. Uvažovalo sa o modernizácii všetkých vozidiel a tiež o pridaní dodatočného panciera, ale napokon sa Švédsko rozhodlo zaviesť do výzbroje varianty nemeckých tankov Leopard 2. Strv 103D tak vznikol len jeden a všetky bezvežové stroje švédskej armády vyradila. Vyrobili ich spolu 290 a slúžili od roku 1967 do roku 1997. Žiadny iný štát okrem Švédska ich ni-

Text: Miroslav Barič

F-35A pre Austráliu

Austrálske letectvo vo februári dostalo tri nové stíhacie lietadlá F-35A. Do Austrálie preleteli z USA za tri dni v rámci cvičenia, ktoré preverovalo možnosti ich dodania po vlastnej osi. Stroje dorazili na základňu Williamstown severne od Sydney a stali sa prvými, ktoré Austrália dostala, odkedy typ v krajine dosiahol operačnú spôsobilosť v decembri 2020. Do priletu boli umiestnené na základni Luke v americkom

štáte Arizona, kde na nich prebiehal výcvik austrálskych pilotov. Austrália objednala spolu 72 kusov F-35A, doteraz ich preňu vyrobili 24. Ide o základnú verziu tohto typu s konvenčným štartom a pristátím. Vďaka tomu má najnižšiu hmotnosť zo všetkých variantov a znesie najvyššie preťaženie až 9G. Dosahuje rýchlosť 1,6 machu, nesie kanón kalibru 25 mm a na vnútorných i vonkajších závesníkoch môže mať 8 200 kg výzbroje.

..... Dvojstranu pripravil: Miroslav Barič

Cenou za modernizáciu je redukcia stavu

V Británii prebiehajú tuhé diskusie o budúcnosti ozbrojených síl. Premiér Boris Johnson chce investovať 16 miliárd libier navyše na rôzne modernizačné programy. Armáda, letectvo i námorníctvo tak dostanú vybavenie budúcnosti, cenou za to však bude redukcia personálu a počtu zbraní. A práve to je predmetom sporov. Týkajú sa aj tankového vojska. Britská armáda má vo výzbroji 227 tankov Challenger 2. Tie by sa mali dočkať kompletnej prestavby na model Challenger 3. Najzásadnejšou zmenou je úplne nová veža s novým kanónom kalibru 120 mm s dĺžkou hlavne 55 kalibrov. Nové budú aj elektronické systémy tanku. Armáda na to dostane 1,2 miliardy libier, no zároveň sa bude musieť zbaviť tretiny tankov. Vo výzbroji ich zostane iba 150, zvyšok pôjde do šrotu.

Prvá objednávka nových rakiet

Európska spoločnosť MBDA získala prvý kontrakt na svoje nové rakety zem-vzduch Albatros NG. Objednal ich zahraničný zákazník, ktorého identitu zatiaľ nezverejnili. Rakety sú určené na námorné použitie a do služby sa majú dostať v roku 2024. Prvá objednávka námornej verzie je tiež potvrdením lákavosti konceptu CAMM a CAMM-ER. Skratka znamená Common Anti-Air Modular Missile a využíva z veľkej časti jestvujúcu raketu vzduch-vzduch ASRAAM. Tá je upravená na odpaľovanie z povrchu, má zdokonalenú elektroniku a radarovú hlavicu s aktívnym vyhľadávaním. Dosah striel je 25 km. ER znamená Extended Range, rakety CAMM-ER majú vďaka dodatočnému raketovému motoru dosah až 45 km. Výhodou takýchto striel je najmä logistická podpora, ktorá je rovnaká pre letectvo i protivzdušnú obranu. Systém CAMM už zaviedla britská armáda i námorníctvo, zavedenie CAMM-ER chystá Taliansko a zvažuje ho aj Česko.

Ochrana raketových základní

Po takmer desaťročnom vývoji ruské strategické raketové vojská dostali 70 sériových obrnených vozidiel Tajfun-M. Ich úlohou je posilniť zabezpečenie základní s medzikontinentálnymi balistickými raketami. Toto obrnené vozidlo má podvozok 8×8 a vychádza z typu BTR-82A. Ten vznikol v roku 2013 modernizáciou BTR-80.

Tajfun-M má štvorčlennú posádku a je tiež označovaný ako vozidlo proti sabotážam. Nesie prostriedky rádio-elektronického boja schopné zistiť elektronické vysielanie v blízkosti základne a signál buď úplne rušiť, alebo aspoň významne narušať. Nesie tiež rovnaké termovízne prístroje a pozemný sledovací radar ako najnovšie verzie tanku T-90. Na obranu nesie diaľkovo ovládaný guľomet kalibru 7,62 mm. Vo výbave má aj bezpilotný prostriedok Eleron-3SV, ktorý zvyšuje pozorovacie možnosti posádky. Dron sa jednoducho vypúšťa z ruky a vo vzduchu vydrží dve hodiny.

Po pobyte v dokoch opäť na mori

Americká výsadková loď USS Kearsage sa v marci vydala na prvú skúšobnú plavbu po tom, čo strávila rok v dokoch. Cieľom bolo otestovať rôzne systémy vrátane ostrých strelieb z prostriedkov blízkej protivzdušnej obrany. Hlavná pozornosť sa však sústredila na nový systém vyzdvihovania malých člnov na palubu a vyskúšanie nového penového hasiaceho systému. Ten nainštalovali po tom, čo vlani veľký požiar v prístave zničil sesterskú loď USS Bon-

homme Richard. Čaká ju zošrotovanie. USS Kearsage patrí medzi osem (už len sedem) lodí triedy Wasp. Majú letovú palubu, z ktorej okrem výsadkových a bojových vrtulníkov môžu operovať aj lietadlá Harrier a Lightning II. Môžu teda slúžiť aj ako malé lietadlové lode. Pri dĺžke 257 m majú výtlak 41 000 ton. Posádku tvorí 1 070 námorníkov. Počas pobytu lode v dokoch sa veľká časť posádky obmenila, preto skúšobné plavby slúžia aj na výcvik nováčikov.

India prvýkrát cvičila v Emirátoch

Indické letectvo sa v marci prvýkrát zúčastnilo na cvičení v Spojených arabských emirátoch. Na trojtýždňových manévroch Desert Flag VI sa podieľali okrem domáceho letectva aj USA, Francúzsko, Saudská Arábia, Južná Kórea a Bahrajn. India vyslala do púšte šesť stíhačiek Su-30MKI, dve transportné lietadlá C-17 Globemaster III a jeden tankovací stroj Il-78 na dopĺňanie paliva počas letu.

Su-30MKI je viacúčelová stíhačka, ktorú vyvinul ruský Suchoj a v licenci ju vyrába indická spoločnosť Hindustan Aeronautics Limited. Doposiaľ dodala indickému letectvu viac ako 270 strojov. Su-30MKI má dolet 3 000 km a dosahuje rýchlosť 2 120 km/h. Má dvojčlennú posádku, kanón kalibru 30 mm a 14 závesníkov pre 8 ton výzbroje.

Roni a Ondrej

Hviezdnym momentom služobného psa Vojenskej polície Roniho bolo, keď 31. marca 2014 americký veliteľ Regionálneho veliteľstva Juh v operácii ISAF v Afganistane generálmajor Paul LaCamera a veliaci poddôstojník veliteľstva štábný nadrotmajster David M. Clark udelili jeho psovodovi nadrotmajstrovi Ondrejovi Biharimu certifikát Hrdina dňa.

Ocenenie, ktoré v ISAF udeľovali za mimoriadne vysokú mieru profesionalizmu spojenú s predchádzaním stratám na životoch či iným ohrozeniam, patrilo totiž aj jemu. Má o tom zápis tiež vo svojej evidenčnej knižke služobného psa. Okrem iného sa v nej uvádza: „Počas akcie medzinárodnej vojenskej polície Swift Justice na kandahárskej leteckej základni označil škatuľku na mydlo, v ktorej bol okrem mydla aj hašiš. Vo vedľajšom ubytovacom zariadení označil box na náboje, v ktorom bola potvrdená marihuana.“

Keď páľili labky

Do Afganistanu sa Roni dostal na poslednú chvíľu. No s akým skvelým partnerom! Veď posúďte sami. „Ondro vyrastal v horárni, doma mali vždy psov, bol teda na nás zvyknutý už od detstva. Nehovoriac o tom, že maturoval ako zooteknik, takže sa o nás naučil ešte viac. No a ešte jedna kuriozita. Prvá fotografia malého Ondrika, keď mal ešte iba rok, zachytáva moment, ako štvornožky vylieza zo psey budy,“ s nadšením by Roni rozpovedal historku o svojom pánovi, keby vedel rozprávať ako ľudia. No on rozprávať vie. Len inak. Svojou povahou, odhodlaním, inteligenciou, vytrvalosťou a zmyslom pre povinnosť.

„Služobné psy začali chodiť do Afganistanu od roku 2010. Najskôr to boli výbušnári, potom prišla požiadavka na

vyhľadávačov narkotík. Spolu s mojím skvelým nemeckým ovčiakom Hardom sme sa už pripravovali na vyslanie, lenže psík dostal vážne zápalové ochorenie a zomrel,“ neveselo spomenul nadrotmajster Bihari, ktorý vstúpil ako psovod do ozbrojených síl v roku 1996.

„To, že som zdravý a schopný služby v ozbrojených silách, bol ten najdôležitejší zdravotný posudok, ktorý definitívne ovplyvnil môj život,“ potvrdil by Roni, keby dokázal zo svojej psey knižky prečítať zápis vojenského veterinára podplukovníka Juraja Vrbovského z 29. apríla

2013. Po odkúpení od chovateľa, nadväzujúcej karantény a preskúšaní sa práve vtedy dostal do služby vo Vojenskej polícii.

„Potreboval som narýchlo do Afganistanu psa, ktorý nebude príliš veľký a bude pohyblivý. Očakával som od neho primerané sociálne správanie, psychickú odolnosť a koristnícky pud,“ zhrnul svoje predstavy nrtm. Bihari. Čo to znamená? „To, že sa nebude báť ani ľudí, ani techniky, výstrelův, výšky či vody,“ vysvetlil poddôstojník Bihari. A ako si máme predstaviť ten koristnícky pud?

„Vyhľadávanie a značenie drog sa dá naučiť motiváciou potravou alebo psa možno motivovať aportom – hračkou. Veľmi dobre som vedel, že v Afganistane je horúco a psom v tom teple, podobne ako ľuďom, príliš nechutí. Pri vysokej záťaži motivácia potravou nemusí stačiť na spoľahlivý výkon. Ten druhý spôsob je prostredníctvom loptičky, ktorú mu hodíte, pohráte sa so psom. Je to skrátka jeho korisť.“

A čo by povedal Roni, rodák od Sabinova? „S tou loptičkou je to pre mňa najmä krásna hra s mojím pánom, takže práca pri vyhľadávaní drog stojí za to. V Afganistane bolo však až tak horúco, že ma na nevydržanie páliť labky. Prvé dni som po tých rozpálených kameňoch a cestách nedokázal chodiť, veď mi až popraskali. No tie krásne papučky, ktoré mi zohnal Ondro, som na svojich labkách jednoducho nezniesol. To bolo pod moju hrdosť nemeckého ovčiaka. Chvalabohu, postupne som si na tú horúčavu ako-tak zvykol. No niekedy sme to aj prehnali. Nechcel som Ondrovi ukazovať, že už nevládzem, ale potom, keď som od únavy nevedel vyliezť do boxu v aute, bol som mu vďačný, že ma zdvihol na korbu v náručí.“

Roni a Rony

Na leteckej základni v Kandaháre vtedy slúžilo asi 36-tisíc ľudí, s dochádzajúcimi osobami pracujúcimi v kontraktorských firmách ich cez deň bolo až 42-tisíc. Jednotka medzinárodnej vojenskej polície, ktorej velil rumunský podplukovník, mala pritom len 85 príslušníkov. „Niekoľkých psov mali síce aj špeciálne sily, ktoré ich používali najmä mimo základne, zopár ich slúžilo u kontraktorov, no u policajtov sme boli s Ronim jediní,“ spomenul nrtm. Bihari. Vela si pamätá aj Roni: „Cez týždeň sme tri či štyri razy aj po päť hodín denne prehľadávali ubytovacie zariadenia kontraktorských firiem či tlmočníkov, ako aj vojakov. Ťažké to bolo s vozidlami, lebo od ich čmudiacich motorov sálala strašná horúčava a najmä v kabinách domácich vodičov bola obrovská zmes pachov. Zložité boli aj uzávery ulíc, ktoré policajti zablokovali z dvoch strán a bolo treba preveriť vozidlá aj ľudí. Niekedy nám zvykli pomáhať tiež vojenskej policajti z jednotlivých národných kontingentov. No najradšej som mal prácu na letisku, keď som kontroloval batožinu. Vtedy si môj pán našiel čas aj na moju obľúbenú loptičku.“ Roni, ktorý našiel desiatky tajných úkrytov s nedovolenými látkami a pri odchode ho veliteľ medzinárodnej vojenskej polície ocenil ako najúspešnejšie-

ho spomedzi dovtedajších služobných psov medzinárodnej vojenskej polície na kandahárskej základni, má pritom ešte jeden krásny zážitok: „Niekedy toho

nasadil, Roni vo svojom nadšenom bozkávaní pokračoval. Ako keby vedel, že už je to naposledy. Služba je služba, už dostal nového psovoda, je ním náčelník

na nás s Ondrom bolo už naozaj priveľa. Preto asi trikrát, keď priletelo viacero lietadiel naraz, nám prišiel na letisko pomôcť so svojím psom policajt z vojenského kontingentu USA. My sme mu zato boli pomôcť s prehľadávaním listov a balíkov pre amerických vojakov v ich poštovom sklade. No a predstavte si, že ten americký psík pochádzal zo Slovenska a volal sa celkom ako ja, len sa písal s ypsilonom. Bol to totiž Rony...”

Miska granúl a chlpská slza

„Milý Ondrej, veľmi si vážime tvoju dvadsaťpäťročnú službu v uniforme, o čom svedčí aj desiatka medailí, ktoré si získal. Veríme, že na nás budeš spomínať len v dobrom,“ prihovril sa svojmu dlhoročnému kolegovi už priateľským hlasom veliteľ odboru krízového manažmentu, výcviku a kynológie Vojenskej polície vo Vlkanovej – Hronseku podplukovník Marián Turanský po tom, ako priamo na cvičisku vyhlásil rozkaz riaditeľa Vojenskej polície plukovníka Valentína Ceba. Keď nadrotmajster Ondrej Bihari prebral Medailu Vojenskej polície I. stupňa – zlatú, hrdlo v pozore pri jeho ľavej nohe sedel aj Roni. No ešte predtým, keď zbadal svojho dlhoročného najlepšieho priateľa, vyskočil mu s labkami na plecá a obľizal ho tak, že mu z tváre strhol ochranný respirátor. A keď sa Ondrej zohol, aby si ho opäť

skupiny služobnej kynológie rotmajster Boris Indro. Roni má rád aj ošetrovateľov, aj svojho veterinára majora Juraja Slíza, ba aj masérku pani Hromníkovú. Teší sa tiež, že čoskoro sa nasťahuje do celkom nového modernizovaného koterca, ale aj tak rozlúčiť sa s Ondrejom bolo pre neho ťažké.

„Môj Ondro chodieval do práce ešte pred začiatkom služby, len aby sa so mnou už zaránky prebehol a zahral. Bývali sme spolu aj trikrát za deň a aj tridsaťkrát denne ma poškrabkal a pochválil. Cvičili sme spolu, chodievali sme pri príletoch vojakov z misíí kontrolovať ich batožinu na letiská, v rámci policajno-bezpečnostných akcií sme navštívili desiatky kasární na celom Slovensku, vlni sme boli viackrát kontrolovať palety z lietadiel vyskladnené v Nemšovej. No najmä, vo všetkom sme museli byť vzorom. Veď Ondro bol celých posledných sedemnást rokov služby náčelníkom skupiny výcviku psovodov a psov, takže inak by to nešlo...” dalo sa vyčítať z hrdého posedu vlčiaka Roniho aj vtedy, keď jeho pánovi zástupca riaditeľa odboru major Pavol Sálus odovzdával pamätný diplom. No a potom prišlo aj naňho. Hlavný kynológ Ministerstva obrany SR major Jozef Štulrajter slávnostne položil pred Roniho plechovú misku voňajúcu výberovými granulami. Nadrotmajster Ondrej Bihari si k svojmu Ronimu kľakol, hladkal ho poza uši – a hlavu mal niekoľko desiatok sekúnd sklonenú. Tak, aby mu nebolo vidieť do očí.

Text: Pavol Vitko

Foto: autor a archív O. B.

Úder rosomáka v Lotyšsku

Slovenskí delostrelci v Lotyšsku absolvovali prvé spoločné cvičenie bojovej skupiny eFP, na ktorom sa zúčastnili všetky krajiny pôsobiace v operácii Predsunutá prítomnosť. Cvičenie s názvom Wolverine Strike bolo zamerané na záverečné zladenie všetkých prvkov bojovej skupiny, ktoré sa pre doterajšie protipandemické obmedzenia na spoločnom výcviku stretli prvý raz, a zároveň to bola príprava bojovej skupiny na nasledujúce certifikačné cvičenie. Cvičenie preverilo činnosť skupiny koordinácie palebnej podpory, jej schopnosť riadiť palebnú podporu všetkých prvkov. Brigáda strávila vo výcvikovom priestore štyri dni, počas ktorých nielen veliteľ brigády, ale aj sťažené klimatické podmienky – mráz, sneh a silný vietor – poriadne preskúšali pripravenosť techniky a vojakov. Kanadský veliteľ bojovej skupiny podplukovník Enno Kerckhoff udelil ocenenie Defender of the Week, určené profesionálnemu vojakovi, ktorý bol za uplynulý týždeň najväčším prínosom po odbornej a profesionálnej stránke, príslušníkovi palebnej batérie, veliteľovi dela čatárovi Ľubošovi Kalkahusovi.

Text: mjr. Michal Németh

Vojenské lesy získali milióny

Vojenské lesy a majetky SR, š. p., získali od Ministerstva životného prostredia SR nenávratný finančný príspevok v celkovej výške 5 073 500,41 eura na realizáciu protipovodňových opatrení v povodí tokov Malína a Balázov potok. „Vďaka týmto financiam bude možné zabezpečiť zníženie povodňového ohrozenia obyvateľov mesta Malacky a zabezpečiť tiež ochranu majetku štátu v tejto oblasti, ktorý je v pôsobnosti Vojenských lesov a majetkov SR,“ povedal generálny riaditeľ štátneho podniku Ján Jurica. Súčasťou rekonštrukcie existujúcich objektov bude aj realizácia tzv. zelených opatrení zameraných na vybudovanie ostrovov pre hniezdenie miestneho vtáctva, vybudovanie lagúny pre obojživelníky a zvýšenie dna na podporu akvakultúrneho spoločenstva, pričom dve oblasti budú od jestvujúcich rybníkov v rámci prác oddelené hrádzami z dôvodu podpory obnovy jelšového porastu.

■ Náčelník generálneho štábu generál Daniel Zmeko v Sieni cti a slávy Ministerstva obrany SR slávnostne povýšil podplukovníkov Ľubomíra Morochoviča, Romana Bobaľa, Miloslava Arnolda, Štefana Rigasa a Maroša Kmeca do hodnosti plukovníka.

■ Minister obrany Jaroslav Nad' so štátnym tajomníkom Marianom Majerom navštívili Základňu nasaditeľných komunikačných a informačných systémov v Ružomberku. Privítal ich veliteľ Základne NaKIS podplukovník Peter Berník.

■ V priestoroch posádkového cvičiska Veľké Ozorovce sa uskutočnil výcvik prešovských profesionálov s 23. motorizovaným práporom z Trebišova. Taktickú prípravu, zameranú na simuláciu útokov počas nasadenia jednotky pod palbou na vrtuľník UH-60M a zosadenia z neho či naloženie a odvoz ranených, precvičoval 23. mopr v rámci prípravy na nasadenie do misie EUFOR Althea.

■ V taktickom krídle Sliač sa v dňoch 9. – 11. marca konali letecké streľby. Príprava a vzlety sa diali na domovskej základni na Sliači.

■ V prostredí hrebeňa Veľkej Fatry sa uskutočnil spojársky seminár pod vedením inštruktorov Výcvikovej základne Síl pre špeciálne operácie OS SR. Cieľom bolo overiť vedenie rádiovkej prevádzky na dlhú vzdialenosť v pásme krátkych vĺn, zjednotiť operačné postupy spojárskych odborností vo vysokohorskom prostredí ovplyvnené nadmorskou výškou a na nie poslednom mieste preveriť aj fyzickú a psychickú odolnosť príslušníkov 5. pluku špeciálneho určenia Žilina.

■ V taktickom krídle Sliač prebiehala od stredy 10. marca údržba okolia oplotenia západnej strany letiska Sliač a odstraňovanie náletových drevín. Podieľali sa na nej príslušníci taktického krídla Sliač s pomocou vojakov z brigády riadenia vzdušných operácií Zvolen a príslušníkov ženijného práporu Sered'.

■ V dňoch 8. – 12. marca sa v priestoroch protiletadlovej raketovej brigády v Nitre konalo pracovné rokovanie veliteľa plrb plk. Jozefa Paňka. Nadviazal naň komplexný štábný nácvik k medzinárodnému cvičeniu Combined Effort 2021. Nácvik riadil pplk. Marián Škulavík a zapojili sa doň príslušníci práporu ISTAR, 12. mechanizovaného práporu Nitra a plrb Nitra.

■ S michalovským samohybným delostreleckým oddielom sa rozlúčil jeho dlhoročný veliteľ Roman Bobaľ. Dňa 1. marca bol povýšený do hodnosti plukovníka a ustanovený do funkcie koordinátora palebnej podpory – náčelníka delostrelectva. Vo funkcii veliteľa samohybného delostreleckého oddielu ho vystriedal mjr. Peter Jankaj.

■ Zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR genpor. Ľubomír Svoboda navštívil nemocnicu v Nitre, aby podporil vojakov, ktorí tam vypomáhajú už tretí mesiac.

■ Slávnostnou omšou, ktorú 1. marca v Katedrále sv. Šebastiána celebroid biskup František Rábek s vikármi jednotlivých vikariátov, si Ordinariát Ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR pripomenul 18. výročie svojho vzniku.

■ Koncom februára sa uskutočnil výcvik deklarovanej jednotky EOD CS2017 v hĺbkovom vyhľadávaní nevybuchnutej munície. Zúčastnili sa na ňom príslušníci deklarovanej čaty EOD z NC EOD a RCHBO a pyrotechnici vzdušných síl.

ZA ODDYCHOM NETREBA CHODIŤ ĎALEKO! SVOJE ČARO MAJÚ PIEŠŤANY I SMREKOVICA!

GRANIT

HOTEL

POZNÁTE HOTEL GRANIT PIEŠŤANY?

Práve ten sa nachádza priamo v srdci kúpeľného mesta, je zasadený do malebného parku a sídli v historickej budove kúpeľného ústavu z roku 1863.

Dnes je miestom, ktoré spája historické čaro so súčasnou modernou dobou a inovatívnym štýlom. Ponúka nielen moderne zariadené izby, ale aj posilňovňu, bazény, biliard, stolný tenis či PlayStation. Balneologická časť je dominantou. Pýši sa vlastným termálnym vrtom a taktiež disponuje i sírnym bahnom.

Areál dokonca ponúka dostatok zelene a flóry a nájdete tu vonkajší bazén, športové ihrisko i dostatok trávnatých plôch. Navyše, hostia to majú iba niekoľko metrov priamo do centra mesta.

Promenáda na piešťanskom moste čaká i na vás!

HOTEL GRANIT PIEŠŤANY *** KÚPEĽNÝ ÚSTAV

tel.: +421 (0) 33 7983 111
email: repcia.pn@granithotels.sk

A ČO TAKTO PANENSKÁ PRÍRODA V PODRUČÍ VEĽKEJ FATRY?

Mnohými neprebádané miesto – to je Hotel Granit Smrekovica, nachádzajúci sa na hrebeni Veľkej Fatry.

Unikátna poloha zabezpečuje rekreantom dostatočný klud od ruchu veľkomesta. Priamo z izieb či spred hotela sú prírodné scenérie ako na dlani. Skvelé podmienky pre milovníkov turistiky, skialpinizmu a bicyklovania, v zimnej sezóne ideálna lyžovačka na hotelovom kopci. Ohúri vás privátne lyžovanie – žiadne tlačenie sa v davoch.

A čo tak unikátne najmenšie a najvyššie položené kino na Slovensku?

Áno, nájdete ho v Hoteli Granit Smrekovica!

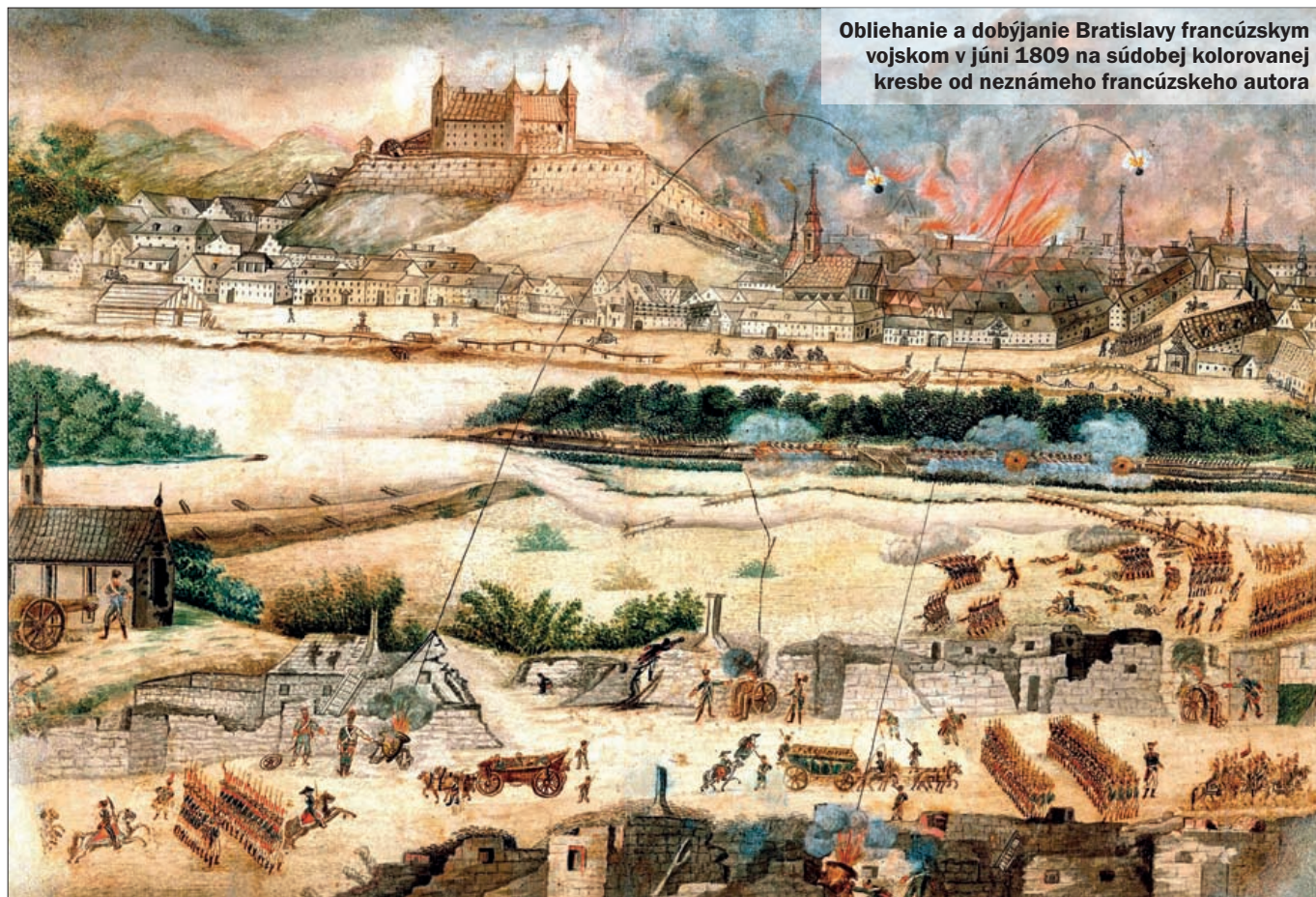

HOTEL GRANIT SMREKOVICA *** HORSKÝ REZORT

tel.: +421 (0) 44 4323 516
email: repcia.sm@granithotels.sk

Štvrtá protifrancúzska koaličná vojna a boj o Bratislavu v roku 1809

Vojnové zaneprázdnenie Francúzska v partizánskej vojne v Španielsku považovalo Rakúske cisárstvo za vhodnú príležitosť na posilnenie svojho vplyvu v Európe. A tým aj na obnovenie vojny proti Francúzsku.

Obliehanie a dobýjanie Bratislavy francúzskym vojskom v júni 1809 na súdobej kolorovanej kresbe od neznámeho francúzskeho autora

Viedenský dvor rátal s tým, že bude nasadených dvanásť armádnych zborov: osem na nemeckom úseku, tri na talianskom smere a jeden v Poľsku. Vojna sa začala 14. apríla 1809 vpádom 175-tisícovej habsburskej armády na čele s arcivojvodom Karolom do Bavorska. Napoleon sa však za neuveriteľne krátky čas presunul do južného Nemecka a 19. apríla medzi Landshutom a Regensburgom prinútil v bojovej zrážke habsburskú armádu na ústup.

Dňa 22. apríla Francúzi zvíťazili v bitke pri Eggmühle a už im nič nestálo v ceste na Viedeň. Hlavné mesto monarchie obsadili bez boja 13. mája 1809, no vojna sa tým neskončila. Napoleon sa pokúsil prekročiť Dunaj, ale pri Asperne sa proti nemu opäť postavil arcivojvoda Karol, ktorý mal k dispozícii asi 90 000 vojakov a približne 300 diel. Na bojisku bolo aj mnoho Slovákov, keďže v zostave Karolovej armády účinkovalo päť kompletných uhorských peších plukov, päť

husárskych plukov a oddiel granátnikov 34. pešieho pluku.

Ťažké a urputné bitky

V ťažkej bitke pri Asperne, ktorá sa odohrala 21. – 22. mája 1809, Napoleon stratil takmer 40 000 mužov – 7 000 padlých, 30 000 ranených a 2 500 zajatých. Habsburské straty boli približne polovičné – okolo 4 500 padlých a 16 000 ranených. Bola to prvá Napoleonova porážka na bojisku, ktorú však zakrátko odčinil víťazstvom v urputnej bitke pri Wagrame v dňoch 5. – 6. júla.

Porážku habsburskej armády pri Wagrame ovplyvnila aj predchádzajúca závažná okolnosť, ktorá sa udiala v Uhorsku. Dňa 14. júna 1809 v bitke pri Rábe (Győr) francúzske vojsko, ktorému velil taliansky vicekráľ Eugen de Beauharnais (Napoleonov nevlastný syn), porazilo habsburský zbor pod velením arcivojvodu Jána, ktorý tak nemohol prísť na pomoc hlavným silám

habsburskej armády na čele s jeho starším bratom Karolom.

Pri Rábe bojovalo aj asi 21 000 uhorských insurgentov z celkového počtu 32 000 narukovaných šľachticov, ktorých začiatkom leta sformovali do 17 peších práporov a 108 husárskych švadrón. Nevycvičení a nedostatočne vyzbrojení insurgenti nemali ani minimálne predpoklady obstať v boji proti vojakom najmodernejšej európskej armády. Už pri prvom útoku sa zväčša dali na bezhlavý útek. Rábska porážka, v ktorej zbor arcivojvodu Jána stratil okolo 8 000 mužov, len potvrdila zbytočnosť a neopodstatnenosť tejto prežitej formy branných síl, čo sa odzrkadlilo v tom, že účinkovanie uhorskej šľachtickej insurekcie roku 1809 bolo aj účinkovaním posledným.

Strategická Bratislava

Rok 1809 sa dramaticky zapísal aj do života Bratislavy. Keď francúzsky mar-

šal André Masséna začal 10. mája 1809 obsadzovať Viedeň, bolo len otázkou času, kedy sa Francúzi ukážu pred Bratislavou. Dňa 18. mája posilnili obranu mesta jednotky generála Josepha Hoffmeistera v zložení dvoch práporov 58. pešieho pluku v počte 2 209 mužov a 213 jazdcov 3. švaliárskeho pluku Andreasa O'Reillyho. Prišli práve včas, aby odrazili pokus dvoch francúzskych švadrón preplaviť sa na člnoch na ľavý breh Dunaja. Nasledujúce dni boli pokojnejšie a prebiehali v znamení preskupovania síl na oboch stranách.

Po ťažkých a krvavých bitkách pri Asperne a Rábe sa habsburská i francúzska armáda zotavovali z utržiených rán a pripravovali sa na nové, rozhodujúce stretnutie. Význam Bratislavy opäť vzrástol, a to pre obidve strany. Obrana mesta bola posilnená zborom, ktorý mal 5 672 pešiakov, 870 jazdcov a 22 diel. Velil mu generálmajor Vinzenz F. F. von Bianchi, ktorého sochu možno vidieť v panteóne najväčších vodcov habsburskej ríše vo Vojenskom múzeu vo Viedni. Napoleon poveril dobytím Bratislavy jedného zo svojich najlepších maršalov – Louisa-Nicolasa Davouta, ktorý Bratislavu a jej okolie poznal ešte z predchádzajúcej vojny.

Boj o Bratislavu sa začal 1. júna v Petržalke, kde habsburské jednotky mali vybudovanú líniu opevneného predmostia, ktorého základ tvoril ostrov Au na mieste dnešného Sadu Janka Kráľa. Pravý breh Dunaja vtedy tvorila sústava viac-menej pospájaných ostrovov. V ten deň maršal Davout podnikol prieskum bojom. Jeden jazdecký pluk a dva pluky pechoty so štyrmi delami vyrazili večer pred ôsmou do útoku na petržalské predmostie. Nemali úspech a vlastne ho ani nečakali, lebo išlo len o predohru k ofenzíve, ktorá nasledovala 3. júna, keď zaútočilo asi 15 000 Francúzov s 25 delami.

Postavenie obrancov bolo nezávidenieľné. Pred sebou mali veľkú presilu, za sebou Dunaj bez mosta. Keď sa Francúzi priblížili na 250 metrov, obrancovia začali paľbu z pušiek a diel. Prišlo aj k bodákovému boju muža proti mužovi, ale obrancom, ktorí stratili 13 dôstojníkov a 300 mužov, sa podarilo francúzsky útok odraziť. Francúzi priznali 700 až 800 mŕtvych a ranených. Nasledujúce trojtýždňové obdobie vyplňali vzájomné ostreľovania a obojstranné výpady, ktoré len potvrdzovali skutočnosť, že ani jedna strana nebola natoľko silná, aby dosiahla výraznejší úspech.

Dňa 23. júna dorazil do Bratislavy na čele vojska arcivojvoda Ján, takže habsburské vojsko malo v bojovom priestore Bratislavy 16 779 mužov pechoty, 3 542 jazdcov a 50 diel. Ich úlohou bolo nielen brániť Bratislavu a jej

**Rakúsky generál
Vinzenz F. F. von Bianchi**

bezprostredné okolie, ale aj kontrolovať úsek Dunaja od Devína 70 kilometrov po prúde Dunaja. Samotné mesto bránilo asi šesťtisíc mužov. Narástol však aj počet Francúzov, lebo ich jednotky sa od Rábu presunuli opäť k Bratislave.

Zničujúca kanonáda

Keďže Napoleon už skôr vyjadril listom maršalovi Davoutovi nespokojnosť nad tým, že bratislavské predmostie i mesto odoláva, rozhodli sa Francúzi dobyť ho za každú cenu. Generál Luis Desaix poslal 26. júna Bianchimu list, v ktorom ho vyzval, aby sa obrancovia do hodiny vzdali, inak bude nútený mesto rozstrieľať. Bianchi zanesol list cisárovi Františkovi, ktorý bol práve vtedy v Bratislave. Panovník nariadil výzvu odmietnuť a vzápätí opustil mesto.

Francúzi odpovedali zdruvujúcou paľbou z 34 diel a 6 mažiarov priamo na mesto. Kanonáda trvala nepretržite od 26. júna až do večera 28. júna. Zhorelo a bolo zborených okolo 120 domov, zaznamenali sa aj straty na životoch.

Viacerí obyvatelia Bratislavy sa pred delostreleckou paľbou uchýlili do vinohradov na upätí Malých Karpát. Zničujúce ostreľovanie mesta ustalo až po intervencii arcivojvodu Karola priamo u cisára Napoleona, no vzájomné prestrelky a bojové šarvátky pokračovali.

Po prehratej bitke pri Wagrame sa boj o Bratislavu skončil. Dňa 13. júla 1809 prišiel do Bratislavy francúzsky kuriér, ktorý odovzdal generálovi Bianchimu správu o uzavretí prímeria. Podľa podmienok prímeria potom Bratislavu ihneď obsadilo francúzske a spojenecké saské vojsko. Francúzska okupácia, ktorá trvala do 19. novembra 1809, znamenala pre Bratislavu nemalú ťarchu. Veď mesto muselo nielen ubytovať, ale aj živiť množstvo vojakov.

Neprijemnému vojenskému bremenu sa nevyhli ani okolité obce Prievoz, Karlova Ves, Lamač, Záhorská Bystrica a Dúbravka. Viaceré francúzske a saské jednotky boli ubytované aj na Záhorí, a to v Stupave, Zohore, Lábe, Plaveckom Štvrtku a vo Vysokej nad Moravou. Z viacerých zmienok možno usudzovať, že koncom augusta 1809 navštívil mesto i samotný Napoleon Bonaparte. Zdržal sa však veľmi krátko – údajne len pár hodín – a tajne, takže Napoleonov pobyt v Bratislave sa občas spochybňuje.

Pod vplyvom vojenských porážok uzavrelo Rakúske cisárstvo 14. októbra 1809 s napoleonským Francúzskom mier v Schönbrunne. Mier bol veľkým pokorením habsburskej ríše, ktorá stratila takmer tretinu svojho územia, musela zaplatiť vysoké reparácie a zaviazala sa znížiť početný stav armády na 150 000 mužov. Schönbrunnským mierom bola habsburská monarchia načas odsunutá do postavenia druhoradej veľmoci.

Text: doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.
Vojenský historický ústav

V bitke pri Rábe 14. júna 1809 francúzska armáda porazila habsburské regulárne vojsko posilnené jednotkami uhorskej insurekcie

Symbolika osobnej pečate

1. časť

Svoju osobnú pečať, ktorú ešte stále prevažne voláme „pamätná minca“, venuje vojak človeku, ktorého si váži a rešpektuje ho, či už je za odvedenú robotu, za nasadenie v službe, alebo aj za životom preverené kamarátstvo.

Ak bola kedysi za čias Varšavskej zmluvy typickým osobným darčekom pri rôznych vojenských stretnutiach najčastejšie fľaša niečoho, pred vstupom do Aliancie to boli aj pri medzinárodných výmenách skúseností rôzne súpravy pier, puzdrá na navštívenky, občas obrazové knihy. Dnes je to spravidla nevelký kovový disk s reliéfom vojenského útvaru či veliteľstva – a k tomu príslušný text identifikujúci majiteľa a jeho funkciu či jednotku. Nuž – je to dobrý pocit, ak si s niekým na rozlúčku podáte ruku – a v dlani vám ako podpis priateľstva či kolegiality zostane práve tento symbol.

Zmena mince na pečať

Po vstupe do Aliancie sa tento zvyk u nás šíril čoraz intenzívnejšie, pričom nepodliehal žiadnym oficiálne stanoveným pravidlám. Lenže, ako už tak býva, ak sa najmä v hierarchickom prostredí

vyskytne nejaký jav, tendencia či zvyk, spravidla sa postupne zošnuruje do striktnějších stanovených pravidiel. Niekedy to nemusí byť na škodu, inokedy sa o tom dá polemizovať, no ako platilo už za cisára pána – predpis je predpis, rešpektovať sa musí.

„O predmete, ktorý sa vo vojenskom prostredí bežne nazýva pamätná minca, no v skutočnosti je to osobná pečať, prvý raz hovorí smernica Ministerstva obrany Slovenskej republiky č. 50 z 12. júla 2017 o vojenskej symbolike v znení neskorších predpisov,“ konkretizuje Imrich Purdek z Vojenského historického ústavu. Citujme teda z článku 17 uvedenej smernice: „Osobná pečať je jednostranná alebo obojstranná, nie je nositeľná na vojenskej rovnošate (civilnom odeve) a má tvar okrúhlej medaily s priemerom 40 – 50 mm...“ Trošku slobody pri jej tvorbe však predsa len ostalo, pretože ju „možno zhotoviť na

základe grafických návrhov, ktoré neposudzuje Rada pre vojenskú symboliku“. V smernici sa ďalej píše, že osobnú pečať má minister obrany a ďalší hlavní funkcionári rezortu, ako aj veliteľia jednotiek na úrovni samostatných útvarov a vyššie, riaditelia právnických osôb v pôsobnosti ministerstva, plus hlavný poddôstojník OS SR. A prečo teda pečať? „Podľa nášho názoru názov minca patrí do oblasti financií či bankovníctva. Pri príprave návrhu smernice pre vojenskú symboliku sa nám už v rokoch 2014 a 2015 podarilo prostredníctvom členov Rady pre vojenskú symboliku MO SR pomenovať, ako aj historicky odôvodniť niektoré názvy vojenských symbolov. Do tejto skupiny patrí aj osobná pečať veliteľa, náčelníka, riaditeľa. Toto pomenovanie má svoje opodstatnenie v tom, že sa odovzdáva formou podania ruky, pričom nadriadený ju má vo svojej dlani a pri pevnom

stisku zostane v dlani obdarovaného nielen kovová pečať, ale aj jej symbolický odtlačok,“ vysvetľuje Dr. Purdek, dlhoročný tajomník uvedenej rady. Ešte sa s ním rozprávame aj o dávnejšej histórii, keď napríklad v stredoveku veliteľia hradu mohli označiť nielen svoj list, ale aj posla osobnou pečaťou – hoci aj na ruke, čo vtedajšiemu vojakovi slúžilo podobne ako dnešnému ID karta. No to už len rozvíjame ďalšie súvislosti. Jednoducho a stručne: nie minca, ale pečať, ktorá má v našich ozbrojených silách od 12. júla 2017 aj oficiálny status.

V pravom vrecku nohavíc

Rôzne neformálne pravidlá u nás existovali aj pred prijatím spomenutej smernice. V prípade pečate služby raketového a delostreleckého vyzbrojovania (SRDV) boli dokonca spísané (vtedy sa ich pečať volala minca či plaketa). „Bolo to na jeseň 1994 a s najväčšou pravdepodobnosťou dostal tento nápad náčelník SRDV Trenčín podplukovník Milan Bábik. Potom to už vnímam ako kolektívnu prácu ďalších úžasných ľudí z nášho vtedajšieho druhu vojska, pretože bolo treba vyzbierať peniažky, nájsť výrobcu a tiež vytvoriť certifikát s pravidlami,“ hovorí pani Alžbeta Psotová z Prešova. Epizóda, keď jednu z dvoch stoviek pečatí dostala aj ona, patrí k tým najmilším za celých 44 rokov, ktoré pracuje pre náš rezort. „Na líčnej strane každej pečate je vyrazené poradové číslo, to moje je 045.“ V certifikáte sú uvedené neformálne pravidlá používania, ktoré korešpondujú tiež s americkou tradíciou a vo všeobecnosti sú akceptované aj dnes. Napríklad držiteľ pečate „ju musí stále nosiť pri sebe, chrániť ju a preukazovať sa ňou príslušníkom SRDV, napríklad aj pri návšteve reštaurácií a pohostinstiev. Je povinný, ak sa mu v reštauračnom zariadení preukáže pečaťou iný držiteľ, zaplatiť celú úhradu, ak ju sám nemá pri sebe“. Keďže udelenie pečate sa vníma ako druh osobnej odmeny, v uvedenom certifikáte sa tiež uvádza, že „je neprenosná, je zakázané ju zapo-

žičiavať, dávať do zálohy, darovať alebo predávať“. Pravdaže, tých neformálnych pravidiel je nemálo, ale to posledné znie jednoznačne: „Na smrteľnej posteli je držiteľ pečate povinný poučiť príbuzných, že pri úmrtí ju požaduje vložiť do pravého vrecka nohavíc ešte pred uzatvorením rakvy.“

Vojtek, Zmeka, Čaputová

Pre aktívneho košíckého zberateľa militárii Jozefa Martončíka, ktoré si vlni začiatkom leta pozrel aj minister obrany Jaroslav Naď, je nateraz najvzácnejšou pečať od generálporučíka v. v. Petra Vojteka. Z jednoduchého dôvodu. Ako prvý z generálov mu ju venoval práve tento bývalý náčelník Generálneho štábu OS SR. Teší sa však aj z pečate od súčasného náčelníka GŠ generála Daniela Zmeka či jeho zástupcu generálmajora Ľubomíra Svobodu. Ivan Miklián z Martina je predovšetkým zberateľom rukávových nášiviek (domoveniek) z celého sveta, v súčasnosti ich má 1 867. No rozširuje si tiež kolekciu pečatí, ktorých má do päťsto. Ako policajný nadpráporčík vo výslužbe má policajné aj vojenské, ktoré „zastrešuje“ pečať od prezidentky a hlavnej veliteľky Ozbrojených síl SR Zuzany Čaputovej. „Chcel som mať aj tú od prezidenta Andreja Kisku, no niekto mi ju na internetovom bazári vyfúkol,“ spomína neveselo. A aká bola cena? „Bol som ochotný dať podstatne viac, veď sa predala len za 20 eur.“ Dodáva, že s aktuálnymi a nie príliš starými pečaťami obchod ešte „nefíčí“, ale ten čas určite príde. Pravdaže, zberateľov máme aj v rezorte: „Militáriám sa venujem od roku 2006, no ak som predtým pamätne pečate mal, tak som ich vymieňal za nášivky. Teraz by som už žiadnu z rúk nepustil, mám ich niekoľko desiatok – a najnovšie sa veľmi teším z tej, ktorú mi venoval zástupca veliteľa vzdušných síl brigády riadenia vzdušných operácií Zvolen.“

Text: Pavol Vitko

Foto: kpt. Peter Poldruhák

Adam a Andreas Žampovci:

O pravidlách, ambíciách a pod'akovaní

Adam

Andreas

I keď Slovensko a Duklu reprezentuje taká hviezda v alpskom lyžovaní, akou je Petra Vlhová, ktorej úspechom sa budeme venovať v budúcom čísle, porovnanie s ňou by nemalo zatieniť skvelého Adama Žampu, ktorý sa napokon ako prvý Slovák prebojoval do finálových pretekov svetového pohára, a naňho sa doťahujúceho brata Andreasa.

Velké uznanie a potlesk si totiž zaslúžia ich ôsme a dvadsiate miesto z tohtoročných majstrovstiev sveta v obrovskom slalome a ešte obrovskejšej konkurencii. Sme preto radi, že nám bratia Žampovci odpovedali na naše otázky:

Adam, v roku 2014 vám na olympiáde v Soči ušiel olympijský bronz v superkombinácii len o 67 stotín, no i tak je vaše vtedajšie piate miesto doteraz najlepším individuálnym olympijským výsledkom slovenského reprezentanta v alpskom lyžovaní. Aj sa vám o tých stotínach niekedy snívalo?

Veľmi sa mi o tom nesnívalo, ale často si spomeniem, aký to bol mimoriadny úspech. Veľmi si ho vážim aj preto, lebo sa mi v tých pretekoch podarilo vyhrať druhé kolo. Hoci, pravdupovediac, často si predstavujem, aké by bolo skvelé byť o tých 67 stotín rýchlejší a mať medailu. Snívať predsa treba... Som však športovec a viem, že si to treba vážiť tak, ako to je, lebo som mohol trebárs aj vypadnúť.

Andreas, na ktorú „tesnotku“ si spomínate vy?

Určite na dojazd v druhom kole svetového pohára vo švajčiarskom Adelbodene v januári 2019. Vo výbornej jazde som bojoval až do konca, ale cez poslednú bránku som preletel skokom s nasledujúcim pádom do cieľa. Diváci po tom kaskadérskom kúsku jasali, ja som bol nadšený – a hoci som preň stratil pár desiatín, a tým aj priečok, bol to skvelý pocit zo šou aj z dvadsiateho miesta v celkovom poradí.

Lyžovaniu sa venoval už váš pradedko Karol Bruk, lyžovala babka Oľga i starý otec František. Otec Tomáš bol reprezentantom Československa v zjazde. To znamená, že ste sa už narodili takpovediac s lyžami na nohách, alebo ste sa rozhodovali aj medzi inými športmi?

Adam: Ja som chcel byť hokejista. Napokon vyhralo lyžovanie, lebo na svahu som sa cítil voľnejšie a tiež som miloval rýchlosť aj jazdu z kopca. Samozrejme, vďaka predkom sme mali najbližšie práve k lyžovaniu.

Andreas: Už od malička som chcel byť zjazdár, aj preto, lebo sme sa s Adamom

na kopci vždy naháňali, a som rád, že sa mi tento sen splnil.

Kto predovšetkým vás ťahal hore?

Adam: Určite to boli naši rodičia, ktorí nás vždy podporovali.

Andreas: Rodičia nám vytvárali podmienky na to, aby sme mohli robiť, čo nás baví, za čo im veľmi ďakujeme. Bola a aj je to z ich strany veľká obeť, pretože najmä u nás platí, že ak nemáte záemie z domu, je veľmi ťažké robiť šport na top profesionálnej úrovni.

Do akej miery sa na vašej športovej kariére odrazil vstup do VŠC Dukla Banská Bystrica?

Adam: Ja som nastúpil do Dukly v júni 2010 ako najlepší slovenský junior a odvtedy sa mi s VŠC vždy spolupracovalo super. Čo sa povedalo, to vždy platilo a aj platí! Pravidlá sú na to, aby sa dodržiavali a rešpektovali, v Dukle to tak je a malo by to tak byť všade. Dukla je jeden z našich najsilnejších partnerov, a keby jej nebolo, dnes by som už možno ani nelyžoval.

Andreas: V Dukle som od mája 2017 a úplne súhlasím s Adamom.

Ktorý výsledok v kariére si najviac ceníte?

Adam: Určite piate miesto zo ZOH v Soči, ale aj ôsme miesto z obrovského slalomu na tohtoročných majstrovstvách sveta

v Cortine d'Ampezzo, kde som mal tretí najrýchlejší čas v druhom kole.

Andreas: Veľmi si vážim 20. miesto tiež z tohtoročných majstrovstiev sveta, kde som síce urobil veľkú chybu v druhom kole, ale byť v obrovskom slalome v top 20 na svete je skvelé. Podobne si cením 17. miesto zo svetového pohára v Adelbodene v roku 2018.

Ako teraz, v polovici marca, hodnotíte priebeh aktuálnej sezóny?

Adam: Napriek tomu, že ma celú sezónu bolí chrbát, je paradoxne najlepšia v mojej kariére. Bol som už trikrát v top 10 (7. a 8. miesto v talianskej Santa Caterine v rámci svetového pohára v obrov-

„S Duklou sa mi spolupracuje super, pretože to, čo sa povie, aj platí.“

Adam Žampa

skom slalome a spomenuté 8. miesto na majstrovstvách sveta). Celkovo v rámci „sveťáku“ útočím na top 20, čo sa ešte žiadnemu Slovákov spomedzi mužov nikdy nepodarilo, čiže som spokojný. Je to pre mňa veľká motivácia drieť ešte viac, keďže budúci rok sú v Pekingu zimné olympijské hry.

Andreas: Podarilo sa mi viackrát bodovať vo „sveťáku“ (napríklad 27. pozícia v Alta Badiu), čo je veľmi pozitívne. No viem, že mám na viac, lebo Adama v tréningoch pravidelne porážam. Verím, že je to len otázka času a že to bude ešte lepšie. Som v top 40 sveta, útočím na top 30, držte palce.

Kam miera vaše ďalšie plány?

Adam: Čakajú ma posledné kolá svetového pohára a verím, že sa ako prvý Slováč prebojujem do finálových pretekov vo švajčiarskom Lenzerheide. Potom si chcem dať poriadne dokopy chrbát a kondične sa pripraviť na ďalšiu olympijskú sezónu.

Andreas: Mám v pláne absolvovať „sveťák“ v Kranjskej Gore a tiež zabojsovať o finále svetového pohára v Lenzerheide. Potom chcem absolvovať ešte nejaké kľzavé disciplíny a tiež testovanie lyží na ďalšiu sezónu.

Vnímate popri trénoch a pretekoch aj úsilie vojakov, ktoré sa v ostatnom období sústredí najmä na boj proti Covid-19?

Adam: Áno, a veľmi! Nesmierne si vážim prácu vojakov, ako aj všetkých zdravotníkov a tých, ktorí pomáhajú. Situáciu sledujem o to viac, že aj moji starí rodičia mali covid s ťažkým priebehom. Nebyť týchto ľudí, tak situácia je isto oveľa horšia. Všetkým vzdávam hold, sú to hrdinovia súčasnosti, ktorí sú v mojich očiach ako majstri sveta alebo olympijskí víťazi!

Andreas: Vojaci, zdravotníci, ako aj každý z dobrovoľníkov robia extrémne náročnú prácu, sú to frajeri! Bez nich by sme boli v oveľa horšej situácii. Sú to proste machri, ktorí pracujú na plné obrátky. Je veľmi motivačné a pekné, že máme na Slovensku aj takýchto ľudí, ktorí riskujú vlastné zdravie, aby pomohli druhým. Klobúk dole!

Dvojstranu pripravil: Pavol Vitko

Foto: archív bratov Žampovcov

Jednotka 8200:

Hi-tech inkubátor Izraelských obranných síl

Je nepochybné, že Izrael patrí medzi svetovú špičku v oblasti obrany a bezpečnosti. Za hlavný dôvod tohto úspechu sa považuje nutnosť malého štátu obklopeného nepriateľmi prežiť.

Bezpilotné lietadlá, adaptívne pancierovanie na bojových tankoch Merkava, sofistikovaný systém protiraketovej obrany – aj to sú jedny z mnohých atribútov Izraelských obranných síl (IDF), ktoré ich zaraďujú medzi najvyspelejšie armády sveta.

Na špičke

IDF sú rovnako v popredí, pokiaľ ide o kybernetické operácie a zber spravodajských informácií (od monitorovania vlád, medzinárodných organizácií, zahraničných spoločností, politických organizácií až po monitorovanie jednotlivcov). Veľkú časť kybernetických operácií a zberu spravodajstva komunikačných, elektrotechnických a elektronických prostriedkov (SIGINT) má na starosti práve jednotka 8200, ktorá je najväčšou jednotkou IDF. Jej primárnymi úlohami sú zber SIGINT a dešifrovanie kódov. Na získavanie a zber SIGINT využíva ofenzívne aj defenzívne nástroje, okrem iných umelú inteligencia, hackerské praktiky alebo data mining. Funkčne ju vieme prirovnať k americkej National Security Agency (NSA) alebo k britskej vládnej spravodajskej službe Government Communications Headquarters (GCHQ).

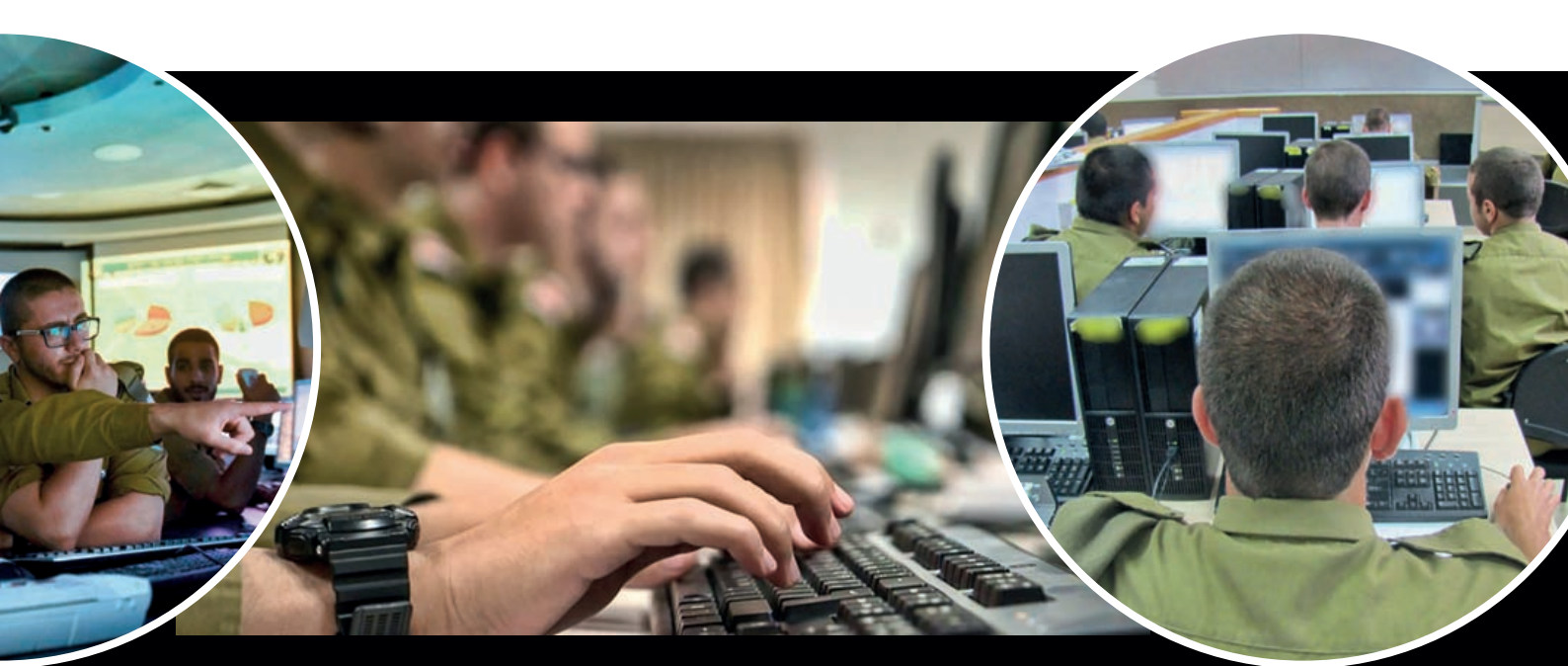
Vzhľadom na spravodajský charakter jednotky nie sú informácie o jej fungovaní verejné. Aj napriek tomu nám jej história, spôsob regrutácie, osoby pôsobiace v jednotke a rovnako jej výstupy potvrdzujú, že jednotka 8200 dnes patrí k najprogressívnejším spravodajským jednotkám na zber spravodajstva a kybernetické operácie na svete.

V organizačnej štruktúre IDF patrí jednotka 8200 pod riaditeľstvo izraelskej vojenskej spravodajskej služby s názvom

Aman. Aman zasa priamo podlieha náčelníkovi Generálneho štábu IDF a zodpovedá sa izraelskému ministrovi obrany. Jednotka 8200 má podriadenú jednotku Hatzav (druh kvitnúcej rastliny s názvom morská cibuľa), ktorá je zodpovedná za zber a analýzu otvorených zdrojov (OSINT). Zo začiatku vojaci a vojačky z 8200 pracujú v taktických jednotkách so značne limitovanými zdrojmi. Limitácia zdrojov je zámerná a tvorí ďalšiu z výziev, ktorú musia byť schopní počas pôsobenia v jednotke prekonať.

31.3094° severne a 34.5473° východne sú zemepisné súradnice patriace miestu uprostred Negevskej púšte v Izraeli, ktorému do roku 2010 nebola venovaná pozornosť. V septembri spomínaného roka však francúzsky mesačník Le Monde Diplomatie vydal článok, v ktorom uviedol, že Izrael má v lokalite s názvom Urim svoju najdôležitejšiu armádnu základňu na zber SIGINT. Satelitné snímky potom potvrdili, že základňa je rozlohou porovnateľná iba s RAF zariadeniami v Menwith Hill v Spojenom kráľovstve, ktoré spoločne využívajú britské a americké spravodajské služby.

Na základni Urim, 30 km od mesta Berševa, sa nachádzajú taktické jednotky podriadené 8200, ktoré sa zameriavajú na elektronické sledovanie, čo potvrdzujú aj satelitné snímky z internetu, na ktorých je rozpoznateľných približne 30 odpočúvacích a jedna veľká smerovacia anténa (HF/DF) na monitorovanie komunikácie plavidiel. Prostredníctvom týchto zariadení monitorujú taktické jednotky telefonáty, e-maily a iné druhy komunikácie naprieč celým Blízkym východom, Európou, Áziou a Afrikou. Spravodajské informácie zo základne Urim sa vzápätí odosielajú do centrály jednotky v meste Herzliya, na sever od Tel Avivu, kde sa ďalej spracúvajú

a posúvajú do centrály IDF a izraelských spravodajských agentúr (najmä do Mosadu a Šin Betu – kontrarozvedky).

História

Jednotka 8200 bola oficiálne založená v roku 1952, no jej predchodcovia operovali na území dnešného Izraela už približne od roku 1930. Jeden z jej zakladateľov potvrdzuje, že začiatky jednotky neboli jednoduché, a to z dvoch hlavných dôvodov. Prvým bola nevýhodná topografická charakteristika územia Izraela, na čo však zakladatelia jednotky reagovali vybudovaním skúšobných pozorovateľských bodov na takmer každom kopci v krajine. Druhým dôvodom bolo zastarané vybavenie jednotky, ktoré pozostávalo zo zvyšnej americkej amatérskej techniky. Kontinuálna potreba obrany voči nepriateľom prerástla do schopnosti izraelskej armády vráťane jej spravodajských jednotiek rýchlo reagovať na meniaci sa spôsob vedenia boja. Jedným z takýchto míľnikov pre fungovanie jednotky 8200 bol narastajúci boj v kyberdoméne. V tomto prostredí jednotka dlhodobo bráni Izrael pred nepriateľmi ako Irán, Hizballáh, ale aj pred propalestínskymi hacktivistami používajúcimi hashtag #OpIsrael, ktorí od roku 2013 každoročne útočia na počítačové systémy izraelských vládnych webstránok (napr. ministerstvo školstva, Izraelský centrálny štatistický úrad) a verejných inštitúcií. V prípade kybernetických aktivít je najznámejší útok jednotky (v spolupráci s Mosadom a NSA) pomocou počítačového vírusu Stuxnet na počítačové systémy iránskej továrne na obohacovanie uránu v roku 2010. Podľa analýz nezávislých nemeckých expertov vírus sedel v iránskych počítačoch niekoľko rokov, infikoval v krajine viac ako 80 000 počítačov a iránsky jadrový program vrátil o dva roky späť. Izrael nikdy nepotvrdil ani nepoprel, že sa na Stuxnete podieľal.

Regrutácia

Proces, akým sa mladí Izraelčania a Izraelčanky vedia dostať do jednotky 8200, je niekoľkofázový. Prvá fáza výberu väčšiny vojakov a vojačiek do jednotky 8200 sa začína na praktických záverečných skúškach trojročného vysoko kompetitívneho kybernetického programu pre 16- až 18-ročných študentov nazývaného Magshimim. Naprieč Izraelom sa na týchto skúškach, na ktorých mladí Izraelčania a Izraelčanky pred-

stavujú svoje projekty, zúčastňujú zástupcovia regrutačných skupín, ktorí oslovia tých najtalentovanejších. Pri výbere do ďalšieho kola prijímacích skúšok sa dbá na rýchlosť študenta učiť sa a prispôbiť sa. Skúšky ďalej pozostávajú zo sociometrických a psychologických testov, osobných pohovorov, testov líderstva a schopnosti kooperovať. Finálny počet vstupujúcich vojakov do jednotky 8200 sa pohybuje okolo 500 ročne. Po nástupe do jednotky sa od vojakov a vojačiek očakáva otvorená myseľ a problémom nie je ani čiastočné porušenie pravidiel v prospech veci. V jednotke absentuje tradičná vojenská hierarchia. Ak má vojak dojem, že rozhodnutia jeho nadriadeného sú nesprávne, je možné, aby sa s problémom obrátil priamo na veliteľa jednotky.

Podiel na úspechu hi-tech

Skúsenosti z jednotky 8200 pripravujú vojakov a vojačky na svet start-upov, inovácií a biznisu a často sa pretvárajú na úspešné podnikateľské príbehy. Časopis Forbes odhaduje, že od vzniku jednotky jej absolventi založili viac ako 1 000 spoločností. Mnoho mladých Izraelčanov a Izraelčaniek sa preto usiluje dostať do 8200 s vidinou budúceho podnikateľského úspechu. Absolventi (v súčasnosti asi 15 000) patria medzi popredných riadiacich funkcionárov start-upov, národných a nadnárodných firiem zameraných na informačné technológie, softvérové riešenia a kyberbezpečnosť. Spomeňme napríklad spoločnosti CheckPoint (najväčšia izraelská kyberbezpečnostná spoločnosť), Team8, Adallom, CyActive, Waze, Wix či ICQ. Izraelské firmy v oblasti kyberbezpečnosti tvoria v súčasnosti 10 % svetového kybernetického trhu, ktorého export predbehol už aj export izraelskej vojenskej techniky. Treba spomenúť, že veľká časť týchto kybernetických firiem spolupracuje s IDF na armádnom výskume a vývoji. Jednotke sa rovnako darí presvedčiť časť vojakov a vojačiek, aby v nej po absolvovaní povinnej služby zotrvali, čím sama vytvára IDF technologický inkubátor.

Izrael so svojou jednotkou 8200 je jasným príkladom toho, že kombinácia modernizácie armády, výskumu a vývoja moderných technológií spojená s intenzívnou podporou mladých expertov pôsobiacich v armáde môže byť pre malé krajiny, ako je aj Slovensko, ich multiplikátorom sily (force multiplier).

Text: Andrea Ratkošová
Kancelária štátneho tajomníka MO SR

Ekonomika hackera

Podme sa dnes pozrieť na temnú stránku sveta IT z úplne inej strany. Prečo sa vlastne všetky hackerské útoky dejú a čo z toho kto má?

V minulosti boli vírusy a rôzny škodlivý softvér len na zábavu. Cieľom bolo zničiť údaje či hardvér, málokedy z toho vedel autor ťažiť aj ekonomicky. S rozvojom internetu, globálnych prepojení a presunu konfliktov do virtuálneho sveta sa však pár vecí zmenilo.

Prečo napríklad niekto nabúra Twitter? A rovno účet nejakého novinára. Logika je jednoduchá. Hacker na Twitteri napíše: White house attack. Obama injured (Útok na Biely dom, Obama je zranený). Burza (ako v posledných rokoch fungujú finančné trhy, by bolo na osobitný článok) a jej automatické systémy na kúpu/predaj túto nepravdivú informáciu zachytia a zareagujú predajom cenných papierov naviazaných na štátne firmy. Cenné papiere pri predaji strácajú hodnotu, takže ich cena klesne. Hacker (alebo ktokoľvek iný, kto si túto službu objednal) teda nakúpi cenné papiere za zníženú cenu. Burza po čase (môžu to byť sekundy alebo minúty) zistí, že tweet nie je pravdivý a naspäť nakúpi cenné papiere. Kúpou cenné papiere získavajú hodnotu. Hacker predá nakúpené cenné papiere. Zisk je rozdiel medzi cenou pred hackom a po ňom. Získané peniaze sú čisté, veľmi ťažko vystopovateľné a hacker ani nemusí používať kryptomeny. Takto akosi to fungovalo ešte pred desiatimi rokmi.

V dnešných časoch to ide ešte ďalej. Vzhľadom na to, že kryptomena bitcoin je na tom naozaj dobre a 1 BTC má hodnotu okolo 50 000 eur (v skrini mám tričko, za ktoré som kedysi zaplatil 15 bitcoinov a je to momentálne asi najdrahší kus oblečenia na Slovensku), hackeri majú záujem o výpočtový výkon. Takže žiadne ničenie ani nič podobné. Botnet (sieť počítačov, ktoré ovláda hacker na diaľku) môže vypočítať (vyťažiť) slušnú sumu. Ďalej ransomware. Známa vec. Program hackera zašifruje obsah počítača a za jeho odšifrovanie si hacker vyžiada malý poplatok. Jednoduché, účinné. Poplatok sa platí cez kryptomeny,

teda nie je ľahké zistiť, komu ide. Ale je ľahké zistiť, či niekto zaplatil (písali sme o tom v článku o najhoršom hacku roka 2020).

A v poslednom čase to nie je dobrý zárobok. Ľudia totiž predsa len „neotupievajú“, ako by mali, používajú správne ochrany a robia si zálohy.

A ešte k tomu polícia nedávno posadila za mreže naozaj veľa tých zlých. Napríklad holandská polícia uverejňuje na undergroundových fórach odstrašujúce videá o tom, ako vyzerajú jej záťahy a že každý robí chyby. Na druhej strane tu máme firmy, ktoré neriešili kyberbezpečnosť a ransomware im zašifroval všetky údaje. Potom zaplatili výpalníkom a všetky informácie dostali naspäť. No keďže stále neriešili kyberbezpečnosť, tá istá skupina im za dva týždne zašifrovala údaje znovu...

Samozrejme, že máme aj staré dobré spôsoby, ako sú klamlivé reklamné bannery, ktoré v lepšom prípade nebadane klikajú na weby, ktoré platia za kliknutia. V tom horšom prípade z vášho počítača urobia súčasť botnetu. Phishingové kampane, kde sa prihlásite do svojej banky, a ono to nie je vaša banka a z účtu vám zrazu odíde platba do zahraničia. No policajné zložky začínajú byť úspešné. Takže ako hacker riskujete dosť za pár drobných, ku ktorým sa ťažko dostať.

Najlepším zárobkom sú chyby. Programové chyby. Označujú sa 0-day (zero day) a sú to chyby, o ktorých nikto nevie. Ak takúto chybu hacker nájde, má dve možnosti: ohlásiť to výrobcovi softvéru a získať veľkú sumu (podľa toho, do akého programu to je a aký typ chyby to je, to môže byť 5 000 eur alebo aj 100 000 eur). Druhá možnosť je ísť so svojím poznatkom na darkweb. Na darkwebe si viete kúpiť všetko. Tisíc facebookových účtov za pár drobných. Botnet s 10 000 počítačmi. Alebo 100 000. A dobré 0-day exploity viete predat za ceny od pol milióna vyššie.

Text: mjr. Peter Garaj

odbor bezpečnostnej prevádzky, technická sekcia NBÚ

Samohybný delostrelecký oddiel Michalovce

Samohybný delostrelecký oddiel (shdo) Michalovce vznikol 1. januára 2005 a je dislokovaný v Michalovciach. Jeho poslaním je zabezpečenie delostreleckej podpory pozemných síl. Od roku 2006 príslušníci shdo plnia úlohy v rámci cieľov síl vysokej pripravenosti a každoročne podľa rotačného princípu vyčleňujú jednu batériu a podporné prvky do mechanizovaných práporných skupín. Zúčastnili sa na mnohých medzinárodných cvičeniach NATO.

Oddiel je pokračovateľom historického odkazu delostreleckých jednotiek 1. čs. armádného zboru v ZSSR a delostrelcov Čs. armády. Vojskové a bojové tradície OS SR pramenia z historického odkazu hlavného delostrelectva, bojujúceho za oslobodenie Československa. Oddiel je nasledovníkom odkazu delostrelca generálmajora in memoriam Alexandra Kordu, ktorý zasvätil svoj život boju za slobodu. Zároveň je pokračovateľom tradícií československých delostreleckých oddielov nasadených v bitke pri poľskom Jasle a v Karpatsko-duklianskej operácii.

Za dosiahnutie výborných výsledkov v plnení úloh, za rozvíjanie tradícií, ako aj za prihlásenie sa k odkazu generálmajora in memoriam Alexandra Kordu prezident SR zapožičal shdo Michalovce v roku 2011 historický názov Duklianský samohybný delostrelecký oddiel a v roku 2013 čestný názov Samohybný delostrelecký oddiel generálmajora Alexandra Kordu. V roku 2019 prezidentka shdo Michalovce zapožičala bojovú zástavu.

Popis znaku: V gotickom štíte s čiernou bordúrou je na zelenom poli klasická silueta dela a napravo od neho pod jeho hlavňou je položených na sebe v dvoch radoch päť gúl (tri a dve). V päte štítu leží zlatá kráľovská koruna, symbol prevzatý z erbu Michaloviec. V hornej časti v hlave znaku v zelenej ploche je v striebornej farbe skratka názvu vojského útvaru „shdo“ a pod ním majuskulným písmom miesto dislokácie MICHALOVCE.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD.

Vojskový historický ústav

MILITARY ENGLISH

STRATEGIC COMPASS

Pripravila: Nadežda Kochmanová

The EU Strategic Compass is currently one of the most discussed initiatives related to EU security and defense. Its purpose is **threefold**: to formulate common threat analysis; to agree on clear and achievable strategic objectives for the EU **to foster** security and defense; to offer political **guidance** for future military planning processes. As such, the EU Strategic Compass points the way for the EU actions in four directions – crisis management, **resilience**, capability development, and partnerships.

The work on the new EU strategy started in July 2020 during the German Presidency in the EU Council; the adoption of the Strategic Compass is planned for early 2022. The analysts have so far identified the threats, which the new strategy should address, such as – on the global level – **slowdown** of globalization, growing economic rivalry among global powers, climate change and competition for resources, crisis of the concept of multilateralism, but also dangers resulting from regional instability, conflicts, inter-state tensions, hybrid activities targeted against the EU, disinformation and terrorism.

As the German EU Presidency has pointed out: despite EU member states having **differing** strategic cultures, the Strategic Compass as the new security policy tool must be based on a broad political consensus and a strong political will to act. The **overarching** priorities have already been defined in the EU Global Strategy (EUGS). EU member states now **aim** to specify how these priorities can be implemented and will jointly decide which **capabilities** the EU should – and should not – provide with respect to crisis management, enabling and **enhancing** partners and protecting the Union and its citizens. Reaching a consensus on these **core** aspects will permanently strengthen the European Union's ability to act.

Loosely translated: the Strategic Compass is in essence a next-gen military strategy doctrine, which **stems** from the political document (EUGS) and should clarify the overall image of EU defense cooperation that Permanent Structured Cooperation (PESCO), the Eu-

ropean Defence Fund (EDF), the Coordinated Annual Review on Defence (CARD) and other post-2016 initiatives have created. As Wilfried Martens Centre for European Studies paper points out, the Strategic Compass should provide further **guidance** to the member states' military planners and should become the EU's **flagship** security and defense initiative for the next two years, helping the EU navigate through challenges on the world stage and boosting the Union's ability to achieve strategic autonomy.

QUESTIONS:

1. Kto prišiel ako prvý s myšlienkou Strategického kompasu EÚ?
2. V akej fáze je momentálne príprava Strategického kompasu?
3. V akom vzťahu je Strategický kompas s tzv. Globálnou stratégiou EÚ?

GLOSSARY

- **threefold** /'θriːfəʊld/ – trojaký, trojnásobný;
- **to foster** /tuːˈfɒstər/ – podporovať, napomáhať;
- **guidance** /'gaɪdəns/ – vedenie, riadenie;
- **resilience** /rɪˈzɪliəns/ – odolnosť;
- **slowdown** /ˈsləʊˌdaʊn/ – spomalenie;
- **differing** /dɪˈfərɪŋ/ – rozdielne;
- **overarching** /ˈoʊvəˌrɑːtʃɪŋ/ – zastrešujúci;
- **aim** /eɪm/ – usilujú sa, cieľa;
- **capabilities** /ˌkeɪpəˈbɪlətɪz/ – spôsobilosti;
- **enhancing** /ɛnˈhænsɪŋ/ – zlepšovať, zdokonaľovať;
- **core** /kɔːr/ – kľúčový, jadrový;
- **loosely** /ˈluːsli/ – voľne;
- **stems** /stemz/ – vychádzať (z niečoho);
- **guidance** /'gaɪdəns/ – vedenie, usmernenie;
- **flagship** /'flæɡˌʃɪp/ – vlajková loď.

Vaše starosti... ...na našu hlavu

Ako sa menia pravidlá preventívnej rehabilitácie počas epidemiologických opatrení v rámci boja proti pandémie Covid-19?

Podľa zákona č. 309/2020 Z. z. z 22. októbra 2020, ktorým sa mení zákon č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2021, sa preventívna rehabilitácia vykonáva formou:

- rekondičného pobytu s kúpeľným režimom v trvaní 21 po sebe nasledujúcich dní v zariadeniach v pôsobnosti ministerstva alebo v zariadeniach určených ministerstvom (preventívna rehabilitácia formou rekondičného pobytu s kúpeľným režimom),
- rekondičného pobytu v trvaní 14 po sebe nasledujúcich dní v zariadeniach v pôsobnosti ministerstva alebo v zariadeniach určených ministerstvom (preventívna rehabilitácia formou rekondičného pobytu),
- aktívneho odpočinku v trvaní 14 po sebe nasledujúcich dní na území Slovenskej republiky (preventívna rehabilitácia formou aktívneho odpočinku).

Preventívna rehabilitácia sa poskytne profesionálnemu vojakovi jedenkrát ročne, ak:

- je v stálej štátnej službe alebo
- vykonáva štátnu službu
 - ako odborník riadenia letovej prevádzky, výkonný letec, výkonný výsadkář, padákový odborník letectva, pyrotechnik alebo potápač,
 - vo Vojenskom spravodajstve alebo vo Vojenskej polícii.

Preventívna rehabilitácia formou rekondičného pobytu s kúpeľným režimom sa poskytne profesionálnemu vojakovi, ktorý je v stálej štátnej službe, a to na základe jeho žiadosti a na návrh ošetrojúceho lekára alebo iného lekára určeného služobným úradom.

Preventívna rehabilitácia formou rekondičného pobytu sa poskytne profesionálnemu vojakovi na základe jeho žiadosti.

Preventívna rehabilitácia formou aktívneho odpočinku sa poskytne profesionálnemu vojakovi na základe jeho žiadosti len v prípade, ak mu nebola poskytnutá preventívna rehabilitácia formou rekondičného pobytu s kúpeľným režimom alebo preventívna rehabilitácia formou rekondičného pobytu.

V zmysle vyššie uvedeného preventívna rehabilitácia formou aktívneho odpočinku môže byť profesionálnemu vojakovi pridelená len za predpokladu, že **požiadal o pridelenie preventívnej rehabilitácie formou rekondičného pobytu s kúpeľným režimom, resp. o pridelenie preventívnej rehabilitácie formou rekondičného pobytu, a tá mu nebola udelená.**

Vojenský úrad sociálneho zabezpečenia

Foto: HOREZZA

Študujem politológiu na Univerzite Komenského a zaujímam sa predovšetkým o bezpečnosť, stratégie, medzinárodné vzťahy. Premýšľam nad vstupom do armády a mám množstvo otázok. Napríklad, ako to tam funguje, čo výcviky a zahraničné misie. Snažil som sa s mojimi otázkami obracať priamo na regrutačné skupiny. Musím uznať, že regrutátori boli veľmi ústretoví, no prostredníctvom telefónu som nedostal také vyčerpávajúce informácie, ktoré by mi priblížili život v uniforme. Hľadám aj na internete, čítam rôzne blogy, stránky regrutácie som prešiel hádam celé. Až dnes som našiel to správne – časopis Obrana. Veľmi sa mi páčia témy. O misii v Lotyšsku, Slovensko ako bočný bojový priateľ, Demokracia v plameňoch... Skrátka časopis, ktorý má čo ponúknuť, je zaujímavý a približuje život v armáde. Odpovedá mi na veľa mojich otázok. Určite by bolo fajn, ak by aj regrutačné skupiny dávali Obranu viac do pozornosti záujemcom o vstup do ozbrojených síl. Obrana mi príde viac napíňajúca ako hoci taký Forbes.

Pekný deň želá
Peter Faltin

Pek(e)ne po slovensky

Nerobme zbytočné chibi

Slová **dopad** aj **dosah** všetci dobre poznáme. Sú súčasťou bežnej slovnej zásoby spisovnej slovenčiny a nájdeme ich vo všetkých výkladových slovníkoch slovenského jazyka. Napriek všeobecnej rozšírenosti sa v praxi stretáme s neistotou pri ich používaní, čo často vedie k porušovaniu spisovnej normy slovenského jazyka. Slovenský jazyk pri slove dopad uvádza len jeden význam – padnutie, padanie niečoho niekam (vrece zemiakov sa roztrhlo pri dopade na dlážku). Nevhodne sa používa v spojeniach ako: **negatívny dopad na životné prostredie, zákony s dopadom na štátny rozpočet, dopad návrhu smernice v rezorte obrany**. Správne je nahradiť ho slovami: **dosah, vplyv, účinok, dôsledok**.

Takže správne hovoríme a píšeme: negatívny vplyv na životné prostredie, zákony, ktoré majú dosah na štátny rozpočet, dôsledky návrhu smernice v rezorte obrany.

(ela)

SPRAVTE SI SVOJ KALENDÁR!

V auguste 2021 budeme pripravovať nový **rezortný stolový kalendár na rok 2022.**

Môžete doň prispieť aj vy svojimi fotografiami z vojenského života, práce, výcviku, cvičení, misií.

Fotografie vo vysokom rozlíšení s krátkym opisom, menom autora a s označením **KALENDÁR** nám posielajte priebežne e-mailom na adresu obrana@mod.gov.sk najneskôr do 30. júna 2021.

Najlepšie práce zaradíme do stolového kalendára rezortu obrany na rok 2022!

▷ ▷ SLEDUJTE NA INTERNETE ◁ ◁

■ www.mosr.sk/obrana/ ■ www.mosr.sk/ebulletin/

f www.facebook.com/mosr.sk

f www.facebook.com/ozbrojenesily/

yt www.youtube.com/user/MinisterstvoObrany

tw www.twitter.com/mosr_official

ig www.instagram.com/ministerstvo_obrany_sr

ig www.instagram.com/ossr_sr

**MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXIX. • č. 4/2021 • Redakčná uzávierka 22. 3. 2021 • Do výroby zadané 26. 3. 2021 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Vedúca vydania: Mgr. Veronika MÁTUŠOVÁ, tel.: 0960 31 17 01, 0903 820 555, e-mail: veronika.matusova@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslvenské tlačiarne Skalica, s. r. o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

LOŽ MESIACA

Vakcína nezasahuje do DNA

Viac ako 12 000 používateľov Facebooku zdieľalo vo februári video, v ktorom Richard Sulík v televízii povedal, že nové vakcíny proti koronavírusu SARS-CoV-2 zasahujú do ľudskej DNA. Nie je to pravda, takzvané mRNA vakcíny síce organizmu poskytujú genetickú informáciu, ale tá rýchlo zaniká a v žiadnom prípade nemení štruktúru DNA prijemcu. Aj R. Sulík medzičasom svoj výrok poopravil. Pravdepodobne mal na mysli vakcíny mRNA výrobcov Pfizer/BioNTech a Moderna. Na výrobu vakcín spoločností AstraZeneca, Johnson & Johnson či ruskej látky Sputnik V sa totiž používa technológia vírusového vektora. „To, že vakcína obsahuje kyselinu ribonukleovú, teda RNA, nijakým spôsobom nemôže ovplyvniť ľudskú DNA. Vakcína obsahuje len časť genetickej zložky vírusu, ktorá dáva telu pokyny na tvorbu rovnakej bielkoviny, aká je na povrchu koronavírusu. A tá je zodpovedná za imunitnú odpoveď. Ak sa nakazíme koronavírusom, dostaneme do organizmu oveľa väčšie množstvo RNA, ktorá sa v našom organizme ďalej množí,“ citovalo ministerstvo zdravotníctva slovenskú epidemiologičku Zuzanu Krišťúfkovú.

Text: TASR

Exponáty s príbehmi

Asi ste nevedeli, že rovnošata čs. legionára v Taliansku, ktorá je jedným z exponátov nášho Vojenského historického múzea, patrila pánovi J. Kudláčovi, ktorý sa po prvej svetovej vojne presťahoval do Sokoloviec pri Piešťanoch, kde sa v nej každú nedeľu hrdlo prechádzal, vyhrávajúc pritom na heligónke. Alebo že plechovú šálku na tekutiny vyrobil pán M. Sorger priamo v sovietskom gulagu, pretože začiatkom februára 1945 postupujúca Červená armáda odviekla z Vyšného Medzeva a z okolitých dedín 201 občanov, poväčšine karpatských Nemcov, ktorí museli bez akéhokoľvek rozsudku v uhoľných baniach na Donbase fárať až do hĺbky 2 000 metrov. Takých príbehov sú v publikácii Zo zbierok Vojenského historického múzea, ktorú vydal Vojenský historický ústav, vyše dve stovky. Autorský kolektív pod vedením Viery Jurkovej prezentáciu exponátov zasadil nielen do historickej doby a jej súvislostí, ale časť z nich predstavil aj prostredníctvom ľudských osudov. (pv)

Nedostali ste Obranu?

Ozvíte sa nám na telefón 0960 31 29 84 alebo na mail obrana@mod.gov.sk

plk. Mons. PaedDr. Jozef Michalov
generálny vikár OS SR

Zabudnuté výročie

V tomto roku si vojenská duchovná služba pripomína 25 rokov od príchodu prvých duchovných do vtedajšej Armády Slovenskej republiky. Práve v polovici apríla 1996 nastúpili na pole neorané prví štyria vojenský duchovní (plk. Marko Trochan, plk. v. v. Stanislav Lipka, mjr. v. v. Stanislav Németh a pplk. Michal Štang). Takmer vo všetkých dokumentoch sa dočítame, že išlo o znovuzavedenie či obnovenie duchovnej služby. Ale časy, keď duchovní pôsobili medzi vojakmi, si u nás ani starí ľudia nepamätajú (v armáde bola duchovná služba zrušená v roku 1950). Preto je správnejší výraz zavedenie či začiatok duchovnej služby v novodobých dejinách OS SR. Aj keď súčasná štruktúra duchovnej služby má už inú podobu a väčšie počty, prví štyria priekopníci preorali veľmi hlbokú brázdou a zúrodnili to pomyselné pole neorané, z ktorého úrody žijeme mnohí, čo sme mali možnosť a časť krátko či dlhodobejšie pracovať a slúžiť s kolegami, ktorí už neslúžia v ozbrojených silách (plk. v. v. Ignác Juruš, plk. v. v. Tomáš Semko, pplk. v. v. Stanislav Šverha, plk. v. v. Jaroš Balocký, plk. v. v. Stanislav Lipka, mjr. v. v. František Mihaľ, mjr. v. v. Stanislav Németh) alebo už nie sú medzi živými (pplk. Michal Štang).

Mnoho z našich kolegov a kolegyň, ktorí celý svoj život zasvätili službe vlasti ako vojaci, po odchode do zasluženého dôchodku zakúšajú pravdivosť príslovia „zíde z očí, zíde z mysle“. A preto je dobré pamätať na tých, ktorí nám dopomohli vyrásť a boli nám oporou i príkladom. Preto sa usilujeme venovať aj našim kolegom, ktorí odišli do výsluhového dôchodku. Vojenská kaplnka a účasť na náboženských aktivitách ponúkajú jednu z možností kontaktu výsluhového dôchodcu s prostredím, ktorému zasvätil svoj vojenský život. Pandémia uväznila najmä starších ľudí v ich domovoch. Preto si o to väčšmi uvedomujeme dôležitosť kontaktu a prejavu vďačnosti všetkým, ktorí nám prešliapali tú pomyselnú cestičku profesijného i osobného života. Všetkým profesionálnym vojakom a vojačkám, či už v aktívnej službe, alebo vo výslužbe, rodinným príslušníkom a všetkým čitateľom časopisu Obrana chceme zaželať milostiplné veľkonočné sviatky, radosť i odvahu, plynúce z najtajomnejšej skutočnosti, ktorú Všemohúci sprostredkoval ľudstvu prostredníctvom svojho Syna.

Obávaný parazit: KLIeŠŤ

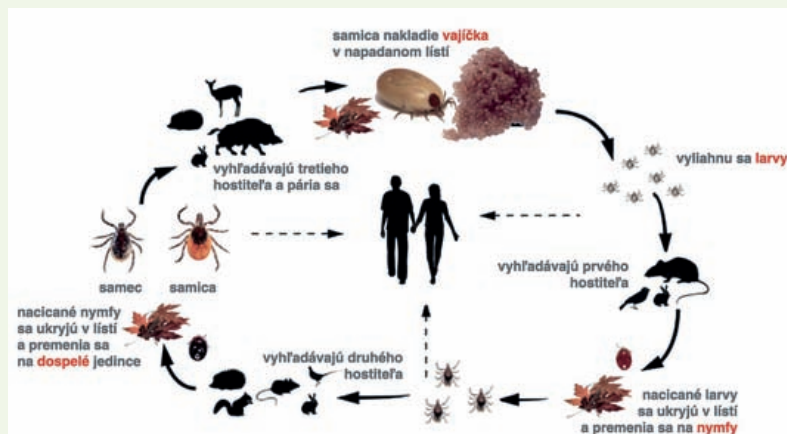
Tvar chobôtika – hypostómu z brušnej strany. Ako vidieť, nemá závitý, preto prisateľo kliešťa nevykrúcame.

Z viac ako dvadsiatky druhov kliešťov ich na Slovensku z hľadiska zdravia ľudí a zvierat púta najväčšiu pozornosť sedem.

Najznámejší a najrozšírenejší z nich je kliešť obyčajný (*Ixodes ricinus*). Práve s príchodom teplejších dní tento kliešť vylieza z puklín v zemi, z napadaného lístia a odumretej trávy na stebľa rastlín, kde striehne na prípadné obete. Nie, kliešte naozaj nepadajú na svoje obete zo stromov...

Už sú aj v horách

Kliešte sú evolučne adaptované na cicanie krvi stavovcov, teda cicavcov, vtákov a plazov. Pri cicaní vpúšťajú do rany znečistlivú látku, preto si ani nevšimneme, kedy sa prisali. Pre svoj vývojový cyklus potrebuje kliešť obyčajný troch rôznych hostiteľov. Oplodnená samička nakladie vajíčka spravidla začiatkom leta alebo začiatkom jesene. Vyliahnuté larvy sú drobné, menšie ako 1 mm, a preto ich najčastejšie nachádzame na drobných živočíchoch, ako sú drobné hlodavce, hady a jašterice. Larvy sa po nacykaní pustia

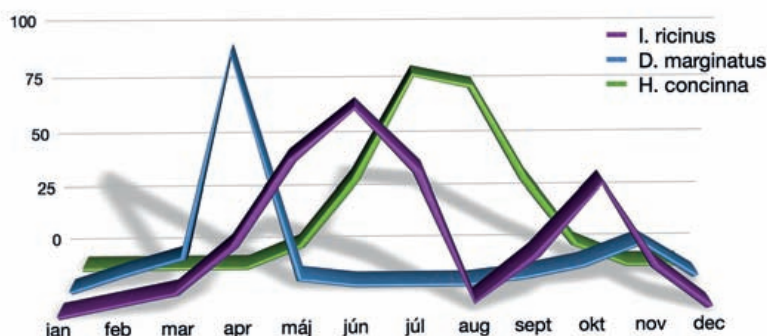
Vývojový cyklus kliešťa

a zvlčú sa na nymfy. Larvy a aj nymfy ešte nemajú diferencované pohlavie. K tomu dochádza až po nácicaní a premene na dospelého jedinca. Po tomto zvlčení sa objavujú samčeka a samičky. Krv cicajú iba samičky. Samčeka sa priciciavajú len príležitostne, aby nabrali energiu na nájdenie samičky a párenie. Po párení samička nakladie v závislosti od druhu až niekoľko tisíc vajíčok do zahŕňajúceho listia a trávy.

Väčšina druhov kliešťov sa postupne objavuje už od polovice marca, keď denné teploty stúpnu nad 8 – 10 °C. Pri teplotách nad 25 stupňov zase upadajú do stavu „letného spánku“, a tak prečkajú suché obdobie júla a augusta. Objavovať sa začínajú opäť až začiatkom septembra a ich aktivita trvá, kým teploty koncom októbra a v novembri zase klesnú k bodu mrazu. Na Slovensku sa kliešte vyskytujú od Východoslovenskej nížiny až po vysokohorské polohy. Najvyšším miestom, kde sa opakovane dokázal výskyt kliešťa obyčajného, je hrebeň Veľkej Fatry. Slovenský výškový rekord je 1 475 metrov. S postupným globálnym otepľovaním sa posúva aj bežná hranica výskytu kliešťov. Kým pred asi 40 rokmi sa za maximálnu nadmorskú výšku považovala hranica 600 – 800 metrov, dnes sa toto pásmo stáva optimom výskytu.

Pijak v Lešti

V Centre výcviku Lešť sa nám podarilo nájsť aj kliešťa druhu pijak stepný, a to až v nadmorskej výške 810 metrov, čo je pri tomto druhu ďalší slovenský výškový rekord. V Lešti sme, samozrejme, pravidelne sledovali výskyt rôznych druhov kliešťov. Našli sme ich päť – kliešť obyčajný (*Ixodes ricinus*), kliešť ježi (*I. hexagonus*), pijak stepný (*Dermacentor marginatus*), pijak lužný (*D. reticulatus*) a kliešť lužný (*H.*

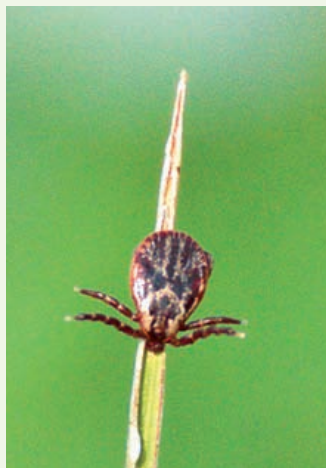
Výskyt významných druhov kliešťov na Slovensku v priebehu roka

maphysalis concinna). Z množstva chorôb prenášaných kliešťami sú u nás najznámejšie bakteriálna lymfická borelióza a vírusová kliešťová encefalitída.

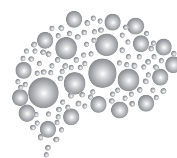
Proti bakteriálnym chorobám máme k dispozícii účinné antibiotiká, proti vírusovej klieštovej encefalitíde máme k dispozícii účinnú vakcínu. Keďže bol vírus klieštovej encefalitídy zistený aj v CV Lešť, dlhodobější výcvik v priestore je podmienený zaočkovaním proti tejto chorobe, ktorá by bez očkovania mohla mať veľmi vážne následky.

Problematika kliešťami prenášaných chorôb je veľmi spletitá a rôznorodá, preto sa niektorým chorobám budeme venovať podrobnejšie nabudúce.

Text: mjr. MVDr. Tomáš Molčányi,
kpt. Mária Šavelová
odbor veterinárnej podpory
Úrad hlavného lekára OS SR,
Ružomberok

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

Mgr. Alena Lietavová
Personálny úrad OS SR

Keď spánok neprichádza

Každý z nás to už asi zažil. Nastavíte si budík do práce a čakáte, kedy zaspíte. Prejde päť minút, desať minút, polhodina a namiesto spánku prichádzajú myšlienky na to, čo všetko ste dnes zažili, riešili, alebo na to, čo vás čaká nasledujúci deň.

V tom lepšom prípade zaspíte nad ráno, v tom horšom vôbec. Ak sa vám to stane občas, je to v poriadku. Ak sa to opakuje najmenej trikrát za týždeň a dlhšie ako jeden mesiac, tak s najväčšou pravdepodobnosťou trpíte nespavosťou, ktorá sa odborné nazýva *insomnia*. Problémy so spánkom ťažia mnohých ľudí, profesionálnych vojakov či zamestnancov rezortu obrany nevynímajúc.

Aby sa človek fyzicky a psychicky zregeneroval, mal by v spánku zotrvať 6 až 8 hodín. Dôsledkom prebdených nocí je únava, málnosť a podráždenosť. Stráca sa schopnosť koncentrácie a klesá pracovný výkon. Rozdeľte si režim dňa na denný a večerný. Vhodné je naštartovať deň aktívnym pohybom a naplánovať si náročné činnosti na dopoludnie. Večer prejdite do tzv. pokojovej fázy. Nevykonávajte žiadne náročné aktivity, nejedzte ťažké jedlá. Lahkú večeru si dajte 2 až 3 hodiny pred spaním. Vyvarujte sa kofeínu. Pozor na konzumáciu alkoholu. Mnohým ľuďom pomáha zaspáť, no spánok sa postupne zmení na plytký a nekvalitný. Zároveň vedie k vzniku závislosti. Naopak, hrnček bylinkového čaju pomôže telo upokojiť. Vhodná je medovka, harmanček, šafran či ľubovník. Miestnosť pred spaním dôkladne vyvetrajte a teplotu v nej udržiavajte od 18 do 20 stupňov. Ak radi čítate, urobte tak v inej miestnosti, ako je spálňa. Najneskôr po hodine knihu odložte. Každý deň vrátane víkendu choďte spať v rovnakom čase, najlepšie okolo 22.00 hodiny.

Buďte trpezliví. Môže trvať niekoľko dní alebo týždňov, kým sa zdravý spánok dostaví. Ak nespavosť aj napriek vlastnému úsiliu pretrváva, vyhľadajte pomoc. Či už ide o vojskového psychológa, vášho všeobecného lekára, alebo odborníkov v spánkových laboratóriách. Tí vám pomôžu odhaliť príčinu ťažkostí a dopomôžu k tomu, aby ste sa konečne dobre vyspali.

Zaist'ovacia divízia

Nemecká agresia proti ZSSR v lete 1941 mala od začiatku vyhladzovací charakter. Konfrontovaní s ním boli aj slovenskí vojaci na východnom fronte.

Vojak ZD stráži železničný most na okupovanom území ZSSR
(VHA Bratislava)

Prejavoval sa tiež v boji s partizánmi a ich pomáhačmi, ktorých činy boli trestané bez súdu okamžitou smrťou. Uplatňoval sa pritom princíp kolektívnej odvety na civilnom obyvateľstve. Tento spôsob „boja“ na okupovanom území dokumentuje nielen činnosť SS, nemeckej polície či domácich kolaborantov, ale tiež zaist'ovacích divízií Wehrmachtu a spojeneckých armád. Slovenská Zaist'ovacia divízia (ZD) od septembra 1941 (vtedy asi 7 800 osôb) plnila úlohy na rozsiahlom okupovanom území Ukrajiny a postupne aj južného Bieloruska. Vykonávala ochranu komunikácií a objektov, pričom sa postupne presunula až do priestoru od Žitomira po Mazyr. Od polovice októbra 1941 tu niektoré jej jednotky vykonávali aj protipartizánske akcie. Veliteľstvo ZD však trpezlivo konštatovalo, že väčšina prenasledovaných mala s partizánmi spoločné len málo. Väčšinou išlo o ukrývajúcich sa vojakov, osoby s „politickou minulosťou“ a Židov. Podozrivých Slováci spočiatku odovzdávali Nemcom. K ich likvidácii mali pristupovať len pri „nebezpečí z premeškania“. Prvého decembra 1941 však už aj ZD popravila prvých dvoch skutočných partizánov. Jej jednotky vzápätí dostali nemecké smernice požadujúce nekompromisný postup pri rozhodovaní o smrti podozrivých. K civilistom sa síce mali správať zdržanlivejšie, túto prax však od začiatku porušovala jazdecká čata por. Jána Záhoráka z pešieho pluku 102 (veliteľ pplk. Michal Lokšík). Tá do marca 1942 zatkla niekoľko desiatok civilistov a časť popravila. Jedna Lokšíkova rota v januári 1942 participovala aj na vraždení Židov v Mazyre, keď uzatvárali východy z mesta.

V marci a apríli 1942 sa jeho pluk pod nemeckým velením zúčastnil na veľkej protipartizánskej operácii „Bamberg“ v ju-

hovýchodnom Bielorusku. Jej výsledkom bola poprava 3 423 osôb, väčšinou miestnych občanov, ukrývajúcich sa zajatcov a Židov. Napriek tomu, že väčšinu obetí likvidovali Nemci (na exekúcie mal peší pluk 102 pridelenú jednotku Sicherheitsdienstu), asistovali im aj Slováci, a to zaist'ovaním osôb, účasťou na lokálnych vraždách, ostreľovaním usadlostí delostrelectvom atď. Ďalšie nariadenia rozširujúce účasť ZD na lokálnych represáliách súviseli s jej nasadením na ochranu železničnej trate Pinsk – Gomeľ (branie rukojemníkov, popravy podozrivých, ich odovzdávanie Nemcom atď.), ktorú vykonávala do prelomu novembra a decembra 1942. Viacerí velitelia (peší pluk 101, jazdecký priezvedný oddiel) však účasť na represáliách viac či menej sabotovali a kritizovali. Veliteľ ZD plk. Pavol Kuna preto násilnosti na bezbrannom obyvateľstve v máji zakázal. Ani to však nevyklúčovalo asistencie ZD pri trestných akciách. Násilné akcie sa tiež dali zaštitíť nemeckými rozkazmi. Dokazuje to aj výprava jednotky pešieho pluku 102 (s podporou slovenských vzdušných zbraní) do ukrajinskej obce Maloduš 2. augusta 1944 ako odvetu za zmasakrovanie ôsmich slovenských vojakov partizánmi. Vyžiadala si prinajmenšom 15 civilných obetí (vrátane žien a detí). Nový veliteľ ZD plk. Rudolf Pilfousek pritom obhajoval aj represálie na civilistoch ako nevyhnutnú odvetu „po zákernom zavraždení Nemcov alebo spojencov“. Popravovať „záškodníkov“ mohli podľa jeho rozkazu zo septembra 1942 výnimočne aj slovenskí vojaci. Tí boli aj naďalej nasadzovaní do protipartizánskych akcií, kde boli svedkami obrovského utrpenia miestneho obyvateľstva. Aj to bol dôvod ich postupnej demoralizácie, zbližovania sa s obyvateľstvom, spolupráce s partizánmi a dezercii. Vojakov demoralizoval aj rastúci odpor partizánov a pribúdajúce straty. Začiatkom leta 1942 preto došlo k posilneniu ZD, okrem iného aj Skupinou vzdušných zbraní. Jej bombardovanie tiež postihovalo aj civilné obyvateľstvo.

Zo strachu pred úplným znehodnotením ZD požiadal minister národnej obrany gen. Ferdinand Čatloš už na jar 1943 o jej preloženie mimo východný front. Nemci však súhlasili len s jej presunom k Minsku, ktorý sa začal na konci júna. Demoralizácia ZD (od 1. augusta 2. pešia divízia) sa však ani tu nezastavila. Nemci nakoniec začiatkom októbra 1943 súhlasili s jej reorganizáciou na technickú brigádu a odvelením do Talianska.

Text: PhDr. Igor Baka, PhD.

Vojenský historický ústav Bratislava

Veliteľ pešieho pluku 102 ZD pplk. Michal Lokšík (v strede) v sprievode nemeckých a slovenských vojakov začiatkom roka 1942. Po vojne emigroval. Vyhovel sa tak trestu smrti, na ktorý bol odsúdený.

(VHA Bratislava)

Za ťaženie proti ZSSR

Pamätný odznak Za ťaženie proti ZSSR III. stupňa bol do zbierok múzea získaný kúpou od súkromnej osoby. V súčasnosti sa nachádza v priestoroch centrálnej expozície múzejného oddelenia Svidník.

Pamätný odznak Za ťaženie proti ZSSR bol vládou Slovenskej republiky (1939 – 1945) oficiálne zriadený vládny nariadením č. 220 o vojenských vyznamenaniach a pamätných odznakoch z 18. novembra 1942, pričom jeho udeľovanie bolo do definitívnej podoby upravené vládny nariadením č. 164 z 20. decembra 1943.

Tri stupne odznaku

Odznak bol zriadený ako pamätný a primárne bol určený na ocenenie zásluh príslušníkov armády Slovenskej republiky (1939 – 1945) a taktiež aj civilných osôb, ktoré sa zúčastnili na ťažení proti Sovietskemu zväzu. Rozdelený bol pritom na tri stupne s tým, že I. stupeň sa udeľoval za najmenej mesačnú príslušnosť pri bojovej jednotke počas ťaženia proti ZSSR, II. stupeň sa udeľoval za najmenej mesačnú príslušnosť v poli bez účasti na bojoch počas ťaženia proti ZSSR a III. stupeň sa udeľoval za najmenej trojmesačnú službu alebo práce v zázemí v prospech poľného ťaženia proti ZSSR.

Autorom odznaku bol nadporučík Šipoš, pričom jeho návrh do finálnej podoby upravil významný slovenský rytec a medailér Anton Hám. Odznak sa vyrábal z bronzu, mal oválny tvar s výškou 45 mm a celý okraj jeho averznej strany tvoril motív vavrínového venca, ktorý bol na svojom širšom spodnom okraji ovinutý riasenými stuhami. Stuhly ovíjali spodný okraj vavrínového venca do tvaru obráteného písmena V, na každej strane ovinutia sa nachádzali tri stuhly. Užšie horné okraje venca sa dotýkali rukoväti skloneného meča s čepeľou kosoštvorcového prierezu a jednoduchou širokou záštitnou priečkou, v ktorej strede bol plastickým spôsobom vyobrazený jednoduchý rovnoramenný kríž.

22. VI. 1941

Meč bol umiestnený vertikálne cez stred odznaku, pričom tesne pod záštitnou priečkou bola jeho čepeľ prekrytá slovenskou prilbou vzor 32 so zvýrazneným spodným okrajom.

V strednej časti prilby bol hneď nad jej spodným okrajom plastickým spôsobom vyobrazený slovenský dvojkríž, pričom priamo pod ním bol už v rámci spodného okraja prilby uvedený nápis: 22. VI. 1941, ktorý symbolizoval deň útoku armády Slovenskej republiky (1939 – 1945) na ZSSR po boku nacistického Nemecka. Hrot meča v spodnej časti odznaku stredom prerážal na zemi položenú päťramennú hviezdu, pričom po pravej strane rozbitej hviezdy ležal na zemi zlomený kosák a po jej ľavej strane kladivo so zlomenou násadkou. Od spodnej časti čepele meča rozbiehajúceho symboly ZSSR vybiehali zo zeme po oboch stranách odznaku tri zhluky obsahujúce po štyri lúče svetla smerujúce šikmo na vnútorný okraj vavrínového venca. Vnútorný priestor medzi vavrínovým vencom, zemou, mečom, prilbou a zhlukmi lúčov nebol vyplnený. Reverzná strana odznaku bola hladká, pričom na nej bola upevnená jednoduchá zvislá spona, ktorou sa odznak pripieval na odev. Odznak sa pritom nosil na pravom náprsnom vrecku odevu z pohľadu jeho nositeľa. Odznak I. stupňa bol celý postriebreňý a meč bol celý leštený, odznak II. stupňa mal postriebreňý vavrínový veniec a meč, pričom ostatné časti odznaku boli bronzové a meč bol celý leštený, a napokon odznak III. stupňa bol celý bronzový a meč bol taktiež celý leštený.

Vodičské odznaky

Zaujímavosťou je, že vodičom bojových a nevojových vozidiel, slúžiacim v radoch armády Slovenskej republiky (1939 – 1945) v priebehu ťaženia proti ZSSR, bol za ich službu udeľovaný osobitný Pamätný odznak Za ťaženie proti ZSSR. Ten im udeľovali, podobne ako klasický odznak, v troch stupňoch a za rovnakých podmienok, ale na averznej strane pod záštitnou priečkou meča mal namiesto slovenskej prilby vzor 32 umiestnené koleso s nápisom „22. VI. 1941“, pričom odznak I. stupňa bol celý postriebreňý a koleso bolo celé leštené, odznak pre II. stupeň mal postriebreňý vavrínový veniec a koleso, pričom ostatné časti odznaku boli bronzové a koleso bolo celé leštené, a napokon odznak pre III. stupeň bol celý bronzový a koleso bolo taktiež celé leštené.

Text: Mgr. Peter Holík

VHÚ – VHM, múz. oddelenie Svidník

Spolu to zvládneme

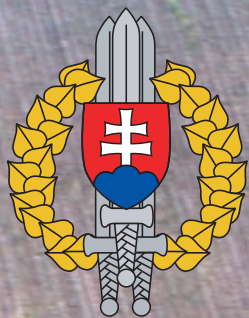

Foto: Ivan Kelemen